

शागामृत

पुस्तिका-पहेली : अजनाव

श्रीमद् बुद्धिसागरसूरीश्वरणात्रंभूमसिद्धि ग्रंथांक. ११७

卐

卐

ज्ञानामृत

(पुस्तिका नं. १. लक्ष्मणावली)

रचयिता

शास्त्र विद्वांस, योगसिद्धि, धर्मिरत्न, ज्ञानाचार्य

श्रीमद् बुद्धिसागरसूरीश्वरणात्रंभूमसिद्धि

प्रकाशकः

प्रकाशकः

श्री अध्यात्म ज्ञान प्रसारक मंडल, -सुंण्ड.

३४७, कालबाहेरी रोड, सुंण्ड नं. २.

स्वामि पडेवी

संवत् २०१५

हिंमत रोड इंप्रियो

નિવેદન

સહજનો,

આ નાનું પશુ ઉપયોગી અને ઘણા પ્રકારની જ્ઞાન સામગ્રી પીરસતું પુસ્તક મંડળના સભ્યોને તો નિયમ મુજબ લેટ અપાય છે પણ તેઓ પોતે અનેક વખત વાંચે-વિચારે-આત્મ ભગૃતિ લાવે અને ખીજાઓમાં ભગૃતિ આવે તેમ કરે.

કિંમત એક રૂપીઓ ખર્ચના અમાણ્યમાં રખાઈ છે છતાં પર્યુષણ અને ચાતુર્માસના દિવસોમાં પ્રતિક્રમણ વગેરે પ્રસંગે પ્રભાવના કરવા માટે જેઓ ૫૦ થી વધારે નકલો સાથે લેશે તેને ૨૦ ટકા ઓછેથી આપવામાં આવશે.

મંડળે છપાવેલાં-(૧) સાંવત્સરિક ક્ષમાપના, (૨) સંઘ-પ્રગતિ, (૩) આત્મ શક્તિ પ્રકાશ, (૪) અધ્યાત્મ શાંતિ અને (૫) આ ભજનાવલીનો જરૂર વધારે પ્રચાર કરવા આપનાથી અનનુ કરશે.

૧૧૬ પૃષ્ઠ માં ૨૦૧ ચુટેલ ભજનો આ ગ્રંથમાં આપેલ છે. ઉપરાંત ગુરુશ્રીના જીવન અંગેનું ટુંક પણ ચાદ શખવા યોગ્ય જીવનનું નિદર્શન અપાયેલ છે-પ્રસ્તાવનામાં ભજનાવલી અંગે માર્ગદર્શન થયેલ છે. ગુરુશ્રીનો રંગીન ફોટો મુકવા સાથે ટાઈટલ પેજ અનેક રંગથી આકર્ષક બનેલ છે.

પત્રવ્યવહાર નીચેના ઠેકાણે કરવા વિનયિ છે.

(૧) શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારક મંડળ,

૩૪૭, કાલબાદેવી રોડ-મુંબઈ, ૨.

(૨) શ્રી મૈત્રરાજ પુસ્તક ભંડાર,

ક્રીકાસ્પીટ-ગોલીજીની ચાલ-મુંબઈ, ૨.

સં. ૨૦૧૫

મુદ્રણ સુદિ ૧૫

લી. મંત્રીઓ.

પુરો વચન.

ભારતવર્ષના સર્વદર્શનોમાં સાહિત્યનું ઉચ્ચ સ્થાન છે, સાહિત્ય મનુષ્યને માનવતા શીખવે છે એટલુંજ નહિ પણ જાતિ, ધર્મ અને અધ્યાત્મને અનુસરતું સાહિત્ય ધરાધર અધ્યયન કરવામાં આવે, તેમાં આવેલ નૈતિક માનસિક અને આધ્યાત્મિક સંપત્તિને મનુષ્ય પોતાના જીવનમાં સમન્વિત કરે અથવા દોષદૃષ્ટિ તણ દઇને ગુણનો આહર કરે તો મનુષ્ય અવશ્ય સંસ્કારી બને છે; સંસ્કાર જીવનનું ઘડતર કરે છે અને પ્રજાતિના માર્ગે લઇ જઇ ધર્મબુદ્ધિ ભાગૃત કરી આત્મા પૈતિ પોતાના સદગુણોનો વિકાસ કરી આદર્શ મનુષ્ય બની, એ સંસ્કારો લઇ અન્યજન્મમાં પ્રયાણ કર્યા પછી, સંસ્કારોથી તે તે જન્મોમાં સમૃદ્ધ બની, કર્મ નિર્જરા કરી અંતિમ કલ્યાણની સાધના કરે છે.

ખાસ કરીને ધાર્મિક સાહિત્યસૃષ્ટિમાં જ્યારે ધાર્મિક અને આધ્યાત્મિક ભાવના પ્રવેશે છે ત્યારે તે સાહિત્ય અનેક આત્માઓને હિતકર નીવડે છે. મનુષ્યે જીવનનો જીવવું ? આદર્શ મનુષ્ય બની પોતાનું અને જનકલ્યાણને સાધવું ? તેના બોધ પાઠો તે સાધકોની સુકે છે, લૌકિક અને લૌકીચર ધર્મોના શિક્ષણપાઠો આપી શકે છે, તે ઉપરથી દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ અને ભાવ પ્રસન્ને મનુષ્યે પોતાનું અને જનસેવાનું

(૪)

કર્તાવ્ય જાણી આત્મકલ્યાણ કેમ સાધવું? તેનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી હેય જેય અને ઉપાદેય શું શું છે? તે જાણી આદરી લ્યાગી આધ્યાત્મિક સ્વાતંત્ર્યરૂપ મુક્તિ માર્ગનો અધિકારી બને છે.

સાહિત્યમાં પણ કાવ્યસાહિત્યને જીવન સાથે અવંતર-ધનિષ્ઠ સંબંધ હોય છે, કાવ્ય સાહિત્ય લાગણીને સ્પર્શ કરનાર હોઈ જીવનને એકદમ રસમય બનાવે છે; પરંતુ તે સિનેમાના ગાયનો કે ભોગવિલાસ વધારનારું સાહિત્ય નહિ; જે કાવ્યસાહિત્ય આત્માને જગાડી કલ્યાણમય પ્રવૃત્તિ તરફ દોરી જાય તેજ સાચું કાવ્ય-સાહિત્ય છે. આવું સાહિત્ય જીવન જીવતાં શીખવે છે, શુભ આચાર, શુભવિચાર, ભૌતિક સંબંધોની ક્ષણભંગુરતા, નીકરપણે મૃત્યુનો સત્કાર કરવાની તૈયારી, આત્મસ્વરૂપની ઓળખાણ, વિગેરેનો વિવેક કરી આત્માની અમરતાનું જ્ઞાન સમજાવે છે, ધર્મબુદ્ધિ જાગૃત કરે છે, પાપો તરફ તિરસ્કાર બતાવે છે, ભોગવિલાસોને બુઢાવે છે, વેરાગ્ય પ્રકટાવે છે, ચારિત્રને ઘડે છે, મૈત્રી વિગેરે ભાવનાઓ વહેવરાવે છે અને છેવટે આત્માનો ઉત્કર્ષ સાધી પરમાત્મમુક્તિ પ્રકટાવે છે.

સ્વ. પૂ. આચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી કે જેમણે ૧૦૮ ઉપરાંત સંયમી જીવનના થોડાં વર્ષોમાંજ અથો સંપાદન કરેલાં જેઓ પટેલ બહેચરદાસમાંથી સુમદ્ભટ્ટા કવિ, ચોગી અને લોકલોચ્ય-કવિ તરીકે અદ્ભુત કર્મચોગી બન્યા હતા અને જેમણે પોતાના યૌગિક જીવનને સૂક્ષ્મ નલિકામાંથી છેતાળીશ વર્ષ પહેલાં 'રાજ સકળ માનવ' થયો-રાજ ન અન્ય

(૫)

કહાવશે વિગેરે-ભવિષ્યવાણી-પ્રકાશિત કરેલી હતી, જે સિદ્ધ થયેલી સહુના જેવામાં આવેલ છે; તેમજ આનંદધનપદ સંગ્રહ ભાવાથ' યા. ૧૫૫ મે જોઈ ધર્મના પ્રચાર પછી જૈન ધર્મને વિસ્તીર્ણ પ્રચાર યુગપ્રધાનોથી થશે તથા કક્કા-વલિ સુબોધ અથમાં એકવીશમી સદીમાં સમથ' એવા ચાર યુગપ્રધાનોનું પ્રાકટ્ય થશે, તેવું ભવિષ્ય ભાગેલું છે, જે સિદ્ધ થવા માટે ભવિષ્યની પ્રભાએ રાહ જોવી જોશે.

નૈસર્ગિક રીતે તેમનાં સર્જેલાં કર્મયોગ, યોગદીપક અને આનંદધનપદસંગ્રહ જેવા વિશાળકાય અથવા તેમની સાક્ષી પૂરે છે, સરલ ગુજર ભાષાવાળા ભજનપદ કાવ્ય સંગ્રહમાંથી ભાગ ૧-૨ માંથી લગભગ ૧૦૧ પદો ચુંટીને આ લઘુ પુસ્તિકા શ્રી અધ્યાત્મ જ્ઞાન પ્રસારક મંડળ તરફથી પ્રકાશિત કરવામાં આવી છે, જેથી સંક્ષિપ્તમ તેમના ભજનોનો અધ્યાત્મનાદ આમવર્ગ અને વિદ્ય-વર્ગ શ્રવણ કરી તેનાં ભાવને હૃદયમાં ઊતારી શકે. એમના ભજન સંગ્રહના વિશાળ સાહિત્યના અગીઆર ભાગો મંડળ તરફથી પ્રકટ થઈ ગયેલા છે. પ્રસંગોપાત્ત જણાવવાનું કે પ્રસ્તુત મંડળના સભ્ય જેઓ ન હોય તે થાય, એટલાં પુસ્તકોનો લાભ લ્યે, અને સદગત આચાર્યશ્રીનાં પુસ્તકોનાં વાચનનો અભ્યાસ-રસ પ્રાપ્ત કરે.

એમનાં સંખ્યાબંધ ભજનો-કાવ્યો સમગ્ર જનતા માટે ઉપકારક છે; પરમાત્મા સાથેના એક તાનથી જેમની હૃદય વીણાના તાર ઝણઝણી ઉઠયા છે તેમના હૃદયના ગુણ-જ્ઞાનથી ઉપજેલું ભવ્ય સંગીત એ પ્રસ્તુત ભજન સાહિત્ય

(૬)

છે. નરસિંહ, મીરાં, ચિદાનંદ, પ્રહ્લાનંદ કબીર (વગેરે ભક્ત કવિઓએ ઉત્તમ ભજનો જગતને આપેલાં છે; ઉત્તમ ભજનો સાદાં અને સ્વાભાવિક હોય છે. સ્વ. બુદ્ધિસાગરજીનાં ભજનો અધ્યાત્મિક ઉપદેશમય છે; ભજનોની ધૂનનો જાણે અસ્ખલિત પ્રવાહ વહેતો હોય છે; પ્રસ્તુત પુસ્તકોનાં ભજનોમાં ભકિતયોગ, જ્ઞાનયોગ, ચારિત્રયોગ, ધ્યાનયોગ અને વૈરાગ્ય દર્શાવવા સાથે વ્યાવહારિક, નૈતિક અને ધાર્મિક સદ્ વિચારોનાં પ્રવચનો, આત્મગુણોના વિકાસ માટેનાં પ્રશસ્ત ઉદ્દેશોનો છે. પ્રસ્તુત જ્ઞાનામૃત પુસ્તકમાં ભજનોની અનુક્રમ સંખ્યાની સાથે ખીજી ખાજી કાંઠિસમાં સંખ્યા આપવામાં આવી છે તે ભજનપદ સંગ્રહ ભા. ૧-૨ ના પુસ્તકમાં આવેલ ભજનની મૂળ સંખ્યા છે.

જાગો, ચેતો, અનુભવ, આત્મપ્રદેશ દર્શન, ચિદ્ધન ચેતન, આત્મભાવના, તહાઈ કોઈ નહિ, જ્યશાંતિ જિણ્દ, અને ભજન અમર કરે છે—વિગેરે વિગેરે વિષયો જ્ઞાનામૃત રૂપે લિન્ન લિન્ન સંગીતના રાગમાં તેમણે બનાવેલ છે. એમનાં ભજનોના ઉપદેશમય સંગીતનું તાર-લય પૂર્વક ગાન કરવામાં આવે તે માટે સંગીત વિશારદોનું મંડળ ઓરકેટ્ટા રૂપે તૈયાર કરાવી જનસમાજ સમક્ષ મુકવાની, તેમજ રેકર્ડોમાં ઉતારવાની ખાસ આવશ્યકતા માટે જૈન સંઘને નમ્ર સૂચના છે.

‘સત્યં શિવં સુંદરં’ ની જે વ્યાખ્યા માનવ જીવનમાં કરવામાં આવે છે તેવાં સાર્થક વિશેષણવાલા, કાવ્ય સૃષ્ટિમાં તેમનાં ભવ્ય પ્રતિભાવાળા ભજનો છે. તેના નમુના તરીકે અહિં સાત આપવામાં આવેલ છે.

(૭)

- પ્રભુ તુજ ભપના ધૂપથી નાસે, દુર્બુદ્ધિ દુર્ગંધરે;
 ક્ષણ ક્ષણ આતમ શુદ્ધિ વૃદ્ધિ, આતમ થાય અખંધ રે.
- સ્વપ્નાં જેવી દુનિયાદારી, દર્પણમાં સુખ છાય;
 આતમ વિના પુદ્ગલમાં ખેલે, સુખ કદી પણ નહિ થાય. ૨
- માથે કાલ ઝપાટો વાગે, ઊંઘણ શું ઊંઘાણું રે;
 આતાં એદી આજસનેા તું, નર્કમાં પામે લહાણું રે. ૩
- ભુલી આતમ જ્ઞાનકી બાજી, માયામાં લપટાવું;
 ભ્રમણામાં ભુલીને ભાઈ, બ્રહ્મસ્વરૂપ કેમ થાવું? ૪
- યયયિ સમયે સમયે અનંતા, પ્રતિ પ્રદેશે ફરંતા;
 ઉત્પાદ વ્યય સ્થિતિ ત્રણ સ્વરૂપો,
 સમયે દ્રવ્ય પ્રરૂપે—પ્રભુચિન્મય ગુણધારી. ૫
- માત પ્રમાણે દેખીશ સઘળી નારીઓ,
 ભાઈ પ્રમાણે લેખીશ શત્રુ વર્ગ જો;
 સુખ દુઃખ આવે હર્ષ વિષાદ ન સંપજે,
 વિદ્યાધન વધતાં નહિ હોયે ગર્વ જો. ૬
- સ્થિરતા આપસ્વરૂપે આવે, પરમાનંદ પ્રેમે ત્યાં પાજો;
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાન ધરીને, આતમ તારજો રે. ૭

ઉપસંહારમાં નૈસર્ગિક વિભૂતિમય કાવ્યપુરુષસ્વ.
 પૂ. આ. શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિના અમર આતમાને ભાવ પૂર્વક
 વંદન કરી પ્રસ્તુત જ્ઞાનામૃતની પુસ્તિકા અમાને તથા વાંચ-

(૮)

કેને જન્મ જન્મોંતરમાં આધ્યાત્મિક અને યૌગિક ઉન્નતિ સવિશેષપણે નીવડો તેમ શાસનદેવ પ્રતિ સહાય માટે આંતર કરણપૂર્વક પ્રાર્થના કરી નીચેનો સ્તુતિ-શ્લોક સાદર કર્વે વિરમું છું.

જાનંદરૂપં પરમાત્મતત્ત્વં સમસ્ત સંકલ્પ વિકલ્પ મુક્તં ।
સ્વભાવલીના નિવસંતિ નિત્યં જાનાતિ યોગી સ્વયમેવ તત્ત્વં ॥

આનંદરૂપ, પરમાત્મ સ્વરૂપી, સકલ સંકલ્પથી રહિત અને સ્વભાવમાં નિત્યલીન રહેનારા યૌગિકને સહજપણે આત્મતત્ત્વની બાજે છે.

પરમાનંદ પન્ચીશી-ઉ. શ્રીમદ્ યશોવિજયજી

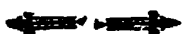
ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ

મુંબઈ
સ્વ. પૂ. આ. શ્રી યુધિષ્ઠિરાગર
સુરિણીની ૩૪મી સ્વર્ગારોહણ તિથિ.
બેઠ વહી ૩ લોખવાર. } ફેલેહર્યંદ અવેરભાઈ

卐

बोधनिष्ठ—जेनाचार्य—श्रीमद्बुद्धिसागरजःसुरीश्वरकृत

भजनावली.

१. प्रभुभजननो यौगिक जप. (१)

(ओ शुभ वीरतल्लो न विघ्नार्थं संभारं दिनरातरे-ओ रोग)

ॐ अहं महावीर जिनेश्वर, जप जपुं दिनरात रे;
प्रभु विष्णु भीष्म कांठ न छच्छु, मातपिता तुं भ्रात रे.

ॐ अहं० १

पर पश्यंती मध्यमा वैभरी, जपे टले सहु पाप रे;
शम द्वेष न पासे आवे, जप जपतां अभाप रे.

ॐ अहं० २

ज्या त्यां अंतर आहिर धारणा, राटक तुष उपयोग रे;
लल न हले मानस जपे, प्रगटे आनंद लोग रे;

ॐ अहं० ३

जड चेतन सहु विश्वमां प्रभुनी, सत्ता धारणा योग रे;
आत्म महावीर सत्ता प्रगटे, यातो कर्म वियोग रे.

ॐ अहं० ४

प्रभु तुज जपना क्षपथी नासे, दुषुंदि दुगंध रे;
क्षु क्षु आत्म शुद्धि वृद्धि, आत्म थाय अणंध रे.

ॐ अहं० ५

१

(૨)

પ્રભુ જાપે પ્રભુ ઘટમાં પ્રકાશ્યા, પ્રકટી સુખની ખુમારી રે;
બુદ્ધિસાગર મહાવીર લગની, પ્રકટી ન ઉતરે ઉતારી રે.

ૐ અહં ૦ ૬

૨. આત્માનુભવ. (૫)

(અરે જીવ તું શીઠને કલ્પના કરે-ઝે રાગ)

અનુભવ આતમનો જો કરે, તદા તું અજરામર થઈ ઠરે;

દેહુ દેવળમાં ઉંઘ્યા દેવને, ઘડી નહીં સુખ અરે.

સુરતા ઘટે ઊંઘ ભાગે, જાગે દેવ દુઃખ હરે. તદા તું ૦ ૧

ત્યાગે ન જલ જ્યું માછલું લાઈ, તેમ ગુણુ નિજ વરે;

અલખ અવિહડ આતમાની, દશા કખૂ નહિ કરે. તદા ૦ ૨

પાર્શ્વમણિસમ ધ્યાન તારૂં સિદ્ધ બુદ્ધતા વરે;

પરમબ્રહ્મ સ્વરૂપ પામી, નામરૂપ નહિ ધરે. તદા ૦ ૩

ગાડીમાંહિ ઘેસીને ઝટ, ચાલજે નિજ ધરે;

સારથી મનડું અશ્વઘન્દ્રિય, સાચવે સુખ સરે. તદા ૦ ૪

છેલ્લી ખાજી જીતી લે ભાઈ, માયાથી શીઠ મરે;

બુદ્ધિસાગર ચેત ઝટપટ, ચેતના કરગરે. તદા ૦ ૫

૩. મનની ભ્રમણા. (૭)

રાગ ઉપરને

મૂરખ મન માડું માડું શીઠ કરે, ફેગટ ભવભ્રમણા કરતો કરે,

તારૂં ધાયું યાતું હોય તો, ઇચ્છા વિણ કેમ મરે ?

પાષની પોઠે ભરીને પાપી, મરી નરક અવતરે. ફેગટ ૦ ૧

(૩)

મરણ કાળ જળ આવે પાસ તળ, હાય હાય ઉચ્ચરે;
હાય ઘસંતાં બચે પરલવ, ઠામ-કદી નહિ ઠરે. ફોનટ ૨
માંહની ઋદ્ધિ તારી બાણી, બ્રમણા ભાઈ પરિહરે,
બુદ્ધિસાગર આતમધ્યાને, વંછિત કારજ સરે. ફોનટ ૩

૪. નિજાત્મસ્વરૂપ વિચારણા-(૧૦)

રાગ સોરઠા

સાધુભાઈ સમરસ અમૃત પીવો, જન્મ જરા મરણાદિક વારી,
સાદિ અનંતસ્થિતિ છવો. સાધુ ૧

અસ્તિનાસ્તિ સ્યાદ્વાદસ્વરૂપી, અનેકાંત મત સમજો,
ગુણપર્યાય સ્વરૂપ વિચારી, આતમદ્રવ્યે રમજો. સાધુ ૨

પંચદ્રવ્યથી લિન્ન વિચારી, પર ઉપયોગ ન દીજો;
પક્ષાંટક સોડહં પદ સમરો, અનહદ આનંદ લીજો. સાધુ ૩

ચારનિક્ષેપે ચરણ વિચારી. નિજપદ સ્થિરતા કીજો;
ભય ચંચળતા પરઆહકતા, તેથી દૂર રહીજો. સાધુ ૪

પંકજ જલથી રહે જેમ ન્યાડું, તેમ પરપુદ્ગલ ન્યારો;
અંતરદૃષ્ટિ સદા સ્થિરતામાં, સો પરમાતમ પ્યારો. સાધુ ૫

નિમંલ નિશ્ચય નિત્યનિયામક, સાત નયે જેહ બાણે;
બુદ્ધિસાગર આતમરાયા, સો ચહતે ગુણઠાણે. સાધુ ૬

૫. અનુભવ પથ દ્રષ્ટિ-(૧૭)

(આશાવરી રાગ)

અવધત અનુભવ પથ કોઈ રાગી, દૃષ્ટિ અન્તર જસ બાગી. અવ ૦

જલપંકજવત્ અન્તર ન્યારા; નિદ્રાસમ સંસારા;

હંસ ચંચુવત્ જડ ચેતનકું, ભિન્ન ભિન્ન કર ધાર્યાં. અવ ૧

(૪)

પુદ્ગલ સુખમેં કબહુ ન રાચે, ઉદ્ધયિક ભાવે લોગી;
ઉદ્ધાસીનતા પરિણામે તે, લોગી નિજ ધન યોગી. અવ૦ ૩

ક્ષાયોપશમિકભાવે, મતિશ્રુત, જ્ઞાને ધ્યાન લગાવે,
આપહિ કર્તા આપ અકર્તા સ્થિરતાએ સુખ પાવે. અવ૦ ૩

કારક ષટ્ ઘટ અન્તર શોધે, પરપરિણીતકું રોધે;
બુદ્ધિસાગર ચિન્મય ચેતન, પરમાતમ પદ ઝોધે. અવ૦ ૪

૬. સમતાનું પરમ સુખ (૨૨)

(રાગ સોરઠ)

સાધુભાઈ સમય સુધારસ પીળે, અન્તર આતમ હીરો પરખી,
સુખકર તેહ ગ્રહીળે. સા૦ ૧

શુદ્ધસ્વરૂપે રૂપારૂપી, નિત્યાનિત્ય વિલાસી,
પરપુદ્ગલથી ન્યારો વતે, લોકલોક પ્રકાશી. સાધુ૦ ૨

અન્તર અક્ષય ખબનો ભારી, વતે છે સુખકારી,
લક્ષ્ય લગાવી લેવો ભાઈ, સમજો નર ને નારી. સાધુ૦ ૩

વેદક આતમ પણ નહિ વકતા, અનુભવ અંતર ધારો,
ખેલે આતમ આપ સ્વભાવે, તો હોવે ભવપારો. સાધુ૦ ૪

જો સમજે તો સમજી લેને, મળીયું ઉત્તમ ટાણું;
જેવું ઉત્તમ ષડ્રસ ખાણું, તેવું શિવ વહુ આણું. સાધુ૦ ૫

નિજપદ વાસી તું અવિનાશી, છે તું ગુણગણરાશી;
બુદ્ધિસાગર આતમધ્યાને, ઝગમગ જ્યોત વિલાસી. સાધુ૦ ૬

(૫)

૧૭. દીવાની દુનિયાનું સ્વરૂપ. (૨૬)

(રાગ ધીરાનો)

દુનિયા છે દીવાનીરે, તેમાં શું તું ચિત્ત ધરે ?
 જીને જરા જગીરે, માયામાં મુઝી શાને કરે ? દુનિયા. ૧
 દુનિયાદારી દુઃખ કરનારી, દૃષ્ટિ ફેરફાર,
 જેવી દૃષ્ટિ તેવો તું છે, સમજે નહિ તો અધર;
 માયાના બાંધ્યા જીવેરે, કારજ કાજે કરગરે. દુનિયા. ૨
 દુનિયા જીતી નહિ જીતાશે, તેમાં રાખે ચિત્ત,
 જશ અપજશમાં મન જો વર્તે, તો નહીં થાય પવિત્ત,
 જગત લાન લુલેરે, કારજ સહુ સહેજે સરે. દુનિયા. ૩
 ઘડીમાં સારો ઘડીમાં ખોટો, દુનિયા જોલે જોલ,
 ખોટાને સારો કોઈ કહેવે, કોણુ કરે તસ તોલ ?
 સમજીને સૌ સહેવુંરે, કરશે જેવું તેવું ભરે....દુઠિયા. ૪
 સ્વપ્ના જેવી દુનિયાદારી, દર્પણમાં મુખ છાય;
 આત્મવિના પુદ્ગલમાં ખેલે, સુખ કદી નહીં થાય;
 સમજે સમજી શાણારે, ચિદ્ધન અર્થી શાન્તિ વરે. દુનિયાં ૫
 સૌથી ન્યારો ચિદ્ધન પ્યારો અંતરઆતમ લેખ,
 પરમાતમ પરગટ પોતે તું, શુકલધ્યાને દેખ;
 શુદ્ધિસાગર સમજી રે, વળજો ચિદાનન્દ ધરે. દુનિયાં ૧

૮. અજ્ઞાનનાં અંધારાં (૨૮)

(રાગ ધીરાના પદનો)

અજ્ઞાની અથડાણુરે, સત્ય નવી સમજી શકે,
 પોતાની હઠ પકડીરે, મન માને તેવું બકે. અજ્ઞાનીં ૧

(૬)

સત્ય ન શોધ્યું અંતર નયણે, જડમાં માને ધર્મ,
ધર્મ મર્મનો ખ્યાલ કરે નહિ, આંધે ઉલટાં કર્મ;
અંધારું અજવાળે રે, કહો કેમ ટકી શકે. અજ્ઞાની૦ ૨

જાનકીયા જેમ વર વિના તેમ જ્ઞાની વિના અંધ,
નાક વિના જેમ મુખ ન શોભે અનુલવી વિષ્ણુ તેમ પંથ,
છીપ રૂપા જેવીરે, આવેથી જોતાં ચગચગે. અજ્ઞાની૦ ૩

આપમતિ ત્યાં યુક્તિ ખેંચી, મતની તાણાતાણુ,
કરતા કર્મ વધારે લોકો, સાત નયોના અજાણુ;
જ્ઞાનીની આગળ આવીરે, કહો કેમ ટકી શકે. અજ્ઞાની૦ ૪

જૂથો કહેતાં ભુલ ન ભાંગે, પ્રગટે જો ઘટજ્ઞાન,
ત્યારે જમણા જ્ઞાન્તિ લાગે, આવે આતમજ્ઞાન;
બુદ્ધિસાગર ઘોઘેરે, અંતર સૂર ઝગમગે. અજ્ઞાની૦ ૫

૯. કુશુર નાથ ડુપાડે. (૩૦)

(રાગ-ઉપરનો)

પત્યરના નાવે જોસી રે, તરનાર કેણીપેરે તરે ?
તેલ આશા રેતી રે, પીલે કહો કેમ સરે ? પત્યર૦ ૧

જલ વલોવો માખણુ અથે, તે તો નિષ્ફલ જાય,
અજ્ઞાની કુશુરની સંગે, તત્ત્વ કશું ન જણાય,
અંધાને દોર્યો અંધે રે, ઠામ કેણીપેરે ઠરે ? પત્યર૦ ૨

ખાવળીયાને ખાથ ભરો પણુ, સરે ન કાર્ય લગાર;
ઢંઢાંની કદી પાંત ન બનશે, ખર લીંડે પાપડ સાર,
જોઈને તમે જોજો રે, કુશુર્યો ઘરો ઘરે. પત્યર૦ ૩

(૭)

૧૦. પ્રભુ દર્શનનું પરમ સુખ. (૩૨)

(અવસર ખેર ખેર નહીં આવે-એ રાગ)

પ્રભુજી તુમ દર્શન સુખકારી, તુમ દર્શનથી આનંદ પ્રખટે,
જગજન મંગલકારી. પ્રભુજી ૦ ૧

તપ જપ કિરિયા સંયમ સર્વે, તુમ દર્શનને માટે,
શનક્રિયા પણ તુજ અર્થે છે, મળતો નિજ ઘર વાટે. પ્રભુજી ૦ ૨

અનુભવ વિષુ કયની સહુ પ્રીકી, દર્શન અનુભવ યોગે;
ક્ષાયિક ભાવે શુદ્ધ સ્વભાવે, વર્તે નિજ ગુણુ લોગે. પ્રભુજી ૦ ૩

દેશ વિદેશે ઘરમાં વનમાં, દર્શન નહીં પામીજે;
દર્શન કીઠે દૂર ન મુકિત, નિશ્ચયથી સમજીજે. પ્રભુજી ૦ ૪

ચેતન દર્શન સ્પર્શન યોગે, આનંદ અમૃત મેવા;
બુદ્ધિસાગર સાચો સાહિબ, કીજે ભાવે સેવા. પ્રભુજી ૦ ૫

૧૧. તહારે સ્વરૂપ. (૩૪)

(રાગ-ઉપરનો)

અલખ અગોચર નિર્ભય દેશી, સિદ્ધ સમોવડ તું ભારી,
અનુભવ અમૃત લોગી હંસા, અકલગતિ વર્તે તારી. અલખ ૦ ૧

અસંખ્યપ્રદેશે દૃષ્ટિ દે કર, શ્વાસોશ્વાસે ઘટ જાગો,
સ્થિરતા સમતા લીનતા પામી, દૂરે પરપરિણતિ ત્યાગો. અલખ ૦ ૨

લેહજ્ઞાનથી ભાવો ભાવિકા, આતમ રત્નત્રયી સ્વામી,
અલેહ દૃષ્ટિ અંતર લક્ષી, થાવો શિવપદ સુખરામી. અલખ ૦ ૩

ભાવ્યદશા પૂરણુ જસ હોવે, આતમધ્યાને મન લાગે,
બુદ્ધિસાગર ધન્ય નરા જગ, પ્રણુમો સન્તો દિલરાગે. અલખ ૦ ૪

(૮)

૧૨. નથી ત્હારી. (૩૮)

(પરખી લેજો નાહ્યું-જો રાગ)

માયા ન મૂરખ તારી રે, શું માને મારી મારી,
મારી મારી કરતાં તારી, ઉમ્મર સહુ પરવારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૧

રાવણુ સરખા રાજ ચાલ્યા, ચાલ્યા રંક લીખારીરે,

માયા ન તારી, માયા૦

જેની હાંકે ધરણી ધૂજે, તે પણ ચાલ્યા હારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૨

હાપણુના દરિયામાં ડુલી, શિર પર ધૂલી ડારીરે,

માયા ન તારી; માયા૦

કપટ કળામાં કાળો થઇને, મારી પેટ કટારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૩

નિહંથ નક્કટ નાગો થઇને, કીધી ચોરી જારીરે;

માયા ન તારી, માયા૦

હગા પ્રપંચો પાખંડ માંડી, દોડયો નરકની ખારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૪

અભિમાનના તોરે ફૂલી, વાત કરી તકરારી રે,

માયા ન તારી, માયા૦

વાતવાતમાં લડી પડયો તું, ધર્મ ન હુદયે ધારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૫

(૯)

નિદામાં નિશદ્દિન શૂરો થઇ, દોષ કયાં તેં ભારીરે;

માયા ન તારી, માયા૦

સાંતની સંગત કદ્દિ ન કીધી, પાપીથી પ્રીતિ પ્યારીરે,

માયા ન તારી, માયા૦ ૬

લાલચુ લપટ હુચ્ચો બની તેં, કરી કુસંગી ચારીરે,

માયા ન તારી, માયા૦

બજન પ્રભુનું ભૂલી તેં તો, ધર્મિસંગ નિવારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૭

જ્ઞાનની વાત ન મનમાં ગમતી, પ્યારા ઘેબર ધારીરે;

માયા ન તારી, માયા૦

ફેગટ મમતામાં ફૂલીને, ઉમર આખી હારી રે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૮

ચેતો ચેતો ચિત્તમાં ચટપટ, સમજો નર ને નારીરે;

માયા ન તારો, માયા૦

આંખ મીચાએ કશું ન હાથે, જાવું સૌ વિસારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૯

કરશે પરમાતમથી પ્રીતિ, ગુરૂ સેવો ઉપજારીરે;

માયા ન તારી, માયા૦

બુદ્ધિસાગર ધર્મિ જનની, હું જાઉં બલિહારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૧૦

(૧૦)

૧૩. ચેતો-ઉંઘો નહિ. (૩૯)

પરખીને લેજો નાણુ'રે, આંચુ' ઉત્તમ ટાણુ';
 ટે' ટે' કરતાં તરત વારમાં, આવે જમનું આણુ'રે. પરખીને ૧
 હેં હેં કરીને હસતાં આંચુ', પરભવનું પસ્તાનુ'રે. પરખીને ૦
 ફૂલણ શંકાં મારે શુ' તું, પડતું રહેશે ભાણુ'રે. પરખીને ૦ ૨
 શુ' મસ્તાનો થઇને મ્હાલે, ચાલ્યા લાખ નવાણુ'રે. પરખીવે ૦
 મોહમાયાના વશમાં થાતાં, પડ્યું જહાજમાં કાણુ'રે. પરખીને ૦ ૩
 માથે કાલ ઝપાટો વાગે, ઉંઘણુ શુ' ઉંઘાણુ'રે. પરખીને ૦
 થાતાં એટી આળસનો તું, નક'તું પામે લહાણુ'રે. પરખીને ૦ ૪
 પ્રભુને પ્રેમે કહિ ન ભજતાં, દુઃખ વાદળ પથરાણુ'રે. પરખીને ૦
 જન્મ જરાનાં દુઃખડાં ટાળે, તો તને જોગી જાણુ'રે. પરખીને ૦ ૫
 હાહા કરતાં વર્ષો ગાળે, આત્મિક ધન બૂલાણુ'રે. પરખીને ૦
 બુદ્ધિસાગર ચેતો ચેતન, અંતર ગાવો ગાણુ'રે. પરખીને ૦ ૬

૧૪. તહારૂં કોણુ ? (૪૧)

(ચેતાવું ચેતી લેજેરે-એ રાગ)

અરે જીવ પામર પ્રાણી રે, તારૂં કબુ ન કોઈ થાશે;
 સ્વાસ્થનું સગપણુ જગમાં સૌ, જ્ઞાની એમ પ્રકાશે. અરે ૦ ૧
 સાંજ સમે જેમ પંખી ટોણું, લેણું ખેડું ભાવે;
 વહાણું વાતાં નિજનિજ પંથે, એકલડાં સહુ ભાવે. અરે ૦ ૨

(૧૧)

સંધ્યાની વાહળીએ જોવું, જૂઠું માયાબળુ;
સેમાં રખડી મરતાં નાહક, સાર કશો નહીં લાળું. અરે ૦ ૩

ખોટું મોટું કરીને માન્યું, રહે ન અતે છાનું;
અલખ ખલકમાં સાચો સમજી, અલો તેહનું ખાનું. અરે ૦ ૪

નરલવ દુર્લાલ પામી પ્રેમે, કર પરમાતમ પ્રીતિ;
સાચો સાહિબ સત્ય સુઝાડે, ટાળે લવલયભીતિ. અરે. ૫

ખટપટ લટપટ ઝટપટ ત્યાગી, પરમાતમને ધ્યાવો:
બુદ્ધિસાગર શાશ્વત સુખડાં, સહેજે સતો પાવો. અરે ૦ ૬

૧૫. અંતરમાં પ્રભુ જીવો ! (૪૨)

(સોરઠ)

પરમ પ્રભુ ઘટ અંતરમાંલાવો, ગાવો ધ્યાવો વધાવો. પરમ ૦

પિંડે પરમાતમ વસિયા તસ, પૂજા શુદ્ધ રચાવો,
સમતા જલથી પ્રક્ષાલો વિભુ, તન્મય ત્યાં થઈ જાવો. પરમ ૦ ૧

ભાવહયા ચંદનથી અર્ચો, સદ્ગુણ પુષ્પ ચઢાવો;
ક્ષાયિક સમક્રિત ધુપ કરો વળી, જ્ઞાનદીપક પ્રગટાવો. પરમ ૦ ૨

ક્ષાયિક ચરણનો સ્વસ્તિક કરીએ, અનુભવ નૈવેદ્ય ધરીએ;
આવિભાવે આત્મિક ગુણુક્ષણ, ધરતાં મંગળ વરીએ. પરમ ૦ ૩

સામગ્રી પૂજનની પામી, પૂજે અંતરયામી;
પૂજક પૂજ્યપણુ પ્રગટાવી, ધાવો ચિદ્ધન સ્વામી. પરમ ૦ ૪

ગુણસ્થાનક ચોથુ પામીને, લ્યો પૂજનનો લહાવો;
બુદ્ધિસાગર પૂજન અર્થે, મળે ન અવસર આવો. પરમ ૦ ૫

(૧૨)

૧૬. પ્રહસત્ય જગત્ મિથ્યા. (૪૬)

(રામ મરાઠી સાખી.)

જોઈ જોઈને જોઈ મેં લીધું, મનહુ નિશ્ચય કીધું,
 દુનિયામાં સ્વારથનું સગપણ, કારજ કાંઈ ન સિદ્ધયું,
 મોરા આતમરે સત્ય તું હિ એકલા, તું હિ શુર તું હિ ચેલા. મોરાં ૧
 આ સંસારે જડમાં રાચી, વિષયારસમાં માચી;
 ભૂલ્યો ભટક્યો અટક્યો ભટક્યો, ગણી માયાને સાચી. મોરાં ૧
 શોધી શોધીને સારજ કાઢ્યો, સૂત્ર સિદ્ધાંત વિચારી;
 સત્ય સ્વરૂપી તત્ત્વમસિ તું, નિરાકાર સુખકારી. મોરાં ૩
 મનવાણી કાયાસેં ન્યારા, ગુણ અનન્તાધારા;
 પરમેશ્વર પરગટ પોતે તું, ટળતાં કર્મ વિકારા. મોરાં ૪
 અદ્ભુત યોગી નિજગુણ લોગી, કેવલજ્ઞાન પ્રકાશી;
 આન્તરધનનો રાજ તું છે, તુજમાં મહા કાશી. મોરાં ૫
 સામગ્રી સહુ પામ્યો હંસા, જાવે અખ શું ? ભૂલી;
 બાણગરની બાણ સમ જગ, અન્તે ધુલકી ધુલી. મોરાં ૬
 ભરહરીયે તે વહાણુ હંકાયું, શિવપુર જાવા ધાયું;
 ભૂલ્યો તો ભટકીશ ભવમાં તું, નક્કી નશીબ પરવાયું. મોરાં ૭
 આવ્યો અવસર ચૂક ન ચેતન, આપોઆપ તરેંગા;
 યુદ્ધિસાગર આતમ ઉજગર, ધ્યાને કાય સરેંગા. મોરાં ૮

(૧૩)

૧૭. પ્રભાતિયું. (૫૬)

ઉઠો ચેતન આળસ છાંડી, ધર્મ હૃદયમાં ધારોરે,
પ્રભાતે શું પોઢ્યો ચેતન, જાય ફેગટ અવતારોરે. ઉઠો ૧

નિદ્રા લેતાં કાળ અનતો, ચાર ગતિમાં ભમીઓરે;
તોપણ શું તું તેના વશ થઈ, શય્યામાંહિ રમીઓરે. ઉઠો ૨

નિદ્રા ને આહાર વધાર્યાં, વધતાં ચેતન જાણોરે;
તેહનો નાશ કરીને ચેતન, ધર્મ હૃદયમાં આણોરે. ઉઠો ૩

શું સંસારમાં સાર વિચારી, મારું મારું કરતોરે;
મૃત્યુતણો ભય માથે ગાળે, છાયા મિષે ફરતોરે. ઉઠો ૪

કર્મ કાઠીયા આતમ ધનને, નિશ્ચિન લૂટે પ્રાણીરે;
જાગ જાગ આતમ નિજલાવે, એવી જિનવર વાણીરે. ઉઠો ૫

ઉઠી પ્રભાતે પાપારંભનાં, કામ નિવારણ કરજોરે;
એવીશ જિનવર સકલતીર્થને, ઘટમાંહિ ભવી ધરજોરે, ઉઠો ૬

શ્રી શંખેશ્વર સાહિબ મોરા, નામ જપું હું તોરારે;
સકલ મંગલ કર્તા હુઃખ હર્તા, નાસે કર્મ કઠોરારે. ઉઠો ૭

દાન શીયલ તપ ભાવના લેહે, ધર્મ સેવન જે કરશેરે,
બુદ્ધિસાગર શિવપદ પામી, ભવસાગર ઝટ તરશેરે. ઉઠો ૮

૧૮. આત્મપ્રદેશ દર્શન. (૬૦)

(ગઝલ)

હમારો દેશ છે ન્યારો, પ્રભુ પ્રેમે જણાવાનો;
હમારા દેશમાં શાન્તિ, અલખ નામે જણાવાનો. ૧

(૧૪)

હમારો તે તમારો છે, તમારો તે હમારો છે;
સમજતા સહુ સુખી થાવે, જઈ દેશે ફરી નાવે. ૨

હમારા દેશમાં યોગી, અલખની ધુન લગાવે છે;
હમારા દેશમાં સંતો, અલખનાં ગાન ગાવે છે. ૩

નહિં જ્યાં શોક નહિં જ્યાં રોગ, નહિં જ્યાં જન્મ ને જાતિ,
નહિં જ્યાં દુઃખ દીલગીરી, નહિં જ્યાં વર્ણુ ને જ્ઞાતિ. ૪

સદા જ્યાં યોગીઓ જાગે, નહિ કોઈ વૈખરી ઓલે.
નહિં જ્યાં કર્મનું નામ, અતુલ ધન શુદ્ધ કો તોલે ૫

અખંડ સુખની વહે ધારા, સદા શુદ્ધ બુદ્ધ નિર્ધારા,
લહે તે દેશ મહારાણા, અવર સહુ જાણુ નાદાના. ૬

નહિ પંચભૂતકા વાસા, હમારા દેશ બહુ ખાસા,
હમારો દેશ જે જાણે, અનંતાં સુખ તે માણે. ૭

અલખ દેશી અવિનાશી, પરમપદ એજ વિશ્વાસી;
ચલો હંસા અલખ દેશે, અરૂપી આત્મના વેશે. ૮

સદા તસ ધ્યાનમાં રહેજે, અખંડાનંદ ઘટ લેજે,
ચુદ્ધયજિથ આત્મનો સંગી, હમારો દેશ શુભરંગી. ૯

૧૯. હવે ચેતશો? (૬૧)

(ચેતાવું ચેતી લેજેરે એ છે તાલપણાનો ખેલી-એ રાગ)
ચેતાવું ચેતી લેજેરે, એક દિન જરૂર જીઠી જાવું,
ધુળની માયા ધુળમાં મળશે, ફેગટ મન પસ્તાવું. ચેતાવું

(૧૫)

સ્વપનાની સુખલડી દેખી, ફેગટ મન લલચાવું,
 તન ધન જોખન પામી સંતો, શું મનમાં હરખાવું ? ચેતાવું ૦ ૨
 આશા બેડીએ બંધાણો, પરધન ખાંતે ખાવું,
 નીચાં કર્મ કરીને અંતે, નાહક નરકે જાવું. ચેતાવું ૦ ૩
 બૂલી આતમજ્ઞાનકી ખાજી, માયામાં લપટાવું,
 બ્રમણમાં ભુલીને ભાઈ, પ્રહ્લસ્વરૂપ કેમ પાવું ? ચેતાવું ૦ ૪
 તારૂં તારી પાસે જાણી, સમતામાં દિલ લાવું.
 અલખ નિરંજન આતમજ્યોતિ, બુદ્ધિસાગર ધ્યાવું. ચેતાવું ૦ ૫
 ૨૦: મમતાના માર. (૬૨)

(ચેતે તેા ચેતાવું તને રે, પામર પ્રાણી—એ રાગ)

કુલ્યો શું કરે છે કુલીરે, મૂરખ પ્રાણી.
 કાયામાયા જુઠી કેવી, જાંઝવાના નીર જેવી,
 તેને તુરંછ કરી દેવીરે. મૂરખ-કુલ્યો ૦ ૧

આજિયું જાવે છે ખૂટી, કરે શું તું માર્યાકૂટી,
 ખૂટી તેની નહીં ખૂટીરે. મૂરખ-કુલ્યો ૦ ૨

પાણીતણો પરપોટો, ખેલ સહુ એમ ખોટો,
 માન નહીં મન મોટોરે. મૂરખ-પુલ્યો ૦ ૩

કુટુંબ કબીલો સારો, માન નહીં મન મારો,
 એક દિન થશે ન્યારોરે. મૂરખ-પુલ્યો ૦ ૪

આંખે જે જે દેખે સારૂં, તે તે ભાઈ નહિ તારૂં;
 માને કેમ મારૂં મારૂંરે. મૂરખ-પુલ્યો ૦ ૫

(૧૬)

ચેતી લેને જય ચાલી, કરી માથાકૂટ ખાલી;
માયામાં શું રહ્યો મ્હાલીરે. મૂરખ-પુલ્કો ૬

કાયા માયાથીરે ન્યારો, અરૂપી અલખ ધારો;
જુદ્ધિસાગર મન પ્યારોરે. મૂરખ-કુલ્યા ૭

૨૧. જ્ઞાનપ્રાપ્તિ માટે યોગ્યતા (૬૬)

(એ રાગ-ને કાષ્ટ પ્રેમઅંશ અવતરે, પ્રેમરસ તેના ઉગમાં ઠરે.)

જ્ઞાન કહો કેમ થાય, મૂરખને જ્ઞાન કહો કેમ થાય,
કોટિ કરો ઉપાય. મૂરખ ૦

બાર મેઘ જો સાથ ચઢીને, વરસે મૂશળધાર;
મગશેલીઓ પાપાણુ ન લીંજે, જળમધ્યે નિરધાર. મૂરખ ૦ ૧

શ્યાનપૂંછડી વાંકી ટાલી, સીધી નહીં કરાય;
ગંગાજલમાં નહાય કાગડો, કાગપણું નવી જાય. મૂરખ ૦ ૨

સાણુએ ચોળીને કોંચલા, ધૂવે જલમાં કોચ;
પણુ રંગબેરંગ ન હુવે, ગર્દલ ગાય ન હોચ. મૂરખ ૦ ૩

દારૂદટમાં દુધ ભરો પણ, મટે ન કારૂ વાસ;
ઝાંઝવાના જલથકાં કહી, મટે ન જલની પ્યાસ. મૂરખ ૦ ૪

માથાકૂટ મૂરખની આગલ, રણમાંહી જહુ; પોક;
અંધા આગલ આરસી જેવી, જાવે વાણી ફેક. મૂરખ ૦ ૫

ભાગવત લેસની આગલે રે, ગાંઠા આગલ ગાન;
કપિ ન કરશે રતન પારખું, એ યુક્તિ દિલ આણુ. મૂરખ ૦ ૬

(૧૭)

મૂરખ આગલ જોધ કરે તે, ભારે ખત્તા ખાય;
સુઝરી વાનરને ઉપદેશે, માળો નિજ વિખરાય. મૂરખ૦ ૭

ખાળક સમજે દુધ પાનમાં, બણે શું તે વેઠ;
અંધારા અજવાળા વચ્ચે, શો અંધકને લેઠ. મૂરખ૦ ૮

જયા આમડીયા રાજસભામાં, દિલ્હી નગર મઝાર;
જાયન કરતાં ગાયકને તો, દીધા પ્રમ જમાર. મૂરખ૦ ૯

શુષ્કી ન્યાયી બણીને રે, દેભે ભાઈ જોધ,
મૂઠ કઠામડી જોધતાં રે. ઉભટો વાધે કોધ. મૂરખ૦ ૧૦

ચોખ્ખતા લોહચુંબકે રે, સમજણ સાચી પ્રહાય;
શુદ્ધિસાગર ચોખ્ખતા રે, ઠેઠક વિરલા પાય. મૂરખ૦ ૧૧

૨૨ નેવાનું પાણી મોભે (૬૮)

નેવાનું પાણી મોભે રે, ંહાલા ચાલ્યું બધ છે,
દુનિયા મન અવળું રે, સવળું સન્તો ખાય;
બલુ ત્યાં તો કોઈ ન બવે, કરવું તે ન કરાય;
બણવું તે તો રહીયું બાકી, શત ને દિન ગણાય;
મોહલરૂ પીધે રે, જાન તો ભૂલાય છે. નેવાણું૦ ૧

રાજને તો રંક ગણીને, કરી નહીં સારવાય;
રાજને રંક માની જોઈ, ધિક્ પચ્યો અવતાર,
અન્તર ધન જોયું રે, મોટો એ અન્યાય છે. નેવાણું૦ ૨

૨

(૧૮)

લોહચણાનું લક્ષણ કરવું, જેવું એહ મુશ્કેલ;
તેવું આત્મસ્વરૂપે થાવું, નથી બાળકનો ખેલ;
કોઈક જીવ સમજે રે, બુદ્ધિસાગર ગાય છે. નેવાનું ૩

૨૩ ધ્યાતા ધ્યેય ધ્યાન એકતા (૭૬)

(અલી સાહેલી જિન વાણી સાંભળવા ઉભી રહે ને-એ રાગ)
શ્રી વીર પ્રભુ ચરમ જિનેશ્વર, વંદી વિનાંતિ કીજીએ;
પ્રભુસમ થાવા આત્મિક અનુભવ, રસના ખ્યાલા પીજીએ.

ગુજ મુજ વચ્ચે અન્તર મોટું, પણ ધ્યાનથકી લાગ્યું છોટું,
આત્મિક અનુભવી મન તે ખોટું. શ્રી વીર૦ ૧

સિદ્ધશાન્ધત પદ સુખના રસીઆ, અક્ષયસ્થિતિ સિદ્ધશિલા વસીઆ
મુજ મનમન્દિરથી નવ ખસીઆ. શ્રી વીર૦ ૨

પ્રભુ! કમં સંગ દૂરે ટાળી, આત્મિકઋદ્ધિને અજીવાળી;
વરીયા મુક્તિ વધૂ લટકાળી. શ્રી વીર૦ ૩

જ્ઞાનદર્શનચરણ એ રત્નત્રયી, વ્યાપી સિદ્ધ વ્યકિત ગુણમયી;
મિથ્યાત્વદશા સખ દૂર ગઈ. શ્રી વીર૦ ૪

મુખ વીર વીર એમ ઉચ્ચારૂં, પણ વીર ગુણ નવી સંભારૂં;
કહો આતમને કેમ કરી તારૂં? શ્રી વીર૦ ૫

હું ક્રોધી કપટી ને દ્વેષી, મોહી રોગી ભોગી કલેશી;
હું ભવ અટવીમાં રહ્યો બેશી. શ્રી વીર૦ ૬

નિરાગીથી કેમ રાગ કરૂં? જો રાગ હથા અટ પરિહરૂં;
તો ભવજલધિ હું સહેજે તરૂં. શ્રી વીર૦ ૭

(૧૯)

પ્રભુ ધ્યાન દશા ને ચિત્ત જાગે, તે તુલ્ય મુજ અંતર જટ જામે;
એમ સેવકે ગુણ ગાવે રાગે. શ્રી વીરઠે ટ

ધ્યાતા ને ધ્યેયસ્વરૂપ થાવે, તે ધ્યાનદશા લેખે આવે;
બુદ્ધિસાગર એમ ગુણ ગાવે. શ્રી વીરઠે ટ

૨૪ સહજ સ્વરૂપી આત્મા (૮૩)

રાગ ઉપરનો

સહજસ્વરૂપી મારો અંતરજાતી, પરમાતમ ઘટરાતી,
પ્રભુ ચિન્મય ગુણધારી;

નિશ્ચયનયથી શુદ્ધસ્વરૂપી, જાણો એ રૂપારૂપી, પ્રભુ ચિન્મય ૧

પર્યાય સમયે સમયે અનંતા, પ્રતિપ્રદેશે ફરંતા; પ્રભુ
ઉત્પાદ વ્યય સ્થિતિ ત્રણ સ્વરૂપે, સમયે દ્રવ્ય પ્રરૂપે ૨

આનંદ આપે ભવદુઃખ કાપે, આપોઆપ પ્રતાપે; પ્રભુ
આત્મિક શુદ્ધસ્વભાવનો લોગી, યોગીનો પણ દોગી. પ્રભુ ૩

શક્તિ અનંતી સદાનો જે સ્વામી, નામી પણ તે અનામી; પ્રભુ
સુગ્ધન સ્નેહી ંહાલો ધ્યાનેરે આવે, બુદ્ધિસાગર સુખા પાવે. પ્રભુ ૪

૨૫ કોણુજાગે છે ? (૮૦)

પંચડો નિહાળુંરે ખીજા જિનતણેરે-એરાગ

જીવડા તું જાગીને જોજે ધમનેરે, જાગ્યો તેનું જ નામ;

જાગ્યા પણ ઉંઘતા પ્રાણીઆરે, કેવલ દુઃખનું ધામ. જીવજીવ ૧

(૨૦)

ભજન બન ઉંઘ્યા નહિ સાંભળ્યા રે, ઉંઘ્યા ભગે કોઈ;
 ભગે ઉંઘે સ્વાની આતમારે, નહિ ત્યાં અચરીજ હોઈ. ભવણ૦ ૨
 મંજીર સ્વાનીગમથી સહુ ઘટેરે, સત્યરૂપ નિરધાર;
 ઘકઠમાલે ધર્મ ધતિંગમારે, મોહ્યા મૂઢગમાર. ભવણ૦ ૩
 અંતર્યામી આતમ ઓળવેરે, ધર્મતાણું નહી ભાન;
 સમક્ષિ શ્રદ્ધા દૂરે સુકીનેરે, મિથ્યાત્વે ગુણતાન. ભવણ૦ ૪
 ધર્મ ધર્મ પોકારે દુનિયા, પામે નહિ શિવપંથ;
 બુદ્ધિસાગર પામર પ્રાણીનેરે, તારે ગુરુ નિર્થક. ભવણ૦ ૫
 ૨૬ ભજન અમર કરે છે (૯૦)

(રામ ઉપરનો)

ભજન કર મન ભજન કર મન, ભજન કર ભગવંત રે;
 મૃત્યુ માથે ગાજતું તુજ, મનમાં શું હરખંત રે. ભજન૦ ૧
 ગુણ મરહી મહાલતા ને, ગરવે દેતા ગાળ રે;
 શવણુ જેવા રાજવી પણુ, કોળીઆ થઇ ગયા કાળરે. ભજન૦ ૨
 દેતા હસી હસી તાળીયો ને, માયામાં ગુણતાન રે;
 પરભવવાટે ચાલીયા તે, ભૂલી ભમે નાદાન રે. ભજન૦ ૩
 રજની થોડી વેશ આઝા, આયુ એળે ન ગુમાવરે;
 ફરીફરીને નહિ મળે ભવ, ધર્મકરણનો દાવરે. ભજન૦ ૪
 જરૂર જન્મી ભવું એક દિન, કોઈ ન જગ ઉગરંતરે;
 બુદ્ધિસાગર શરણુ કરી લ્યો, દેવ શ્રી અરિહંતરે. ભજન૦ ૫

(૨૧)

૨૭ જીવનની ખાજી છોડો (૯૮)

રામ સોરઠ

મનવા એસી રમે કયું ખાજી, હોત ન પ્રભુ તુમ રાજી. મનવા૦ ૬
 શાળી ખાજીથી નારાજી, રમતાં વારત કાજી;
 રમત ભમત ચક્રિગતિમાં ખ્યારા, નિર્ખળ હોકર પાજી. મનવા૦ ૨
 ક્ષણ અનંત ગમાયો રમતાં, જ્ઞાનકળા નહીં છાજી;
 શિખામણુ અખ માનલો મેરી, હેર કરે કયું જાજી. મનવા૦ ૩
 છોડી ખાજી મનવે જ્યારે. કુમતા કુલટા લાજી;
 શુદ્ધિસાગર ચિદ્ધનસંગી,—સમતા ગગને ગાજી. મનવા૦ ૪
 ૨૮ ચિદ્ધનચેતન (૯૯)

રામ સોરઠ

ચેતન ચિદ્ધન સંગીરંગી, અજ અવિનાશી અમંગી. ચેતન૦
 પરપરણતિસેં નામ ધરત હે, કરત કરત હોય રંગી;
 હો રંગી એકરંગી હોવે, તખ હોવત નિજસંગી, ચેતન૦ ૧
 ભગત ભાગત ઉંઘ દશા સહુ, નાસત કર્મ કુહંગી;
 આપ સ્વરૂપે આપ સમાયો, અચળ અટળ એ ઉમંગી. ચેતન૦ ૨
 સ્વાદ્વાદી સમજે છે ક્ષણમાં, નિજ ધન અન્તર ખવે,
 શુદ્ધિસાગર ચેતે ચિત્તમાં, સો નિજ ધરમાં આવે. ચેતન૦ ૩

(૨૨)

૨૯. ચેતનની ચિન્મયદશા. (૧૦૦)

હંસા સોડહં ચિન્મય ધ્યાવે, અલખ અગોચર થાવે. હંસા૦ ૧
 શક્તિ અનંતી સત્તા તારી, સ્થિતિ અનંતી ધરાવે,
 તત્ત્વરમણ્યતા પ્રગટે જળહી અનુભવ અમૃત પાવે. હંસા૦ ૧
 ઉપાદાન પશુ આપોઆપે, સમરે શક્તિ સ્વભાવે;
 ઘટ શોધે સો ઓધે નિજકું, નિજધર આતમ આપે. હંસા૦ ૨
 આત્મંદ અનહદ અંતર પ્રગટે, આપોઆપ સ્વભાવે;
 કાલ કમંકા ભયકું તોડી, નિર્ભયપદ વતાવે. હંસા૦ ૩
 તાય અનામી નિવૃત્તિમય, શુદ્ધસ્વરૂપ સોહાવે;
 આતમ સો પરમાતમ હૈ નિજ, બુદ્ધિસાગર ગાવે. હંસા૦ ૪

૩૦. તહારૂં કોણુ ? (૧૦૦)

અમલ લે શાણાં મન મેરા, આ સંસાર ન કબહુ તેરા;
 તેરા તેરી પાસે ભાષ, શોધ્યા વિષુ અંતર અંધેરા. સ૦ ૧
 કોટિ ચતન કરો કબહુ ન ભવ તરો, આતમજ્ઞાન વિના, હે પ્યારા
 અનેકાન્ત આતમકી સત્તા, ધ્યાતાં પાવત સુખ અપારા. સ૦ ૨
 બાહિર ભટકે અંતર બૂલ્યો, ચંચળતા મનકી ભજનારા;
 હૈવ નિરંજન ભવભયભંજન; ન્યારા નહિ તુજથી સુખકારા. સ૦ ૩
 ચિંતામણિ તુજ હસ્ત ચઢીયો, પડીઓ અંધારામાં પ્યારા:
 બુદ્ધિસાગર અજપા ભાપે, અનુભવ જ્ઞાને હોય ઉજ્યારા. સ૦ ૪

(૨૩)

૩૧. જ્ઞાનમસ્તી. (૧૦૪)

અખહમ હમ અજરામર અવિનાશી, જ્ઞાનાનંદ વિલાસી. અખ હમ.

તીન ભુવનમેં દૃષ્ટિ લીધી, વસ્તુ પરખી લીધી;

વસ્તુ સ્વરૂપે આનંદ પાયો, ઘટમેં નિરખી ઋદ્ધિ. અખ હમ૦ ૧

જેનું હશે તે લોગવી લેશે, અવર તણી શી ઉદાસી ?

લેહજ્ઞાનથી ભ્રમણા ભાગી, આપો આપ પ્રકાશી. અખ હમ૦ ૨

પર તે પોતાનું નહીં થાશે, જોતાં ભગી જણાશે;

ખોલો ઘટમાં ગુરૂગમ જ્ઞાને, શુદ્ધ તત્ત્વ પરખાશે. અખ હમ૦ ૩

આદિ અંત ન જોનો આવે, સકલ કલાથી સુહાવે;

બુદ્ધિસાગર આતમ ગાતાં, પાર કપૂ નહિ આવે. અખ હમ૦ ૪

૩૨. તહાઈં કોઈ નહિં. (૧૦૫)

વિમલાચલવાસી મારા ંહાલા સેવકને વિસારો નહીં—જો રામ

ઝટ ભય જુવાની છવ જોતો જરા, કોઈ તાઈં નહિં કોઈ ત્રાઈં નહિં;
તુતો અવિચલ આતમ અમલ વિભુ, સુખકારી સહિ-કારી સહિ. જ૦૧

કાલ અનાહ ભવમાં ભટકયો, ગ્રહા વિવિધ અવતાર;

છેદન લેદન તાડન તર્જન, પાખી દુઃખ અપાર. જરા૦ ઘટ૦ ૨

લાખ ચોરાશીમાંહિ ભમતાં, પાખ્યો માનવ દેહ;

પાણી પરપોટા સમ કાયા, અંતે દેવત છેહ. જરા૦ ઝટ૦ ૩

સગાં સંબંધી લાડી ગાડી, વાડીને વિસ્તાર;

મરતાં કોઈ સાથે ન આવે, મિથ્યા સળ સંસાર. જરા૦ ઝટ૦ ૪

(૨૪)

માફં માફં કરતો મ્હાલે, થશે ન ત્હાફં કૈય;
 તાફં તારી પાસે જાણે, તો મુખ સહેજે હોય. જશ૦ ૪૮૦ ૫
 મુખ દુઃખ વાદળ છાયા પેરે, ક્ષણમાં આને જાય;
 પરને પોતાનું માને પણ, પોતાનું નહીં થાય. જશ૦ ૪૮૦ ૬
 ચેતી લે ને પામર પ્રાણી, પામી અવસર યેશ;
 બુદ્ધિસાગર મુખમાં મ્હાલે, દેખી નિર્ભય દેશ. જશ૦ ૪૮૦ ૭
 ૩૩. માયાથી મનુષ્યભવની અફળતા. (૧૦૭)

બહાલા વીરજિનેશ્વર-એ રામ

અરે આ જિંદગાની મનુભવની એજે જાય છે રે;
 ધડી ક્ષણ વીત્યો તે તો પાછો કહિય ન આય છે રે;
 મન ચિંતાનું કદીય ન થાતું, પાપે ભરીયું જીવતર ખાતું;
 માયામાં મસ્તાનો થઇ મલકાય છેરે. અરે૦ ૧

પ્રભુ ભજન પલવાર ન કીધું, સાધુ સંતને દાન ન કીધું;
 વિષધારસ વિષ પીને મન હુરખાય છે રે. અરે૦ ૨

જન્મ મરણની નદીઓ વહેતી, ખળખળ ચાલંતા એમ કહેતી;
 અસ્થિર અચલ સત્તા ધન વરતાય છે રે. અરે૦ ૩

સફલ કરી લે મનુ જન્મારો, આતમરામ લાલે ખારો;
 બુદ્ધિસાગર ચેતે તો મુખ પાય છે રે. અરે૦ ૪

૩૪. આત્મ ભાવના. (૧૧૧)

બોધવજી સદેશો કહેજો શ્યામને-એ રામ

એવો રે દિવસ ક્યારે આવશે,
 જ્ઞાન્તિ સમ હું જાણીશ આ સંસારને.

(૨૫)

ક્રોધ કપટ ઇર્ષ્યા રાગાદિક વૈરિયો,
ત્યાગીશ ખોટા વિષયતણા વિકારને. એવો ૧

માત પ્રમાણે દેખીશ સઘળી નારીઓ,
ભાઈ પ્રમાણે લેખીશ શત્રુવર્ગને,
સુખ દુઃખ આવે હુષ્ વિવાહ ન સંપળે,
વિદ્યા ધન વધતાં નહીં હોવે ગર્વને. એવો ૨

વૈરાગ્યે રંગાશે મન મારું સદા,
ધોવાશે મનમૈલ બધો નિર્ધારને;
વિષયવિકારો વિષની પેઠે લાગશે,
અંધ બને છે જેમાં નર ને નાર ને. એવો ૩

શોભમગ્રમાં સુખ કદીએ ન ભાસશે,
મમતાનું હું તોડી નાખીશ મૂળને;
સગાંસંબંધી પોતાનાં નહિ લાગશે,
માટી સોનું ભાસે મન જેમ ધૂળને. એવો ૪

ધર્મધ્યાન ધ્યાતા થઈ આત્મસ્વરૂપમાં,
રમતો રહી હું પડું નહિ ભવરૂપને.
સમતાસંગે કર્મ કલંક વિહારતો,
થાવું હું શિવશાશ્વત સુખ ચિદરૂપને. એવો ૫

કુમિત્રોની સોબત ત્યાગી જ્ઞાનથી,
સદ્ગુરૂ સંગતિ કરતો રહું નિઃશ્ચિનને. એવો ૬

(૨૬)

શુદ્ધિસાગર જન્મ જરા પરિહારીને,
આત્મસ્વભાવે પરમાત્મપદ લીનજો. જોવો ૭

૩૫. આત્માના ત્રણ પ્રકારો. (૧૧૨)

નમો નમો અરિહંતને, સિદ્ધ બને ચિત્ત ધ્યાયી;
આચારજ ઉવજાચને, સાધુ સકલ સુખદાયી. ૧
આત્મ ત્રીન પ્રકાર છે. બાહિર અન્તર તેમ;
પરમલોક ત્રીજો ગણ્યો; અક્ષય સુખ લહો જેમ. ૨

નિંદ્રા વેરણ હુષ રહી-એ રાગ

બહિરાત્મ પહેલો કહ્યો, તેનું લક્ષણ હો કહ્યું શાસ્ત્ર મોઝારકે,
પુદ્ગલ ભમતા ચિત્ત ગ્રહી, માને તેને હો આત્મરૂપ સાર કે;
જિનવાણી ચિત્ત ધારીએ. ૧

સી ધન ભાષ ભગિનીને, પુત્ર પુત્રી હો કુટુંબ પરિવારકે;
તેહના સંગે રાચીઓ, મોહે ઘેર્યો હો લહે દુઃખ અપારકે. જિ• ૨

દેહને આત્મ માનતો, ભિન્ન સમજે હો નહિ તેહ અભણકે;
બહિરાત્મ પહેલો કહ્યો, લોક આત્મનેા છંટો સુભણકે. ૩

અટકમની સંગતિ, પામી આત્મ હો નાના અવતારકે;
ચાર ગતિમાં સંચરે, મહાદોરવ હો દુઃખનેા નહિ પારકે. ૪

આત્મ કર્મ સંબંધ છે, અનાદિથી હો રજ-કનક દૃષ્ટાંતકે;
અનાદિ સાંત ભવિ આશ્રયી, અભવ્યનેા હો કહું સુણે

યદ શાંતકે. જિન• ૫

(૨૭)

અનાદિ અનંત અભવ્યનો, નિત્યાનિત્ય હો વળી કર્મ સંબંધકે;
ભવી અભવી ક્રમથી સુષ્ટી, કિમ બાંધેહો બંધ થઇ ભવી
અંધકે. જિન૦ ૬

રૂપી શરીરને આશ્રયી, રહ્યો આતમ હો અરૂપી મહંતકે;
આંતરઆતમ જાણુજો, ભેદ બીજો હો કરે કર્મનો આંતકે. જિ૦૭
કર્મ સંગ દૂરે કરી, પામ્યા કેવલ હો જ્ઞાન ગુણ મહંતકે,
તીન ભુવનના ભાવને, જાણે સમયે હો ચિદાનંદ ભદંતકે. જિ૦ ૮
દ્રવ્ય ગુણ પર્યાયના, જ્ઞાતા જ્ઞાને હો પરમાતમ જેહકે,
ભેદ ત્રીજો એહ આત્મનો, ધ્યાવે હૃદયે હો ધરો તેહશું
નેહકે. જિ૦ ૯

ધંયળ ભમરી સંગથી, જ્રમરીરૂપ હો પામે જેમ એહકે;
પરમાતમપદ ધ્યાવતાં, બુદ્ધિસાગર હો લહે શિવસુખ
જેહકે. જિ૦ ૧૦

૩૬. ચેતનને ઘોધ. (૧૧૪)

વિમલા નવ કરજો ઉચ્ચાટ—જે રાગ.

ચેતન ચતુરાઇથી શિવપુર મારગ ચાલજેરે,
છોડી વિષય વિકારો, મનડું નિજ ધર વાળજેરે.

હુનિયાદારી દૂર વિસારી, ઉપયોગે આતમગુણધારી.
ક્ષયોપશમધ્યાને તું કર્મ વિહારજેરે.

ચેતન૦ ૧

(૨૮)

ચનઘાતી ચક્રિકર્મ ખપાવે, આત્મિક શુદ્ધસ્વભાવે.

પોતાને તું પરપરિણતિથી વારજોરે.

ચેતન૦ ૨

સ્થિરતા આપસ્વરૂપે આવે, પરમાનંદ પ્રેમે ત્યાં પાવે,

શુદ્ધિસાગર ધ્યાન ધરીને આતમ તારજોરે.

ચેતન૦ ૩

૩૭. જય શાંતિજિણુંદ. (૧૧૫)

જય જય શાંતિ જિણુંદ, જગતમાં જય જય શાંતિ જિણુંદ,
આપ તાર્યા ને પરને તારો, સેવે ચોસઠ ઇંદ. જગત્માં૦ ૧

પૂરણ શાંતિ પ્રેમે લીધી, દોષ કરી સહુ દૂર, જગત્માં૦

જન્મ જરા મરણાદિક વારી, સુખ પામ્યા ભરપૂર. જગત્માં૦ ૨

સમવસરણુમાં દેશના દેઈ, તાર્યા પ્રાણી અનેક, જગત્માં૦

સેવક તારો કૃપા કરીને, આપો સત્ય વિવેક. જગત્માં૦ ૩

પાપ કર્યાં મેં ભવમાં ભારે, જણુતાં નાવે પાર, જગત્માં૦

શરણુ કસુ' મેં તારૂં સ્વામી, હાથ ઝડીને તાર. જગત્માં૦ ૪

નામ સ્થાપના દ્રવ્ય ભાવથી, ધ્યાતાં શિવસુખ યાય, જગત્માં,

શુદ્ધિસાગર જે કરજોડી, વંદે ત્રિભુવનરાય. જગત્માં૦ ૫

૩૮. ધર્મનું મૂળસ્વરૂપ (૧૧૭)

(રાગ સોરઠ)

સખ જન ધર્મ ધર્મ મુખ ખોલે, અન્તર પડદો ન ખોલે,

સખ૦ એ ટેક.

કોઈ ગંગા જમના ગુલ્યા, કોઈ ભલુતે બૂલ્યા;

કોઈ જનોઈમાં ઝંખાણ્યા, કછીરી લેઈ કૂલ્યા. સખ૦ ૧

(૨૯)

ચાલત ચાલત ઢોડયે ઢોટે, પશુ પાસેનો પાસે;
 ઠીલાં ટપકાં છાય લગાવી, શિવચુર કેમ પમારો? સખ. ૨
 મુંઠ મુંઠવે ગાઠરિયાં જગ, કેશને તોડે રંડી;
 માલા મણકા ખેરી પહેરે, નિત્ય ચાલે પગદંડી. સખ. ૩
 ધર્મ ન વરણે ધર્મ ન મરણે, ધર્મ કરવત કરી;
 ધર્મ ન જાતિ ધર્મ ન ભાતિ, ધર્મ ન જંગલ વાસી. સખ. ૪
 ગદ્દા ખાખમાંહિ આળોટે, તે પશુ સાચાં ખાખી;
 નિવંઝાં પશુ પાખી કરે છે, મમતા દિલમાં રાખી. સખ. ૫
 જબતક અન્તર તત્ત્વ ન ખૂલે, તબતક બવમાં જુલે;
 બુદ્ધિસાગર આતમધર્મે, બ્રાન્તિ બ્રમણા બૂલે, સખ. ૬

૩૯. સોડમ્ ગાન. (૧૧૮)

સોડહં સોડહં સોડહં સોડહં;
 સોડહં સોડહં દિલમાં વસ્યોરી;
 હું તું ભેદબાવ દૂર નાઠો,
 ક્ષાયિકબાવે કહિ ન ખસ્યોરી. સોડહં ૧

દિલસાગરમાં અમર દીવો તું,
 મન મંદિરમાં દીપ જિશ્યોરી;
 જ્યાં જ્યાં દેખું ત્યાંહિ તુંહિ તુંહિ,
 પ્રાણપતિ ણીન પ્રેમ કિશ્યોરી. સોડહં ૨

તું તારામાં સમયો સહેજે,
 પરને કહેા કેમ જામ કહ્યોરી:

(૩૦)

સુખ ઋદ્ધિ તુજ અંતર પ્રગટી,
જ્યોતિસેં જ્યોતિ જગાય રહ્યોરી.

સોડહં ૦ ૩

જાવું ન આવું લેવું ન દેવું,
અન્તર પડદો ખલ બયોરી;
સુખસાગરની લહેરો ઉછળે,
આતમ હંસ ત્યાં ઝીલ રહ્યોરી.

સોડહં ૦ ૪

હરવું ફરવું ખરવું ન મરવું,
દુઃખ દાવાનલ શાંત થયોરી;
બુદ્ધિસાગર સોડહં ધ્યાને,
પરમાતમપદ આપ ભયોરી.

સોડહં ૦ ૫

૪૦. કકકાવલિ પદ. (૧૨૨)

કક્કા કારણુ જોગે કાજ, સામગ્રી પામી સહુ આજ,
કર્મઠિકનો કીજે નાશ, ધારી આતમનો વિશ્વાસ;
માનવભવનું મળીયું જહાજ, કક્કા કારણુ જોગે કાજ.. ॥ ૧ ॥

ખખખા ખાંતે પ્રભુને ભજો, સમતા સ્થિરતા દિલમાં સજો;
ખરી વાતને હૃદયે ધાર, ક્રોધ કપટ મિથ્યા સહુ વાર;
પરનારી પરધનને તજો, ખખખા ખાંતે પ્રભુને ભજો. ॥ ૨ ॥

ગગગા ગાણું ગા જિનરાય, સાચો મોક્ષ તણો ઉપાય;
ગર્ભાવાસે લહેો ન વાસ, અંતરમાં જો જિન વિશ્વાસ;
જન્મ જરાનાં દુઃખડાં જાપ, ગગગા ગાણું ગા જિનરાય. ॥ ૩ ॥

(૩૧)

ઘઘા ઘોર કર્મ શું કરે, વાર ઘણી તું ભવમાં ફેરે;
 ઘાંચીની ઘાણીના ફેર, બળદ પરે વરતે અધેર;
 જરૂર જન્મ્યા તે તો ખરે, ઘઘા ઘોર કર્મ શું કરે. ॥ ૪ ॥

હવશ કીજે સહુ અંગ, સંત જનોની કીજે સંગ,
 સુખથી કદી ન દીજે ગાળ, ફેગટ શું થાવું વાચાળ;
 જ્ઞાની સંગે વાધે રંગ હવશ કીજે સહુ અંગ. ॥ ૫ ॥

ચચ્યા ચેતન ધર્મે ચાલ, કરજે અંતરનો તું ખ્યાલ,
 ચાર ગતિનો કરવો છેદ, જાણી જીવ પુદ્ગલનો લેદ;
 ધર્મહીન વર્તે સહુ ખાલ, ચચ્યા ચેતન ધર્મે ચાલ. ॥ ૬ ॥

છઠ્ઠા છોકરવાદ તજી, રત્નત્રયી સ્વામીને લજી;
 છોટા વિરૂવા વિષય વિકાર, મુક્તિનાં સુખ સમજી સાર,
 અન્તર્યામી પ્રેમે લજી. ॥ ૭ ॥

જજ્ઞ જીવતર ચાહ્યું જાય, ગયો વખત પાછો નહિ આય;
 જોજે અંતરમાં તું ધર્મ, જોથી નાસે સઘળાં કર્મ,
 જોતાં દિલમાં સહુ જણાય. ॥ ૮ ॥

ઝઝા ઝડપે કાલ કરાલ, વાટ જ મોક્ષ નગરની ઝાલ,
 ધર્મ જહાજ ઝલો નરતાર, ક્ષેમે પામો ભવનો પાર,
 શું મુંઝે તું માયા જાલ ? ॥ ૯ ॥

ઞજ્ઞ નિરંજનને સેવ, ત્યાગી નિંદાદિક સહુ ટેવ;
 નજુરાનો કીજે નહિ સંગ, પ્રભુ ભજનમાં પાડે ભંગ.
 આતમ પરમાતમ છે દેવ. ॥ ૧૦ ॥

(૩૨)

ટટા ટે'ટે' કરી શું હસે, જોયું સધળું ચાલ્યું જયે;
જેના હિલમાં આતમ નાહ, ટળિયા તેના વાહવિવાહ;
શાને મોહ માયામાં વસે ?

॥ ૧૧ ॥

ઠકું ઠાલી શું ફૂલાય, બલા બલા પણ ચાલ્યા જાય,
ઠઠમાઠમાં જોયું સર્વ, ગાફલ થઈને કીધા ગર્વ,
ઠણું નિર્ભયતા ઘટમાંય

॥ ૧૨ ॥

ડહા ડકો દે નિજ દેશ, રામાદિક સેવો નહિ દેશ;
કમ'વૈરીને દેષ દંડ, વતવો નિજ આણ અખંડ,
અનુભવ રંગે રમિયે ખેશ.

॥ ૧૩ ॥

ઢઢા ઢમઢમ વાગે ઢોલ, શું તારૂં છે જગમાં જોલ,
ધરજે ધર્મતણી કર ઢલ, કરજે આતમની સંભાલ,
સત્યાસત્યનો કરજે તોલ.

॥ ૧૪ ॥

જુલજુ ન્યાયી થા દિનરાત, કરજે સત્ય ધર્મની વાત;
ન્યાય નીતિથી મુખડાં વરે, ભવસાગરને સહેજે તરે,
કોધે કદી ન કરજે ઘાત.

॥ ૧૫ ॥

તત્તા તીર્થ'કરને સેવ, સર્વે દેવમાં મોટા દેવ,
ત્રિવિધ તાપો હરતા આપ, મનમાં કર જનવરનો ભાપ,
કર્મ મર્મ નાસે તતખેવ.

॥ ૧૬ ॥

થથથા સ્થિરતા મનમાં રાખ, આતમ અમૃત રસને ચાખ;
હાલે મેરુ પણ નહિ ચિત્ત, આતમધ્યાનની એવી રીત,
વિવાદી વચનો નહિ ભાખ.

॥ ૧૭ ॥

(33)

इदा दान दया आहरौ, हीनता वाष्णी नहि उच्यते;
हीनता हलिकर दुःखदास, ये सहु दाने होवे नाश;
शाने होडी ज्यां त्यां करौ. ॥ १८ ॥

बद्धा धर्मे प्रीति धरो, ध्याता ध्येय दशाने वरो;
धौलुं ओटलुं दुध न होय, सर्व भतोभां धर्म न ज्ये.
संगत धूर्तोनी नहीं करौ. ॥ १९ ॥

नना पोतानो कर न्याय, शाथी तुं लवभां लटकाय,
नडिय नहि परने तलभार, निर्दयताने हूर निवार,
डीजे संगत संत सदाय. ॥ २० ॥

परपो परिहरीजे सहु पाप, नासे जेथी सहु संताप;
त्रेमे प्रलुनुं पूजन करौ, द्वेष कलेश धर्ष्या परिहरो,
सजो दीलभां प्रलुनी छाप. ॥ २१ ॥

इंद्रिका शेगट भाया इंद, राथी रडे तेभां मतिमन्द;
धन सत्ताथी डूवो शेक, लक्ष्मी गयाथी शेगट शोक;
त्यलु हे मिथ्यामतिनो छंद. ॥ २२ ॥

अण्णा अणीयो था तुं दील, मोहरायने क्षणुभां पील;
सर्व संगनो कर परित्याग, अन्तरना उपयोगे जग,
जवविध गुप्ति धणो शील. ॥ २३ ॥

(૩૪)

ભલભા ભલ્લુતર ભાવે ભલ્લો. પંચ ભાવને જ્ઞાને ગણ્યો;
લક્ષિતથી થાશે ભગવાન, અન્તરમાં જે પ્રગટે ભાન;
અન્તરના શત્રુને હણ્યો. ॥ ૨૪

મમ્મા માનવ ભવ સુખકાર, દશ દૃષ્ટાન્તને દુર્લભ ધાર;
મૂકી મોહ માયા ને માન, કરજો આતમનું તું ધ્યાન,
મળીયું ટાણું કપૂ ન હાર. ॥ ૨૫ ॥

ચચ્યા હિંસાયજ નિવાર, હિંસામાં નહિ ધર્મ લગાર,
ચાચી લે તું શાશ્વત સુખ, દુનિયા સુખને માની દુઃખ,
પંચ મહાવ્રત પ્રેમે ધાર. ॥ ૨૬ ॥

રરાં કર તું આતમ રાગ, સારો ફરીને મળે ન લાગ;
રમત ગમતથી રહેજો દુર, સેવો ચેતન સુખ ભરપૂર,
કુમતિથી દુર ઝંટ ભાગ. ॥ ૨૭

લલ્લા લોલે લક્ષણુ ભય, લાલચથી કયું પાપ ન થાય;
ભણો લોભતણો નહીં થોભ, નિમંલ મનમાં પ્રગટે ક્ષોભ,
ભાય નીચને લાગે પાપ. ॥ ૨૮ ॥

વવ્વા જૂઠ વિસારો સહુ, ભલ્લુંતાને શું બહુ કહું?
વિદ્યા વિનય વિવેક વિચાર, કરતાં ઉતરીએ ભવપાર;
વૈરે દુઃખડાં વધે બહુ. ॥ ૨૯ ॥

ચરશા શાન્તિ રાખો રહેમ, શૂરા યદને ગ્રહીએ નેમ,
શાન્ત સુધારસ પાનજ કરો, સ્વર્ગાલોકમાં જઈ અવતરો.
શાશ્વપણથી ખમો ક્ષેમ. ॥ ૩૦ ॥

(૩૫)

અબ્ધા પડ્દ્રોયે લય લાય, સદ્ગુરુમમથી તે સમભય;
આત્મદ્રોય આદરવો એક, જ્ઞાનવાન્ સોડહં એ ટેક,
રતનત્રયી સાધન સદુપાય. ॥ ૩૧ ॥

સસ્સા સુમતિ સંગે રહો, શાશ્વત સુખડાં તેથી લહો;
ત્યજ્ય દે કુલટા કુમતિ સંગ, ક્રુદ્ધેખાડે દુર્ગતિના રંગ,
નિંદા હીલના સર્વે સહો. ॥ ૩૨ ॥

હડ્ડા હર્ષે શિવપુર ભાઓ; કરી કમાણી ખાંતે ખાઓ,
આતમ પરમાતમ થાય, જન્મ મરણનાં દુઃખડાં ભય,
સોડહં સોડહં ક્ષણ ક્ષણ ધ્યાઓ. ॥ ૩૩ ॥

અબ્ધા અહં દિલમાં ધરો, મહામંત્ર ધ્યાવો સુખવરો,
ઋદ્ધિ સિદ્ધિ સુખ દાતાર, શ્રદ્ધાથી ગણને નરનાર;
મૂલ મંત્ર અહં છે ખરો. ॥ ૩૪ ॥

ગુર્જર સાણુંદ આમે વાસ, કરીને રચના કીધી ખાસ;
ભણુર્તા ગણુતાં મંગળમાલ, મટશે, મિથ્યા માયાજાળ,
બુદ્ધિસાગર સુખની આશ. ॥ ૩૫ ॥

સંવત્ ઓગણીસ ત્રેસડ સાલ, શુકલપક્ષ વૈશાખ રસાલ;
અષ્ટમી શનિવારે શુભ જોડ, કરતાં વાંછિત ફળ્યાં કરોડ,
પણ્ડિત મનમાં પ્રગટે વહાલ. ॥ ૩૬ ॥

૪૧. અજ્ઞાનનાં અંધારાં. (૧૪૧)

અંધારે અથડાણોરે, માયામાં બૂલી,
લાલચથી લથડાણોરે, માયામાં બૂલી.

(૩૬)

- આવી માનવભવમાં કરવાનું તે વિસાચું,
 પણ જવું પડે અણુધાયુરે, માયામાં૦
- કેણુ તારૂં ભવમાં વિચારો વાત વહેલી,
 વખત વહે છે છેલ્લીરે, માયામાં૦ ૧
- જાણે તહારે મરવું નથી હવે કોઈ કાળે,
 પણ ઝડપે મૃત્યુ અકાળેરે, માયામાં૦
- જાણે છે જગમાં મારા જેવો નથી સમજેલો,
 પણ કાલ ઝડપશે પહેલોરે. માયામાં૦ ૨
- જન્મ્યા તેને જાવું જરૂર ચિત્ત ધારો,
 દેશ તમારો ન્યારોરે. માયામાં૦
- સાચો આતમરાયા ગુરૂકૃપાથી પામી;
 થાને તસ વિશ્રામીરે. માયામાં૦ ૩
- કેાગટ વખત શું ગાળો, ભરવો પડે ઉચાળો,
 નજરે જગમાં ભાળોરે. માયામાં૦
- આતમપ્રીતિ સાચી, રહેને સદા ત્યાં માચી,
 બુદ્ધિસાગર દિલ રાચીરે. માયામાં૦ ૪

૪૨. સાચો અંતરસ્વામી આતમ! (૧૪૨)

૦હાલા વીરબિનેશ્વર વિનતડી અવધારશો રે-એ રાગ.

- સાચો અન્તરસ્વામી, આતમ દિલમાં ધ્યાવજેરે;
 એડહં અલખ જગાવી, નિભંધપદ ઝટ પાવજેરે. સાચો૦ ૧

(૩૭)

સુખનો દરિયો ગુણથી ભરિયો, યોગી આતમધ્યાને વરીઓ,
પ્રભુને અન્તર દિલમાં, પ્રેમથકી પધરાવજેરે. સાથોં ૨

ભક્તિ કરજે પ્રભુની ભાવે, નિજગુણ કર્તા આપસ્વભાવે,
પોતાને તું ક્ષાયિકભાવે સમાવજેરે. સાથોં ૩

અટપટ જંજળોને ત્યાગી, સત્યજ્ઞાનથી થા તું રાગી,
ખુદ્ધિસાગર અંતર આત્મ પ્રભુને ગાવજેરે. સાથોં ૪

૪૩. આત્માને. (૧૪૩)

હુનિયામાં ફેગટ કુલ્યોરે, જીવલણ ને તું,
હહાપણના દરિયો કુલ્યોરે, જીવલણ ને તું,
જ્યાં ત્યાં માઈં માઈં કરીને તું તો મહાલ્યો,
ફર્ગતિ મારગ તેં અલ્યોરે. જીવલણં ૧

વનસ્પતિના ભવમાં છેદાયો ખહુ ભેદાયો,
ત્યાં હુઃખ અનંતું પાયોરે, જીવલણં

વિકલ્પેદ્રિતા ભવમાં વેક્યાં હુઃખો તેં ભારી,
અજ્ઞાનાવસ્થા ધારીરે. જીવલણં ૨

ભીખારીના ભવમાં તેં ભીખ ખહુ માગી,
માયા મમતા નહિ ત્યાગીરે, જીવલણં

પશુ પક્ષીના ભવમાં વિવેકને વિસાર્યો,
ત્યાં ધર્મ ન હુલ્યે ધાર્યોરે. જીવલણં ૩

(૩૮)

લક્ષ્મી મળતાં લોભી પાખંડનો પૂજારી,
ચેતનતા ભૂલ્યો તારીરે;

જીવલણ૦

હિંમ્ન જૂઠ ચોરી અહંકારમાં અથડાયો,
માયામાં બહુ પછડાયોરે.

જીવલણ૦ ૪

અદેખાઇથી નિન્દા કરી જનોની પાપી,
પ્રભુ આજ્ઞા ઉત્થાપીરે;

જીવલણ૦

અમજી સત્ય વાણી, કરો ન પાછી પાની,
ભુલ્લિસાગરની વાણીરે.

જીવલણ૦ ૫

૪૪. વીર પ્રભુને વિનંતિ. (૧૪૮)

ઝાંખવજી સંદેશો કહેજો શ્યામને.-ઐ રાગ.

પરમ કૃપાળુ પુરૂષોત્તમ પરમાત્મા,
વીર જિનેશ્વર ત્રિશલ્યાનંદન દેવજો,
સિદ્ધિ બુદ્ધિ ત્રાતા જ્ઞાતા સહુ વસ્તુના,
પરમ ભકિતથી પ્રેમે કરું હું સેવજો

પરમ કૃપાળુ૦ ૧

દ્વાયિકભાવે પામ્યા સિદ્ધિ સ્થાનને,
સેવક ભમતો દુઃખદાયી સંસારજો;
આપ અરૂપી સેવકરૂપી કમંથી,
નિર્મોહી તુમ સેવક મોહી ધારજો.

પરમ કૃપાળુ૦ ૨

કામાદિક શત્રુ જીત્યા તહે ધ્યાનથી,
પીડે કામાદિક સેવકનું ચિત્તજો;

(૩૯)

- આશા તૃષ્ણા વારી આપસ્વભાવથી,
આશા તૃષ્ણા દુઃખ દે છે મુજ નિત્યને. પરમ કૃપાળુ ૩
- પરપુદ્ગલમાં મનડું માડું મ્હાલતું,
બંધાણી સંસારે મુખની આશને;
કરુણાસિંધુ કરુણામૃતથી સિંચને,
ઠરશે ઠામે જિનજી તારો દાસને. પરમ કૃપાળુ ૪
- ધન કીર્તિમાં મમતાભાવે માચીએ,
પ્રેમી મનડું પ્રમદા દેખી ધાયને;
ભણે જિનજી એ સહુ દુઃખની વારતા,
દીનદયાળુ દર્શાવે ઉપાયને. પરમ કૃપાળુ ૫
- ચિત્તની ચંચળતાનું ઓષધ આપને;
સ્થાપે સ્વામી સેવક માથે હાથને;
શાને ભય સેવકને સ્વામી સહાથી,
માથે ગાળે ત્રણ ભુવનના નાથને. પરમ કૃપાળુ ૬
- સાચી વિનતિ સેવકની એ સાંભળી,
નેને કરુણા દૃષ્ટિથી મુખદાયને;
બુદ્ધિભાગર અવસર પામી તારને,
પ્રભુમું પ્રેમે નિશઠિન તારા પાયને. પરમ કૃપાળુ ૭

(૪૦)

૪૫. સર્વ શક્તિનો સ્વામી આત્મા (૧૫૨)

ઓષવજી સન્દેશી કહેજો શ્યામને—એ રાગ.

સહુ શક્તિના સ્વામી આત્મ માહરા,
તારો મહિમા દીઠો અપરંપારજો;

કેવલજ્ઞાને જાણે લોકલોકને,
ધ્યાતા પણ તું દ્યેય સ્વરૂપી ધારજો.

સહુ૦ ૧

કુર્માત સંગે રમતાં આ સંસારમાં.
પામી દુઃખો ભટક્યો વારંવારજો;

ગુરુ પ્રતાપે શુદ્ધ સ્વરૂપ નિહાળતાં,
ધન્ય દિવસ ને ધન્ય ઘડી અવતારજો.

સહુ૦ ૨

ચમત્કાર વિદ્યા લખ્ખિનું સ્થાન તું,
ગુરૂગમ ચુકિત ભકિત અર્પે સર્વજો;

પૂજા ભકિત ધ્યાનાશ્રય છે આત્મા,
તત્ત્વજ્ઞાનથી નાસે મિથ્યા ગર્વજો.

સહુ૦ ૩

ચેતન શક્તિ ચેતન ભાવે દેખીએ,
જડની શક્તિ જડ સ્વભાવે જાણજો;

અનંત સુખતું સ્થાનક આત્મ જાણીએ,
અનુભવ યોગે પ્રગટે તેતું ભાનજો.

સહુ૦ ૪

અખણ્ડ ઉપયોગે તું ઘટમાં જાગજે,
દુઃખમય જાણી સઘળો આ સંસારજો,

(૪૧)

વકતા ધ્યાતા ધ્યેય તત્ત્વની એકતા,
દ્રવ્યાથિ'કનયથી મનમાં નિરધારને.

સહુ૦ ૫

આતમ કર્તા કર્મ કરણુ પણ આતમા,
સંપ્રદાન ને અપાદાન પણ એહને,

અધિકરણુ પણ આતમને અવલોકીએ,
પર્યાયાથિ'કનયથી હોવે તેહને.

સહુ૦ ૬

સમજ સાત નયોથી આતમ સ્વરૂપને,
ટાળો મિથ્યા વિષય વાસના રાગને;

ચુદ્ધિસાગર અવસર પામી ચેતને,
અન્તરથી કરજો સહુ માયા ત્યાગને.

સહુ૦ ૭

૪૬. આત્માને ઉદ્દ્યોધન (૧૫૩)

(ઓધવજ સન્દેશો કહેજો સ્થામને—એ રાગ)

જ્ઞાનાનન્દી તત્ત્વસ્વરૂપી આતમા,
અન્તર્યામી પુરૂષોત્તમ ભગવાનને,

બ્રહ્મા વિષ્ણુ શંકર ને ગોપાલજી,
અનેક નામે શોભે તું ગુણવાનને.

જ્ઞાનાનન્દી૦ ૧

અન્તરદૃષ્ટિ દર્શન કીજે આતમતું,
નાસે તેથી ભવભય બ્રાન્તિ ભર્મને;

સગુણુ નિગુણુ આતમ તું સાપેક્ષથી,
અનેકાન્ત સ્વભાવી તારો ધર્મને.

જ્ઞાનાનન્દી૦ ૨

(૪૨)

તહારી ભકિત સ્થિરતા શાન્તિ આપતી,
સ્વપરપ્રકાશક નિરાકાર નિર્ધારણે;

સંયમ પુષ્પે પૂજે આતમરાયને,
તેથી પામો ભવસાગરનો પારણે.

જ્ઞાનાનન્દી૦ ૩

રાગદ્વેષથી બહિરાતમપદ બાણીને,
કરજો તેનો જ્ઞાન દૃષ્ટિથી નાશણે;

સ્થિરોપયોગે જાગો તત્ત્વસ્વરૂપમાં,
અસંખ્ય પ્રદેશે ક્ષાયિક ભાવે વાસણે.

જ્ઞાનાનન્દી૦ ૪

સામગ્રી પામીને આતમ ચેતણે,
મોહ માયાનો કચીશ નહિ વિશ્વાસણે;

વિષય વિકારો વિષની પેઠે જાણણે,
પરપુદ્ગલની છોડી દેજો આશણે.

જ્ઞાનાનન્દી૦ ૫.

અખણ્ડ અવિનાશીની વાટે ચાલણે,
પરદર્શનમાં સહુ જન તુજને ગાયણે;

બુદ્ધિસાગર આવિર્ભાવ જગાવવા,
સત્સંગત ઉદય કરજો હિત લાભણે.

જ્ઞાનાનન્દી૦ ૬

૪૭. જાગણે ચેતન! (૧૫૪)

(ઝોધવજી સન્દેશો કહેજો સ્યામને—જે રામ)

ચિદાનંદ ચેતનજી વહેલો જાગણે,
ભર નિદ્રામાં આયુ નિષ્ફળ જાયણે,

(૪૩)

હથે ઉંઘણુ ચેરો લૂટે ચેતને,
વૈરણુ નિદ્રા વશથી દુઃખડાં થાયળે.

ચિદાનંદં ૧

કાલ અનાદિ ઉંઘ્યો મિથ્યા રાત્રીમાં,
પરસ્વભાવે લેતો શ્વાસોચ્છ્વાસળે,

સર્વં વિઘાતક નિદ્રા દુઃખની ખાણુ છે,
શું કરવો ત્યાં સુખબુદ્ધિ વિશ્વાસળે.

ચિદાનંદં ૨

ભવિતવ્યતા યોગે સદ્ગુરુ સંગથી,
ભગંતા ઘટ દેખ્યો અનુભવ ભાણુળે;

સ્વતઃ પ્રકાશી અળકી જ્યોતિ આત્મની,
ઉક્યો ચેતન આળસ છંડી જાણુળે;

ચિદાનંદં ૩

સુખની ધારા પ્રગટી સહજ સમાધિથી,
શમ્યા વિકલ્પો પામી સ્થિરતા યોધળે.

વિષયવાસના આશા તૃષ્ણા પૂજના,
નાદા દોષો મોહ માયાને ક્રોધળે;

ચિદાનંદં ૪

અનુભવયોગે તાળી લાગી ધ્યાનની,
બાહ્ય ભવનું બુલાચું સહુ લાનળે;

આતમ રાગેરંભાણી છે ચેતના,
સેવે ઘટમાં શુદ્ધ બુદ્ધ લગવાનળે;

ચિદાનંદં ૫

શ્વાસોશ્વાસે સમરો શાંત કૃપાળુને,
કરશે કરુણા પ્યારા આપોઆપળે;

(૪૪)

હરતાં ફરતાં ખાતાં પીતાં પહેરતાં,
થધો કરતાં સુરતાની છે છાપજો. ચિદાનંદ૦ ૬

દેહી છતાં વિદેહી પોતે એકલો,
ન્યારો અંતરથી કરતો સહુ કામજો;
ક્ષયોપશમ ઉપશમ ભાવે છે સાધના,
દેશે દર્શન દીનદયાળુ રામજો. ચિદાનંદ૦ ૭

સેવો ધ્યાવો ખુજો આતમરામને,
એનાથી સમજે છે જીવો સર્વજો;
જીવને શિવનો ભેદભાવ અગડો ટળ્યો,
ખુદ્ધિસાગર નાક્યો મિથ્યા ગર્વજો. ચિદાનંદ૦ ૮

૪૮. જગતના ખોટા ખેલ. (૧૫૭)

(પદ્મપ્રભુ પ્રાણસે પ્યારા—એ રામ)

જગતના ખેલ છે ખોટા, કહી નહીં થાય મનમોટા. જગ૦ ૧
સદા છે દુઃખ માયામાં, સદા સુખ ધ્યાન છાયામાં;
પ્રભુનું નામ સુખ આપે, પ્રભુ પ્રભુનું નામ દુઃખ કાપે. જગ૦ ૨
પ્રભુલકિત ન જો થાશે, તદા દિન દિન દુઃખ થાશે;
જીલલડી ગા જિનેશ્વર, હૃદય તું દેવને સ્મરને. જગ૦ ૩
સુવા જે મોજમાં માતા, તર્યા જે દેવને આતા;
જગતમાં જન્મ ધાર્યો તે, ભજન વિષુ જન્મ હાર્યો તે. જગ૦ ૪

(૪૫)

છેવટની આંખ મીંચાશે, તદા તું ખૂબ પસ્તાશે;
 હજી છે હાથમાં ખાજી, કરી લે આત્મને રાજી. જગત ૫
 રમત ઘોડા ગમ્મત ગાડી, સુંદર શય્યા અને લાડી,
 મળેલા ભોગ પશુ જાશે, પાછળથી કોઈ તે ખાશે. જગત ૬
 ગણી તું ફેક દુનિયાને, પ્રભુના લલ્ય ગુણુ ગાને,
 ભુદ્ધયજ્ઞિધ સંતનો સંગી; ગ્રહે તે સુખ ગુણુરંગી. જગત ૭
 ૪૯. સુખદુઃખમાં સમભાવ ધરો! (૧૬૧)

(અરે જીવ શીદને કલ્પના કરે—એ રામ)

સુખદુઃખ આવે સહુના શિરે, ભોગવ્યા વિષુ તે કપુ નહીં ટળે-
 કાટી જન્મનાં કરેલ પાપો, અવસર આવે ફળે;
 ધીરજ હારી શોક કરીને, શીદને જીવડા બળે ? ભોગવ્યાં ૧
 સીતા સતી દ્રૌપદી દમયંતી, વનવાસે ટળવળે;
 સુખદુઃખ આવે એણીપેરે જેમ, ગજેંદ્ર કોઠું ગળે. ભોગવ્યાં ૨
 કલંક ચડયાં છે મહાસતીઓને, નામે મંગલ કરે;
 વીર પ્રભુના કાને ખીલા, ઠોક્યા ગોપે અરે. ભોગવ્યાં ૩
 જરાકુમારને હાથે મરણું, થયું કૃષ્ણનું અરે;
 દુઃખ આવ્યાં જ્યાં વીર પ્રભુને, રહાય કોઈ નહિ કરે. ભોગવ્યાં ૪
 ક્યાં કમ ભોગવવાં સહુને, કોઈનું કાંઈ ન વળે,
 સુખદુઃખમાં સમભાવ ધરે તે, સુક્રિતપુરીમાં બળે. ભોગવ્યાં ૫

(૪૬)

ચંદ્ર સૂરજ જેવા પશુ જગમાં, દેખે નજરે કરે;
 ખુદ્ધિસાગર સમતા સેવે, રાગદ્વેષ નહીં છળે,
 જ્ઞાનીને સુખડાં ઇષ્ટ વિધ મળે. લોગવ્યા૦

૫૦. આત્મ વ્યાપાર. (૧૬૩)

ઓષવળ સંદેશો કહેજો શ્યામને—એ રાગ

વ્યાપારી વ્યાપારે મનડું વાળજે,
 કરજે ઉત્તમ સદવસ્તુ વ્યાપારજે;
 કપટ કરીને છેતરજે સહુ કમને,
 છેતરવા નહિ જીવેને તલભારજે. વ્યાપારી૦ ૧

વિવેકદૃષ્ટિથી સહુ વસ્તુ દેખજે,
 સુખકર સારી વસ્તુનો કર પ્યારજે.

દાન દયા સંયમ શીયલને સત્યતા,
 સમતા આદિ વસ્તુનો વ્યાપારજે. વ્યાપારી૦ ૨

સોદાગર સદગુરુજી સાચા માનજે.
 લોભાદિક ચોરોનો કરજે ખ્યાલજે;

લાભ મળે તે સાચવજે ઉપયોગથી,
 અન્તર દૃષ્ટિની કરજે રખવાળજે. વ્યાપારી૦ ૩

સ્વાદ્વાદ દૃષ્ટિનાં કરજે ત્રાજવાં,
 સહનશીલતા કાતર સારી રાખજે,

ગજ રાખે વ્યાપારી આતમજ્ઞાનનો,
 સ્થિરતા ગાદી ઠેસી સાચું લાખજે. વ્યાપારી૦ ૪

(૪૭)

પ્રતિક્રમણના રોજમેળથી દેખજે,
દિવસમાં શું મળીએા લાભ અલાભજો;

આદ્યલક્ષ્મીની ચંચળતાને વારજે,
જલનું ખિન્દુ પરિયું જેવું ડાલજો. વ્યાપારીં ૫

દુઃખને પણ સુખ માની હિમ્મત ધારજે,
પરપરિણતિ વેસ્થાનેા સંગ નિવારજે;

સાયિકભાવે ઠાનાદિક ગુણ લાભથી,
જન્મજરાનાં દુઃખ નાસે નિર્ધારજો. વ્યાપારીં ૬

માયાના વ્યાપારો ત્યાગી જ્ઞાનથી,
અન્તરના વ્યાપારો ધરજે ધ્યાનજો;

બુદ્ધિસાગર અનંત સુખઠાં સંપજે,
આતમ થાવે સિદ્ધ બુદ્ધ ભગવાનજો. વ્યાપારીં ૭

૫૧. પ્રભુવીરને સંબોધન. (૧૬૫)

દારકાના વાસીરે અવસરીએ વહેલા આવજોરેજી-એ રામ

ત્રિશલાના જાપારે, મહાવીર રહાયે આવજોજી,
નહીં આવે તો, થાશે સેવકના બેહાલ. ત્રિશલાનાં ૧

દેત્ય મહા મોહરે, બહાલા લાગ્યેા પીડવારે;
હીધાં દુઃખ કહેતાં ન આવે પાર. ત્રિશલાનાં ૨

કામને અજ્ઞાને રે, સત્તા નિજ વાપરી જી;
બાળે ક્રોધ ઘડી ઘડી કણુમાંદિ. ત્રિશલાનાં ૩

(૪૮)

પન્થ પાખંડ જાળે રે વીંટાયો છું વેગથીજ;
વિકારવિષધરની લાગીરે ચોટ. ત્રિશલાના૦ ૪

પંચમકાળ પૂરોરે જમ જેવો બેસીયોજ;
સૂજે નહિ ધર્મમારગની રે રીત. ત્રિશલાના૦ ૫

ઘાંડો ઘેલો તારોરે સેવક વહાલા માનીનેજ;
તારો તારો ભવસાગરની રે તીર. ત્રિશલાના૦ ૬

ટળવળતો તારો વહાલારે સેવક હાથ આલીનેજ;
નહીં તારો તો જશે તમારીરે લાજ. ત્રિશલાના૦ ૭

તુહિ તુહિ સમરૂંરે, દુઃખીના બેલી આવજેજ;
શરણું એક બુદ્ધિસાગરને છે તુજ. ત્રિશલાના૦ ૮

પર. વીરખાલના કાલાવાલા. (૧૬૬)

સૌરઠ

વહાલા ત્રિશલાનંદન વીર જિનેશ્વર તારજોરે
જાણી ખાલ તમારો વિનતડો અવધારજોરે, વહાલા૦

રમત ગમતમાં જીવન ગાળું, કામક્રોધથી મનડું ખાળું;
ખ્યારા !! કરુણામૃત સિંચનથી તાપ નિવારજોરે. વહાલા૦ ૧

જ્ઞાનવિના હૃદયે અંધારું, કરશે તુમવિષ્ણુ કેા અજવાળું ?
સુખકર !! કામક્રોધ વિષયાદિક અરિ સંહારજોરે. વહાલા૦ ૨

ભાંકત કરું ભાવે શિરસાટે, વળવા મોક્ષનગરની વાટે;
ખાળક કહીને મુજને તુજ અંકે બેસારજોરે. વહાલા૦ ૩

(૪૯)

પ્રેમ વિના લૂપી છે ભક્તિ, ગુણ પર્યાય વિના જેમ વ્યક્તિ;
પ્રભુજી દીનદયાળુ અશુભવૃત્તિ સંહારજેરે. ૦હાલા ૦ ૪

શરણ એક તારૂં છે સાચું, નિશ્ચિન તુજ ભક્તિથી રાચું;
પ્રેમે બુદ્ધિસાગર બાળકને ઉગારજેરે. ૦હાલા ૫

૫૩. માનવભવનું સાફ્લય. (૧૬૭)

મરાઠી આપી.

માનવભવ પામી સુખકારી, ચેતી લ્યો નરનારી,
જન્મ જરાનાં દુઃખડાં ટાળી, પામો ધ્રુવની તારી;

પ્રભુ ધ્યાનેરે અજરામર થઇ ઠરશે, ભવસાગર ઝટ તરશે.
પ્રભુ ૧

આગ કરાવ્યા મહેલ ચણાવ્યા, ધમધમ ગાડી દોડે;
જીવાનીમાં જીવતી સંગે, પરનારી મન જોડે.

ધન છૂટે નહિ તન છૂટે પણ, કંજુસ ધર્મની વાટે;
પાપ કર્મમાં લક્ષ્મી ખચે, જેસી પાપી પાટે. પ્રભુ ૩

ધર્મને ઢોંગ કરીને માન્યો, આપ મતિથી મ્હાલ્યો;
આયુષ્ય અવધિ પૂરી થાતાં, ઠાલો માલો ચાલ્યો.

છેલછળીલો થઇને ફરતો, ઠમ ઠમ કરતો ઠાલો;
ફૂલડ થઇને ફૂલી ફરતો, જમડે ઝડપી ઝાલ્યો. પ્રભુ ૫

જીવડા બાણી લેને જિનને, પાપીને પ્રભુ તારે;
બુદ્ધિસાગર જિન ભક્તિથી, ઉતારો પેલી પારે. પ્રભુ ૬

(૫૦)

૫૪. ચતુરને ચેતવણી. (૧૭૨)

વેદરબી વનમાં વલવલે-એ રાગ.

જાગીને જો તું જીવડા, કોણુ છે તું શું કર્મ ?
 કયાંથી આવ્યો કયાં જાવશે, મૂર્ખ સમજ્યો ન મર્મ. જાગીને૦ ૧
 મિલકતમાં શું મોહીઓ, જીહું જગને રે જાણુ;
 દેહી પણ નહીં દેહ છે, પરજો દેહ પ્રમાણુ. જાગીને૦ ૨
 કૂડ કપટમાં કાઠતાં, બૂંડા જીવતર ભાઈ;
 અંતે એકીલો આતમા, સાચી ધર્મ સગાઈ. જાગીને૦ ૩
 મુંઝાયો શું માયા મોહમાં, કદી મૂકે ન કાળ;
 લાજો લખવતિ લોભમાં, બન્યા અંતે બેહાલ. જાગીને૦ ૪
 અથડાતો શુરે આશમાં, આશાનો નહીં અંત;
 ચતુર વિવેકી ચેતીને, સેવ !! સદૃશુરે સંત. જાગીને૦ ૫
 કચો કુંલ કાયા કારમી, ઠાલી મૂકી દે ઠાઠ;
 ભજીલે પ્રભુજીને ભાવથી, અરે ખેડાર તું આઠ. જાગીને૦ ૬
 જીવતર આજુ જાય છે, જેવું નદીઓનું નીર;
 ધર્મ ધરો ધરી ધ્યાનને, વાટે વળજે રે વીર. જાગીને૦ ૭
 આવ્યો અવસર આતમા, લોળા બૂલ મા બૂલ;
 બુદ્ધિસાગર મોહખાણમાં, અંતે ધૂળની ધૂળ. જાગીને૦ ૮

(૫૧)

૫૫. યુવાનીની નશ્વરતા. (૧૭૬)

જાય છે જાય છે જાય છે રે, આ જુવાની ચાલી જાય છે;
ચાણીનો રેલો જલધિ લરતી, આયુષ્ય ઘટતું થાય છે રે.

આ જુ૦ ૧

આકાશે ચાલે વાહણીઓ, જેવો વિજળી ચમકાર છે રે.

આ જુ૦ ૨

મનમાં જાણે થાઉં છું મોટો, ક્ષણે ક્ષણે ઘટી જાય છે રે.

આ જુ૦ ૩

માયા રામા તન ઘન દેખી, મૂરખ મન લરમાય છે રે.

આ જુ૦ ૪

કૂલી કરે કૂલણુલ પેઠે, રોકમાંહિ રગડાય છે રે,

આ જુ૦ ૫

મનમાં જાણે મારા સરખો, જગમાં નહીં જણાય છે રે.

આ જુ૦ ૬

ખટપટ લટપટ ઝટપટ કરતો, જમના પાસ પકડાય છે રે.

આ જુ૦ ૭

શું લેઈ આવ્યો શું લેઈ જઈશ, ફેગટ શું કૂલાય છે રે.

આ જુ૦ ૮

સદ્ગુરુ દેવ ધર્મ લાલ લે, બુદ્ધિસાગર સુખ થાય છે રે.

આ જુ૦ ૯

(૫૨)

૫૬. દુઃખમકાળનું જૈન દર્શન. (૨૦૪)

શ્રી સીમંધરસ્વામી વિનતી સાંભળો,
ભરતક્ષેત્રમાં ધર્મવૃક્ષ છેદાયજો;

કેવલજ્ઞાની વિરહે જિનની વાણીમાં,
સંશય પડતાં મતમતાંતર થાયજો.

શ્રી સીમંધર૦ ૧

નિન્હવ પ્રગટ્યા હઠ કદાચહ જોરથી,
કરી કુચુકિત થાપ્યા નિજનિજ પક્ષજો;

અદ્ય બુદ્ધિથી નિષ્ચય કો ન કરી શકે,
નિરપક્ષી વિરલા કોઇ હોવે દક્ષજો.

શ્રી સીમંધર૦ ૨

કોઇક મતિમાં આવે તેવું માનતા.
પંચાંગીનો કરતા કોઇક લોપજો;

દૃષ્ટિરાગમાં ખૂંચ્યા કેઇક બાપડા,
પંચવિપનો વ્યાપ્યો છે મહાકોપજો.

શ્રી સીમંધર૦ ૩

આલિનિવેશિક જોરે જૂઠું બોલતા,
થાપે મોહે વ્યાપ્યા નિજનિજ પંથજો;

સંઘ ચતુર્વિધમાંહિ લેહ ઘણા પડ્યા,
ઉત્થાપે કેઇ અધુના નહિ નિર્ઝાન્યજો.

શ્રી સીમંધર૦ ૪

કેઇક કિરિયાવાદી જડ જેવા થયા,
કેઇક રાખે અધ્યાત્મીનો ડોળજો;

(૫૩)

અહે એકાંતે જ્ઞાન ક્રિયાના પક્ષને,
પાખંડે ચલવે કૈં મોટી પોલજો.

શ્રીમંધર૦ ૫

ભદ્રબાહુસ્વામી આદિ શ્રુતકેવલી,
પરંપરાથી આવે જે શ્રુત જ્ઞાનજો;

પરમ્પરાઉત્થાપક લોપે તેહને,
કરીને વિરુદ્ધ ભાષણુ વિષનું પાન જો.

શ્રી શ્રીમંધર ૬

ઇત્યાદિક જાણો તો જિનજી જ્ઞાનથી,
કરજો સ્વામી દુઃખમ કાળે સ્હાયજો;

આપ ભક્તિ શક્તિ સ્ફુર્તિ મતિની થતાં,
તરતમયોગે શિવમારગ પરખાય જો.

શ્રી શ્રીમંધર૦ ૭

સહસ એકવીશ વર્ષ સુધી પ્રભુ વીરનું,
શાસન સંઘ તે અવિચ્છિન્ન વર્તાયજો;

યુગપ્રધાનો થાશે આત્માથી ધણા,
કારણુ યોગે કાર્યની સિદ્ધિ સુહાયજો.

શ્રી શ્રીમંધર૦ ૮

વાચક યશોવિજયજી વચને ચાલવું,
ગુરુપરંપરા ધર્મક્રિયા આચારજો;

અનેકાન્ત મારગ શ્રદ્ધા સાચી ગ્રહી,
ધુદ્ધિસાગર આશા શિવસુખ સારજો.

શ્રી શ્રીમંધર૦ ૯

(૫૪)

૫૭. નિરપેક્ષ દષ્ટિનિર્મળતા. (૨૦૬)

અવધૂ સો જોગી ગુરૂ મેરા-એ રાગ.

અવધૂ પક્ષપાત કેમ કીજે, યું સાહેબ કયું રીઝે? અ૦ ૧
 પક્ષપાતમાં જગ બંધાણું, સહુ પોતાનું તાણું;
 જ્યાં ત્યાં જઈને પૂછી જોતાં, અનુભવ એહ પ્રમાણે. અ૦ ૨
 બ્રહ્મણુ બ્રહ્મા વિષ્ણુ વખાણું, બ્રહ્માએ જમ કીધું;
 સ્વામિનારાયણુ સહુજનનંદે, મન પોતાનું દીધું. અ૦ ૩
 સારી આલમ હૈ ખુદાદેવકી, સુલ્લાં યું સમજાવે;
 કહેતા ખ્રિસ્તિ પાદરીઓ એમ, ઇશ્વર જગ નિર્માવે. અ૦ ૪
 અદ્વૈતવાદી દ્વૈત ન ભાસે, કહેતા ઉલટ આણી;
 ક્ષણિક આતમ સૌગત માને, મત પોતાનો તાણી. અ૦ ૫
 સમનચોકા જ્ઞાન વિના જગ, પક્ષપાત બંધાયા;
 અનેકાન્ત મારગ જગ દેખે, તબ નિરપક્ષ ઠરાયા. અ૦ ૬
 અલખનિરંજન પરમાતમ સો, દુનિયા નહીં નીપજાવે;
 વિષ્ણુ તો નહીં આબે જાવે, કયું અવતાર ધરાવે. અ૦ ૭
 ખુદા પ્રભુ તો કર્મ રહિત છે, દ્વૈતપણું જગ ભાસે;
 નિત્ય આતમા જન્માંતરમાં, આપસ્વરૂપ પ્રકાશે. અ૦ ૮
 કાલ અનાદિ જમ એ જાણો, એહ સ્વભાવ પ્રમાણો;
 આપોઆપ સ્વરૂપે ખેલો, મન શંકા મત આણો. અ૦ ૯

(૫૫)

રાગ દ્રેષકા ત્યાગ કરીને, દેખો સહુ જન સરખા;
બુદ્ધિસાગર આતમધ્યાને પરમાતમ પદ પરખા. અ૦ ૬

૫૮. હિત શિક્ષા ગુંડલી (૨૦૮)

(ઐકવલ્લ સન્દેશો કહેજો સ્વામને—એ રાગ)

સુખદાયક હિતશિક્ષા સાચી સાંભળો,
ધરજો મનમાં પ્રેમ ધરી નરનારજો,
પ્રભુભક્તિ શ્રદ્ધાથી સુખડાં પામશો,
હરતાં કરતાં ગણજો મન નવકારજો. સુખદાયક૦ ૧

નિન્દા ચાહી ચુગલી કરવી વારજો;
દ્રેષ કરો નહિં શત્રુ પર તલભારજો;
આળ ન દેવું પરના ઉપર વૈરથી,
પેટ ભરીને કરશો નહિ આહારજો. સુખદાયક૦ ૨

નિજ શક્તિ અનુસારે લક્ષ્મી ધર્મમાં,
વાપરવી લહી માનવ ભવ અવતારજો;
હુળી મળી સંપીને સહુમાં ચાલવું,
ધરમાં કરવો નહિ ખટપટથી ખારજો. સુખદાયક૦ ૩

દીન દુઃખી અન્ધા પર કરુણા કીજીએ,
પરઉપકારે પાપકર્મનો નાશ જો;
મનમાં પણ ખૂરું નહિ પરવું ચિંતવો,
ચારામાં સાડું છે ધર વિશ્વાસજો. સુખદાયક૦ ૪

(૫૬)

સુખની વેળા ભાગ્યથકી ને સંપન્ને,
ત્યારે મનમાં કરવો નહિ અહંકારને;

દુઃખની વેળા દીલગીરીને ત્યાગીએ,
એક અવસ્થા રહે નહીં સંસારને.

સુખદાયક૦ ૫

જુગારીની સંગત કીજે નહીં કદી,
કુમિત્રોની સોખત દુઃખદાતારને;

કડવી પણ હિતશિક્ષા મનમાં ધારવી,
પરનારી વેશ્યાનો ત્યજને પ્યારને.

સુખદાયક૦ ૬

માતપિતાની ભક્તિ કરીએ ભાવથી,
સંકટ પડતાં કરવી પરને સ્હાયને;

નાતબતના સ્હામા પડીએ નહિં કદી,
નિત્ય સવારે લાગો ગુરૂને પાયને.

સુખદાયક૦ ૭

વચન વિચારી ઓલો સહુ મીઠાશથી,
ઝોટા જનતું સાચવવું ખહુ માનને;

ગંભીર મનના થાને સુખદાં સંપન્ને,
સદ્ગુરુશુભ્રુ કરવું જગમાં ગાનને.

સુખદાયક૦ ૮

સમયસૂચકતા સમતા રાખી ચાલીએ,
ધર્મશાસ્ત્રનો ધરને મન આચારને;

બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરૂ સંગતિ કીજીએ,
યામો તેથી ભવસાગરનો પારને.

સુખદાયક૦ ૯

(૫૭)

૫૯. પતિવ્રતા ગુંહલી. (૨૦૯)

ગોધવજી સન્દેશો કહેજો શ્યામને—એ રાગ.

પતિવ્રતા પ્રમદાના ધર્મો સાંભળો,
પ્રભાતકાલે ંહેલી ઉઠે નારજો;

મહામંત્ર પરમેઁઠીનેા મનમાં ગણો,
દિનકૃત્યોનેા કુમથી કરે વિચારજો.

પતિવ્રતા૦ ૧

પ્રતિદિવસ લઘુતાથી વિનયે વર્તતી,
પ્રેમે પડતી સાસુ સસરા પાયજો;

ગૃહનાં કાર્ય કરે ચતનાથી દેખીને,
વૃદ્ધ ખાલને ખવરાવીને ખાય જો.

પતિવ્રતા૦ ૨

નણુંદ જેઠાણી જેઠ દીયર ને ઢાસીઓ,
વર્તે સદાચરણથી સહુની સાથજો;

ઠપકા મહેણાં સહન કરે સહુ પ્રીતથી,
નવરાશે ભજતી તે ત્રિભુવનનાથજો.

પતિવ્રતા૦ ૩

ખાલક વૃદ્ધોને સાચવતી પ્રેમથી,
કદી ન કરતી કુટુમ્બ સાથે ખારજો;

મોઢું પેટ કરીને સહુવું સાંભળે,
પરપુરૂષથી કદી કરે નહિં ખ્યારજો.

પતિવ્રતા૦ ૪

મીઠા વચને બોલે સહુની સાથમાં,
સુખદુઃખ વેળા રાખે મન સમભાવજો;

(૫૯)

- ધરની વાતો દ્વેષી આગળ નહિં કરે,
ધર્મકર્મનો લેતી મનથી દહાવળે. પતિવ્રતા૦ ૫
- નહિ પંજેળે પતિને હડીલી થઇ કદી,
સંકટ પડતાં પતિને કરતી રહાયળે;
આકૃત આવે પતિને ધીરજ આપતી,
આળ ચઠે તેવા સ્થાને નહીં જાયળે. પતિવ્રતા૦ ૬
- છેલછળીલી બની ઠણીને નહિં કરે;
લોક વિરુદ્ધ વતેં નહીં કંઠે પ્રાણળે;
લાજ ધરે મોટાની કુલવટ સાચવી,
પતિઆજ્ઞા લોપે નહિ સુખની ખાણળે. પતિવ્રતા૦ ૭
- દેવગુરુને વંદન કરતી ભાવથી,
સદગુરુ વચનામૃત સાંભળતાં પ્રેમળે;
ગ્રહાં વ્રતોને પ્રાણ્ણાંતે પણ પાળતી,
સતીવ્રતોને સાચવતી ધરી નેમળે. પતિવ્રતા૦ ૮
- ધર્મ કર્મમાં સર્વ જનોને જોડતી,
ખાલક ખાલિકાને દેતી ઓધળે;
ઠપકો પતિ આપે તે સર્વે સાંભળે,
પતિની સામું ન ઓલે ન ધરે કોધળે. પતિવ્રતા૦ ૯
- સુલક્ષા ચંદનખાલા સીતા રેવતી,
દમયંતી સુભદ્રા શુભ અવતારળે;

(૫૬)

શુદ્ધિસાગર સતીઓ એવી શોભતી,
પાળે શીયળ કુળવંતી શુભ નારણે. પતિવ્રતા૦ ૧૦

૬૦. સ્ત્રી ઉપદેશ ગુંડલી (૨૧૧)

બોધવજી સંદેશો કહેજો શ્યામને.-એ રામ.

સાચી શિક્ષા સમજી સ્ત્રીને સાનમાં,
કદી ન કરવો પ્રાણપતિ પર ક્રોધજો;
સાસુ [સસરાની હિતશિક્ષા માનવી,
પુત્ર પુત્રીને દેવો સારો બોધજો. સાચી૦ ૧

પતિ આજ્ઞાએ કારજ સહુ ધરનું કરે,
નિંદા લવરી કરે નહીં તલભારજો;
અન્ય પુરુષની સાથે પ્રીતિ નહીં કરે,
પતિ દુઃખે દુઃખી શીલવંતી નારજો. સાચી૦ ૨

પુત્ર પુત્રીઓ પ્રેમે પ્રમદા પાળતી,
લડે નહીં ઘરમાં કોઇની સાથજો;
નિત્યનિયમથી ધર્મ ક્રમ કરતી રહે,
સમરે પ્રેમે ત્રણબુવનના નાથજો. સાચી૦ ૩

લજ્જા રાખી બોલે મોટા આગળે,
લક્ષ્મી જેવી તેવું લોજન ખાયજો,
લોક વિરૂદ્ધ વર્તે નહિ કુળવટ સાચવી,
કુલટા સ્ત્રીની સાથે ક્યાંય ન જાયજો. સાચી૦ ૪

(૬૦)

અમતા રાખે સહુ કારજ કરતાં થકાં,
શિક્ષા દેતાં કદી નહીં અકળાયજો;

ગંભીરતા રાખી વતે સંસારમાં,
એવી સ્ત્રીના સદ્ગુણ સર્વે ગાયજો.

સાચી૦ ૫

દેવ ગુરુ ને ધર્મે લલિત જોહની,
સંકટ આવે પતિને કરતી દહાયજો;

બુદ્ધિસાગર શીયળ પાળે પ્રેમથી,
શીયળવંતી નારી સુખડાં પાયજો.

સાચી૦ ૬

૬૧. સ્ત્રી શિક્ષા. (૨૧૨)

(ઝોધવજી સન્દેશી કહેજો સ્વામને—એ રાગ)

શાણી સ્ત્રીને શિખામણ છે સહેજમાં,
શીયળ પાળે ધારી મનમાં ટેકજો;

અદ્ધા લલિત વિનય વિચારે ચાલવું,
સત્યાસત્યનો મનમાં કરી વિવેકજો.

શાણી૦ ૧

દયાદાન આબૂખણને કંઠે ધરા,
હોધાવેશે કદી ન દેવી ગાળજો;

દેશણી જેઠાણી સાથે સંપીને,
વતી કરતી કુટુંબની સંભાળજો.

શાણી૦ ૨

કુળલક્ષ્મીથી ફૂલી યાય ન ફાળકે,
આતઃકાળે પડતી સામુ પાયજો;

(૬૧)

અમક્ષ્ય ભક્ષણ પ્રાણ્તે યણ નહિં કરે,
દેવ ગુરુનાં દર્શન કરીને ખાયજે. શાણી૦ ૩

રડવું લડવું નિર્લજ્જ વાણી ભાખવી,
કરતી તેનો સત્ય ટેકથી ત્યાગજે;
સારી સ્ત્રીની સોબત કરતી પ્રેમથી,
વીતરાગ ધર્મે વર્તે મન રાગજે. શાણી૦ ૪

પાડોરીની સાથે વર્તે પ્રેમથી,
પરપુરુષની સાથે હાસ્ય નિવારજે:
મિષ્ટ વચન સમતાથી હરખે ઝાલતી,
ધન ધન એવી સ્ત્રીનો જન્મ અવતારજે. શાણી૦ ૫

નિંદા અગણ વૈર ઝેરથી વેગળી,
સહુના સારામાં મનહું હરખાયજે;
બુદ્ધિસાગર બાળક ગુરુણી માત છે,
સારી સ્ત્રીથી કુટુંબ સુખિયું થાયજે. શાણી૦ ૬

૬૨. બાલિકા શિક્ષા. (૨૧૩)

આધવજી સંદેશો કહેજે શ્યામને—એ રાગ

શિક્ષા બાલિકાને માતા આપતી,
સંગત સારી બાલિકાની રાખજે;
કરો વિનય મોટાનો હરખી હેતથી,
હુણ્ણોને મનથી કાઠી નાખજે. શિક્ષા૦ ૧

(૬૨)

અણવી વિદ્યા ચીવટ રાખી ંહાલથી,
કહી ન રાખો ગાળ દેવાની ટેવજો;

બહેલાં ઉઠી અભ્યાસે મન વાળવું,
માત પિતાની કરવી પ્રેમે સેવજો.

શિક્ષા૦ ૨

માત કહે તે કાર્યો કરતી પ્રેમથી,
માતપિતાને કરવા નિત્ય પ્રણામજો;

નવરાં આથડવું નહિ પરના આંગણે,
દેવગુરુનાં સ્મરવાં પ્રાતઃ નામજો.

શિક્ષા૦ ૩

રોવું રીસાવું નહિ હઠથી દીકરી,
બૂઠ ચેરી યુગલીનો કરજે ત્યાગજો;

વિદ્યાની ખામીથી મૂખીં સહુ કહે,
કરજે સાચો ધર્મ માગંથી રાગજો.

શિક્ષા૦ ૪

નિત્ય નિયમથી સહુ કૃત્યો કરવા થકી,
હળવે હળવે કાર્યો સર્વ થાયજો;

બુદ્ધિસાગર શિક્ષા માની માનતાં,
દીકરી ગુણીયલ કુટુંબમાહી ગણાયજો.

શિક્ષા૦ ૫

૬૩. પુત્ર ઉપદેશ. (૨૧૪)

ઓષવજી સંદેશો કહેજો સ્વામને—એ રાત

પિતા કહે છે પ્રેમપાત્ર નિજ પુત્રને,
કરજોહીને સાંભળજે સુજ પુત્રજો;

(૬૩)

- કુળદ્વીપક થાવાને વિદ્યા શિખવી,
ધર્મ નીતિથી સાચવવું ધરસૂત્રજે. પિતા૦ ૧
- વિદ્યા ધન મોટામાં મોટું જાણજે,
એક ચિત્તથી કર તેનો અભ્યાસજે;
- નિનંદા લવરી જૂઠું ચોરી ત્યાગજે,
શુરુવચનનો મન મંદિર વિશ્વાસજે. પિતા૦ ૨
- વિનયવંતને સવે વિદ્યા સાંપડે,
વિનયમંત્રથી વૈરી વશમાં થાયજે;
- માતપિતાને પાચે લાગો પ્રેમથી,
હરખી ંહેલો શાળામાંહિ જાયજે. પિતા૦ ૩
- હુળીમળીને ચાલો સહુની સાથમાં,
કદી ન કરવો કોધે કડવો કલેશજે;
- સગાંસખંધી મિત્રાદિકની સાથમાં,
રીસાવાની ટેવ ન રાખો લેશજે. પિતા૦ ૪
- રમત ગમતમાં ફેગટ કાળ ન ગાળવો,
માતપિતાને પૂછી કરવાં કામજે;
- સડેલ શઠ મિત્રોની સોખત ત્યાગવી,
વાપરવાં નહિ આડે રસ્તે દામજે. પિતા૦ ૫
- લવિભ્યની આબાદી હોલત દેશની,
દેશોન્નતિ નિશાની જાલક ધારજે;

(૬૪)

શ્રદ્ધાભક્તિ દેવ ગુરુમાં રાખજે,
ધરજે દીલમાં ધર્મકર્મનો ખ્યારજો. પિતા૦ ૬

ધર્મસૂત્ર સદ્ગુરુની પાસે શીખવાં,
દેવગુરુને વંદન કર ત્રિકાલજો;

કેપ્રી વસ્તુ ઠાડ માંસ નિવારજે,
સહુની સાથે કરજે સાચું વહાલજો; પિતા૦ ૭

ક્રોધ માન માયાને ત્યાગી ટેકથી,
સદ્ગુણ માલ્ય કંઠે ધરજે સારજો;

બુદ્ધિસાગર એવા પુત્રો પાકશે,
ત્યારે યાશે દેશોદય ઉદ્ધારજો. પિતા૦ ૮

૬૪. શિષ્યોપદેશ. (૨૧૫)

ઝોધવજી સંદેશો કહેજો શ્યામને-ઝે રામ.

સદ્ગુરુ કે છે શિક્ષા શિષ્યપ્રતિ મુદ્દા,
નમન કરીને શિષ્ય સુણે કર જોડજો;
સર્વ જીવની સાથે મૈત્રી ભાવના,
કદી ન કરજે યોગી યતિથી હોડજો. સદ્ગુરુ૦ ૧

મુખદુઃખમાં સમભાવે આયુષ્ય ગાળવું;
વંદક નિંદક ઉપર સરખો ભાવજો;
સદ્ગુરુપદેશે હિત સઘળાનું સાધવું,
ભવજલધિને તરવા શરીર નાવજો. સદ્ગુરુ૦ ૨

(૬૫)

શુદ્ધ ક્રિયાથી કર્મ કલંક વિહારવું,
દોષીના દોષોનો કરવો નાશજો;

પ્રાણ્યંતે પણ જીવહયાને પાળજો;
સત્યદેવ સદ્ધર્મ ધર વિશ્વાસજો.

સદ્ગુરુ ૩

શુરુની આજ્ઞા કોઈ ન કાળે ત્યાગવી,
સત્ય ધર્મમાં કદી ન કરવો સ્વાર્થજો;

વિનયવંત શિષ્યો સદ્ગુણને પામતા,
પડે પિણ્ડ પણ છેડો નહિ પરમાર્થજો.

સદ્ગુરુ ૪

મહાત્રતોને ધારી આતમસ્થાનમાં,
રમજો જેથી જાગે અંતરજ્યોતજો;

અંતર્યામી પરમાતમની પ્રાપ્તિથી,
હોયે કેવલજ્ઞાને સત્યોદ્યોતજો.

સદ્ગુરુ ૫

અનેકાન્ત દર્શનથી આતમ ઝોળખે,
અન્તમુખતા વૃત્તિની તવ હોયજો;

આતમ સ્વરૂપે ખેલે શુદ્ધ સ્વભાવથી,
તત્ત્વરમણથી નડે ન કોને કોયજો.

સદ્ગુરુ ૬

ગુરુવચનામૃત પામે શિષ્ય સુપાત્રજો,
ગુરુભક્તિથી શક્તિ પ્રગટે સર્વજો;

સદ્ગુરુગમથી જ્ઞાન સફળતા જાણીએ,
નાસે તેથી વિષયવાસના જવંજો.

સદ્ગુરુ ૭

(૬૬)

શુરદેવી શુર નિંદક પાપી પ્રાણીયા,
ધિક્ ધિક્ તેનો માનવ ભવ અવતારભે;

બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરુદર્શન દોહીલું,
પામી માનવ ઉતરે ભવની પારભે.

સદ્ગુરુ ૮

૬૫. સમજી નરને શિખામણી. (૨૧૬)

ઓધવજી સદેશો કહેજો સ્થામને—એ રામ.

સમજી નરને શિખામણી છે સાનમાં,
કરે નહિ પર લલના સાથે ખ્યારભે;

હાંસી ઠંઠા પરચી સાથે નહીં કરે,
કામી નરનો ધિક્ ધિક્ અવતારભે.

સમજી ૧

છેલછળીલો કુલ કલકી નહીં હુવે,
વિચારીને જાલે સારા જાલભે;

કહેતો જેવું તેવું મનથી પાળતો,
એવા નરનો જગમાં વધતો તોલભે.

સમજી ૨

મદિરાપાની લંપટ સંગત નહીં કરે,
કુલવટથી ચલવે જગમાં વ્યવહારભે;

ન્યાયવૃત્તિથી ધંધો કરતો સત્યથી,
ન્યાયલક્ષ્મીના ભોજનથી આહારભે.

સમજી ૩

સહુની સાથે વતે મૈત્રીભાવથી,
માત પિતાને નમન કરે હિત લાયભે;

(૬૭)

મોટા જનનું માન સાચવે પ્રેમથી,
કલક આળ ચઢે ત્યાં કબુ ન બચાવે.

સમજુ ૩

આડે રસ્તે લક્ષ્મી ખરચે નહીં કદી,
જ્ઞાત જાતિનેા કરે તેહ ઉદ્ધારણે;
હુઃખી દીનને રહાય શક્તિથી આપતો,
કુટુંબજનની સાથે રાખે પ્યારણે.

સમજુ ૪

પૂજ્ય ગુરુને વંદન કરે બહુ ભાવથી,
સદ્ગુરુ શિક્ષા શ્રવણ કરે હિત લાયણે;
વૈયાવચ્ચ કરે શ્રી સદ્ગુરુરાયનું,
સાધર્મીને દેખી મન હરખાયણે.

સમજુ ૬

પુત્ર પુત્રીને સમજણ આપે પ્રેમથી,
ગંભીર મનથી વતે સહુની સાથણે;
પ્રીતિથી વાંચે છે પુસ્તક ધર્મનાં,
ભજે જિનેશ્વર ત્રણ ભુવનના નાથણે.

સમજુ ૭

કુટુંબજનમાં કલેશ વધારે નહિં કદી,
ભાઈ બેનની સાથે રાખે પ્રેમણે;
અહ્યાં વ્રતોને પ્રાણ્ણાંતે ત્યાગે નહીં,
દયાધર્મથી જીવ પર રાખે રહેમણે.

સમજુ ૮

મિથ્યા કુગુરુ સંગત વારે જ્ઞાનથી,
જિનેશ્વરના ધર્મે વતે ટેકણે;
લોકવિરૂદ્ધ ને દેશ વિરૂદ્ધને ત્યાગતો,
જૈન ધર્મથી વિરૂદ્ધ ત્યાગ વિવેકણે.

સમજુ ૯

(૬૮)

ક્રોધ કરીને પ્રમદા માર ન મારતો,
પ્રાણાંતે પશુ વેશ્યા ઘર નવી જાયજો,

મુનિનિંદા અપમાન કરે નહિ સ્વપ્નમાં,
સાધુજનને હાન કરે હિત લાયજો.

સમજુ૦ ૧૦

આથ પ્રમાણે ખર્ચ કરે વિવેકથી,
કુટુંબજનને કરે નીતિનો યોધજો;

જુગદું સદા ચોરી વ્યસનો ત્યાગતો,
ઘડી ઘડીમાં કરે નહિ તે ક્રોધજો.

સમજુ૦ ૧૧

ધર્મ કરતાં વારે નહીં કોઇને કદી,
સુખ દુઃખમાં સમભાવે કાઠે કાળજો;

નિંદા લવરી અદેખાઇને ત્યાગતો,
સજ્જન સુખથી કષુ ન દેવે ગાળજો.

સમજુ૦ ૧૨

ધર્મોદ્ધારક દીનદયાળુ થાવશે,
જિનશ્રદ્ધાલુ જીવદયાપ્રતિપાલજો;

બુદ્ધિસાગર પુરુષો એવા પાકશે,
ત્યારે થાશે જૈનધર્મ ઉદ્ધારજો.

સમજુ૦ ૧૩

૬૬. લક્ષાધિપતિએાને શિખામણુ. (૨૧૭)

ઓધવજી સંદેશો કહેજો સ્યામને—એ રાગ.

હે લક્ષાધિપતિએા !! જગમાં શું રહ્યા,
કર્મથી આજ્ઞા ને કયાં જાશે ભવ્યજો;

(૬૯)

- શાને માટે જન્મ્યા જાગી જાણ્યો,
સમજો જગમાં શું માફ કર્યાંજ્યો. હે લક્ષાં ૧
- શેર એક ઠાડનો નીશો જે ચઢે,
લાખોપતિને તેવું ધનતું ઘેનજો;
ધનના ઘેને ઘેરાયો અહંકારમાં,
એવા નરને પડે ન ક્યાંયે ઘેનજો. હે લક્ષાં ૨
- ગાડી વાડી લાડીમાં ગુલતાન છે,
પૈસા માટે પાપ કરે નિશદિનજો;
વૈરાગ્યે મન વાળે ક્યાંથી પ્રાણિયા;
વ્યાપારે વર્તે વૃત્તિ લયલીનજો. હે લક્ષાં ૩
- પૈસાને પરમેશ્વર માન્યો પ્રેમથી,
સ્ત્રીને ગુરૂ માનીને કરતા સેવજો;
રાત દિવસ લોભે લલચાયો લાલચુ,
એકચિત્તથી સેવે નહિ જિન દેવજો. હે લક્ષાં ૪
- ધર્મ કર્મને મૂકી ક્યાં અથડાયો છો,
મગજું શું ઉપમાનજો;
હુનિયાના માને શું મન મલકાયો છો,
લક્ષ્મી દેખી શું થાયો ગુલતાનજો. હે લક્ષાં ૫
- હાથ હાથ કરતો જાઈશ તું એકલો,
મરતાં લક્ષ્મી સાથ ન આવે જાણ્યો;
લક્ષ્મી લાલચે લોભ વધે છે સોગણ્યો,
પ્રત્યાસત્યનો દિલમાં કરે વિવેકજો. હે લક્ષાં ૬

(૭૦)

લક્ષ્યાધિપતિયોની રાજો થઇ ઘણી,
મરતાં તેવી સખ તમારી થાયને;
ચેતો ચેતો વૈરાગી થઇ જામને,
નહિ ચેતે તે પાછળથી પસ્તાયને.

હે લક્ષાં ૭

સાત ક્ષેત્રમાં લક્ષ્મી ખર્ચો ભાવથી,
હુઃખી જનનો કરને ઝટ ઉદ્ધારને;
ફાગટ લક્ષ્મી ખર્ચો નહીં કુક્ષેત્રમાં,
પુણ્ય કર્યાથી સ્વર્ગાદિક અવતારને.

હે લક્ષાં ૮

શરીર ન્યાજું લક્ષ્મી ન્યાજી છેવટે,
એકીલો છવ બચે કોઇ ન સાથને;

ધર્મ કરી ર્યો સદ્ગુરુમથી પ્રાણિયા,
સેવો શ્રી કરુણાલુ જિનવર નાથને.

હે લક્ષાં ૯

ધર્મ કરતાં સુખિયા જગમાં પ્રાણિયા,
શાન્ત સુખમાં સહેજે તેથી થાયને;

બુદ્ધિસાગર અવસર પામી ચેતને,
પામો જલ્દી શિવ સંપદ સુખદાયને.

હે લક્ષાં ૧૦

૬૭. સુરતાનાં આસ્વાદન— (૨૨૪)

હવે મને હરિ નામ શું નેહ લાગ્યો—જો રામ-

પરખ્યાથી પ્રેમી સુરતામાં હવે મને લાગી,

મિત્રાં પ્રેમી મહં ભાગીરે.

પરખ્યાબ

(૭૧)

કડવા લીંબદાના જેવું છે ભવસુખ, તેમાં ન ચેન કાંઈ પશતું;
વિષયવાસના વિષ સમ જાણી, મનડું ઉઠાસી ન કરતું રે. ૫૦ ૧
ભોગો તે રોગ જેવા કુટુંબ જાળ જેવું,

હેણું ન કયાંઈ સુખ આશા;

મારૂં તારૂં આ સારૂં ને જોડું, એ સહુ દુનિયા તમાસારે. ૫૦૨

જાળહળ જગમગ જ્ઞાનની જ્યોતિ, સત્ય આતમને પ્રકાશે;

ઝરમર ઝરમર ઉપશમ ધારા, મનડું અન્યત્ર ન વાસેરે. ૫૦ ૩

અનુભવ અમૃત સ્વાદ લહીને, આત્મ સ્વભાવમારે રહીશું;

બુદ્ધિસાગર અવિહ્વલ રટનાથી, ધ્યાન સમાધિ લય લહીશુરે. ૫૦૪

૬૮. આત્મકૃષ્ણ દર્શન. (૨૨૭)

હવે મને હરિ નામશું નેહ લાગ્યો—એ રામ.

રમજો રંગે કૃષ્ણજી (ચેતનજી) રંગમારે રાચી,

સમજીને વાત આતો સાચીરે. રમજો૦

અસંખ્ય પ્રદેશી આયક્ષેત્રમાં, સુમતિ યશોદાના જન્મ,

વિવેક નંદના તનુજ સોહાયા, સમતા વ્રજ દેસે આચારે. રમ૦૧

સ્થિરતા રમણતા રાધાને લક્ષ્મી, તેહના પ્રેમમાં રંગાચ,

કારણ દ્વારિકામાં વાસ કર્યો રૂઠો, ચંદણ વસુદેવ રાચારે. રમ૦૨

ભાવ દયા દેવકીનારે છોરૂ, આકાશ ઉપમાથી કાળા;

અનુભવ દૃષ્ટિ મોરલીના નાદે, લય લાગી લટકાળારે. રમ૦ ૩

(૭૨)

સ્વાતે નવૈના વાકયોની મટકી, વેચે મહિયારણ સારી;
 ક્ષયોપશમ જ્ઞાનવૃત્તિ આહીરણ, આત્મજ્ઞાન દહિ ધારીરે. રમ૦ ૪
 લેહજ્ઞાન દૃષ્ટિ લકુટીથી ભાગી, તત્વામૃત દહીં આખ્યું,
 ગીર્વાણીના ધારી ગિરધારી, જ્ઞાનીએ ભાવથી એ ભાખ્યું રે રમ૦ ૫
 આતમધ્યાનનો રાસ રમાડીને, આનન્દ વૃત્તિયોને આપે
 રાગ દ્વેષાદિક મેઠા જે રાક્ષસ, તેને મૂળમાંથી કાપેરે. રમ૦ ૬
 નિશ્ચય વિષ્ણુ વ્યવહારે કૃષ્ણ, અવતારી જીવ પોતે,
 આતમ કૃષ્ણને આતમ વિષ્ણુ, ધીજે શીદને તું ગેતેરે. રમ૦ ૭
 અધ્યાતમથી કૃષ્ણ છે આતમ, ઔદયિક જલધિ નિવાસી;
 પરભાવ નાગરાજ જીતીને ઉપર,
 પોઢયા છે વિષ્ણુ વિલાસીરે. રમ૦ ૮

નિજગુણકર્તા પરગુણહર્તા, આતમ કૃષ્ણ કહેવાયો;
 સમન્થા વિષ્ણુ તાણાતાણુ કરીને,
 અન્તર લેહ કૈ ન પાયોરે. રમ૦ ૯

આતમ કૃષ્ણને ભાવોને ગાવો, લેજે માનવ ભવ દહાવો,
 સુદ્ધિસાગર હરી આતમરાયા, અન્તરદષ્ટિથી ધ્યાવોરે. રમ૦ ૧૦

૬૯. ત્હાડે કોણ ? (૨૨૮)

હવે મને હરિ નામધું નેહ લાગ્યો—એ રાગ.

ચેતનજી ચેતો કોઇ ન દુનિયામાં તાડે!

દિમિયા માને છે મ્હાડે મ્હાડેરે.

ચેતનજી૦

(૭૩)

લાખ ચોરાશીમાં વાર અનન્તી, દેહ ધર્યાં દુઃખ પામી;
મળીએ માનવ ભવ હાર ન આતમ, ઉદમમાં રાખ
નહિં ખામીરે. ચેતન૦ ૧

કાયારે બંગલો મુસાફર જીવડો, જોજો તું આંખને ઉઘાડી,
ઉચાળો અણુધાર્યો ભરવો રે પડશે, પડ્યાં રહેશે ગાડીવાડીરે ચે૦૨
રામરાવણને પાણ્ડવ કૌરવ, મૂકી ચાલ્યા સહુ માયા,
બણીઠણી શું કૂલી કરે છે, પડતી રહેશે તારી કાયારે. ચે૦ ૩
માયા મમતા ને આળસ છંડી, ધ્યાન કરો સુખકારી;
સુદ્ધિસાગર સદ્ગુરુના પ્રતાપે, પામે જીવ ભવપારીરે. ચે૦ ૪

૭૦. શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વજિન સ્તવન. (૨૩૦)

હવે મને હરિ નામશું નેહ લાગ્યો—એ રાગ.

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વજી તારજો રે ંહાલા,
ખાલ કરે છે કાલાવાલા રે. શ્રી શંખેશ્વર૦

ધરણેન્દ્ર ને પદમાવતી દેવી, શાસન સાન્નિધ્યકારી,
વિષાપહારી મંગલકારી, સાહાય્ય કરે સુખકારી રે. શ્રી૦ ૧

શ્રી ચિન્તામણિ પાર્શ્વમંત્રના, જાપે સિદ્ધિ જયકારી;
દર્શન દર્શને દુઃખડાં ટાળે, મહિમા જગતમાંહિ ભારીરે શ્રી૦૨

અનુભવ અમૃત જ્ઞાનની ધારા, ખાલક આપનાં રે પામે,
સંઘ ચતુર્વિંધ શાસન ઉન્નતિ, થાશે આપનાજ નામેરે શ્રી૦ ૩

શાંતિ તુષ્ટિ પુષ્ટિના કર્તા, પાપ પાખંડ સહુ હર્તા;
પાર્શ્વ પ્રભુ નામ મન્ત્રના ધ્યાને, ભવસાગર જીવ તરતારે શ્રી૦ ૪

(૭૪)

આત્મસમાધિના ઠાતા ને જ્ઞાતા, અરણ્ય આ ઉરમાં સ્વીકારે,
 માંડો વેલો આ બાલ તમારો, હયા લાવીને ઝટ તારો શ્રી૦
 નિરાકાર ને સાકાર વાહની, તાણાતાણે કેઈ જુલ્યા,
 લેહુની યાસે લેહ લહ્યા વિષુ, ભણતરમાં બ્રાન્તિથી ભૂલ્યારે શ્રી૦
 નિરાકાર ને સાકાર તું પ્રભુ, સાપેક્ષે સહુ સાચું;
 સ્યાદ્રાહ દર્શન જ્ઞાન વિના પ્રભુ, ભણ્યું હવે સહુ કાચું રે, શ્રી૦
 કપટે કેટિ પ્રયત્નો કરે કોઈ. જૂહું તે જૂઠું સહુ બાણું;
 સ્યાદ્રાહદર્શન આત્મસ્પર્શન, આત્મપ્રદેશે રંગાણું રે. શ્રી૦
 ઇંદ્રેવ ને ગુરુ સુખસાગર, ધર્મગુરુ ઉપકારી;
 બુદ્ધિસાગર બોલો જય જય, જિન દર્શન બલિહારીરે. શ્રી૦
 ૭૧. નિજાત્મ દર્શન. (૨૪૩)

ઓષવણ સંદેશો કહેજો સ્યામને—એ રાગ

જ્ઞાનાનન્દી તત્ત્વસ્વરૂપી આત્મા,
અન્તર્ધામી પુરુષોત્તમ ભગવાનજો;

બ્રહ્મા વિષ્ણુ શંકર ને ગોપાળજી,
અનેક નામી શોભે તું ગુણવાનજો.

જ્ઞાનાનન્દી૦ ૧

અન્તરદ્રષ્ટિ દર્શન કીજે આત્મતું,
નાસે તેથી ભવભય બ્રાન્તિ ભમંજો;

સગુણ નિર્ગુણ આત્મ તું સાપેક્ષથી,
અજોક્ષાન્ત સ્વભાવી ત્હારો ધર્મજો.

જ્ઞાનાનન્દી૦ ૨

(૭૫)

હહારી ભકિત સ્થિરતા શાન્તિ આપતી,
સ્વપરપ્રકાશક નિરાધાર નિર્ધારને.

સંયમયુષ્ઠે પૂજે આતમરાયને,
પમાય તેથી ભવસાગરનેા પારને.

જ્ઞાનાનન્દી૦ ૩

રાગદ્વેષથી બહિરાતમપદ બાણીને,
કરને તેનેા જ્ઞાનદૃષ્ટિથી નાશને;

સ્થિરોપયોગે જાગેા તત્ત્વ સ્વરૂપમાં,
અસંખ્ય પ્રદેશે ક્ષાયિકલાવે વાસને.

જ્ઞાનાનન્દી૦ ૪

જ્ઞામત્રી પાત્રીને આતમ ચેતને,
મોહમાયાનેા કરને નહિ વિશ્વાસને;

વિષય વિકારો વિષની પેઠે બાણુને,
પરપુદ્ગલની છોડી દેને આશને.

જ્ઞાનાનન્દી૦ ૫

અખણ્ડ અવિનાશીની વાટે ચાલને,
ષડ્દર્શનમાં સહુ જન તુજને ગાયને;

શુદ્ધિસાગર આવિર્ભાવ જગાવવા,
સત્સંગમ ઉદયમ કરને હિત લાયને.

જ્ઞાનાનન્દી૦ ૬

૭૨. શરવીર સાધુ વ્રત પાળે છે. (૨૪૪)

હવે મને હરિ નામશું નેહ લાગ્યો—એ રાગ

શુકિતના પન્થે શૂરવીર ચાલશેરે, બગી
કાયર તો બય ત્યાંથી બાગીરે.

શુકિત૦

(૭૬)

સુભટનો વેષ પહેરી પવૈયો રણમાં તો,
ચાલે છે સહુની આગે,

ખરાખરીનો જ્યારે ખેલ આવે ત્યારે,
મૂઠી વાળીને ભીરુ લાગેરે.

મુક્તિ૦ ૧

સતીનો ડાળ ભલે રાખે સહુ નારીઓ,
પતિની સાથ સતી બળશે;

ભક્તિયુગ્ તેલ માગે ખરા ભક્તની,
ભક્તિ તે ભાવમાંહિ ભળશેરે,

મુક્તિ૦ ૨

દીક્ષા લેઈને, સાધુ કહાવે સહુ,
વિરલા સંયમથી વિચરતા,

કરી કેશરીયાં મોહ હઠાવી.
જયલક્ષ્મી કેઈ વરતારે.

મુક્તિ૦ ૩

હીયો વેષ તેને ભજવે છે શૂર જન,
બાલે છે બાલ તેવું પાળે,
બુદ્ધિસાગર શૂરવીર સાધુઓ,
શિવપુર સન્મુખ ચાલેરે.

મુક્તિ૦ ૪

૭૩. આત્માને જગૃતિભાવનો ઉપદેશ. (૨૪૯)

બુબધા

જગરે આત્મા જગરે આત્મા, મોહની ઊંઘમાં ચોર લૂંટે,
વિત્ત દારા અને વિષયની વાસના, પાશથી સત્રુઓ ખૂબ ફૂટે.
જગ. ૧

(૭૭)

વૃત્તિ બાહિવંહે કમં આઠ ગ્રહે, આતમા બ્રાન્તિથી જ્ઞાન મૂલ્યો,
ક્રોધ ને માનથી લોભ મામાયકી, લક્ષ ચોરાશીમાં ખૂબ મુક્યો.
જગ. ૨

પામી માનવપણું પુણ્ય ઉત્કર્ષથી, મુકિત સાધન અરે તેં વિસાચું
ખબ અપકૃત્યથી પાપ ગાડું લયું, જાવવું નરકમાં કેમ ધાયું.
જગ૦ ૩

શ્વાસ ઉચ્છવાસથી જીવ આયુ ઘટે, ખબર નહિ કાલની કેમ થાશે ?
કાલનું કૃત્ય તે આ ક્ષણે કીજીએ, ધર્મથી આ લવાળિય તરાશે.
જગ૦ ૪

કોટિ ધન આવશે નહિ કદી સાથમાં, પાપને પુણ્ય સાથેજ આવે,
દાન કરજે સદા ધર્મ વાટે મુદા, દાનથી આતમા મોક્ષ પાવે.
જગ૦ ૫

સ્મરણ કર દેવનું શરણુ જે દીનનું, સાધુના દર્શને પુણ્ય થાવે,
સાધુ દર્શનથી સાધુ વન્દનથી, કોટિલવનાં કર્યાં પાપ જાવે.
જગ૦ ૬

સાધુના સંગથી આતમા જગતો, તીર્થ જંગમ મુનિ લબ્ય સેવો,
તીર્થ જંગમ મુનિ કલ્પવેલી અહો, પુસ્કરાવર્તાના મેઘ જેવો.
જગ૦ ૭

સાધી લે સિદ્ધિને ધર્મવ્યવહારથી, લકિત ઉત્સાહથી યતન ખારો,
ધર્મકરણી કદી ફોક્ક થાવે નહિ, ધર્મથી આવશે દુઃખ આરો.
જગ૦ ૮

(૭૮)

ઉંચ ત્યાગી અહોં દેહ દેશ્ય વિષે, શુદ્ધ ચેતન પ્રભુને જગાડો,
 શુદ્ધિસાગર સદા ભાવના મોગરી, સ્મરણને ઘંટ હેતે વગાડો.
 ભગ૦ ૯

૭૪. આત્મપ્રભુની સ્તુતિ. (૨૫૦)

શુભણા ૭૬

સર્વ શક્તિ ઘણી યોગ ચિંતામણી, યોગના પગથિયે પાદ મૂકો,
 અષ્ટ છે પગથિયાં યોગનાં આતમા, પામી અવસર કહિ તે ન ચૂકો.
 સર્વ. ॥ ૧ ॥

ચમ અને નિયમ આસન તણા લેહ બહુ,
 ચિત્ત ઉત્સાહથી ભવ્ય સાધો,
 પ્રાણને સાધીએ પૂરકહિ થકી, પાંચમાં લેહથી ખૂબ વાધો.
 સર્વ. ॥ ૨ ॥

ધારણા ધારીએ ધ્યાનમાં લીનતા, એમ અભ્યાસથી શક્તિ પ્રકટે,
 આઠમાં પગથિયે પાદ મૂક્યા થકી, ચિત્તના દોષને ભાર વિઘટે.
 સર્વ. ॥ ૩ ॥

સત્ય આનંદથી પૂર્ણતા પામતાં, કાર્ય સિદ્ધિ મટે સહુ ઉદાસી.
 હેતુ પચે મળે કાર્યની સિદ્ધતા, જૈનસ્થાદ્વાદ તત્ત્વે વિદાસી.
 સર્વ. ॥ ૪ ॥

સર્વ સત્તા ગુણો વ્યકિત ભાવે હુવે, કર્મોપાધિ તદા દૂર ભાવે;
 હંસ નિર્મળ હુવે ખેલ ખેલે નવા, સમયમાં સિદ્ધિ સ્થાને મુહાવે.
 સર્વ. ॥ ૫ ॥

(૭૬)

રત્નની મંજૂષા તાળું દીધું ખરૂં, કુંચીથી ઉઘડતું તેહ તાળું,
તાળું ઉઘાટતાં રત્ન પામે યથા, આત્મઋદ્ધિ તથા દીલ ભાળું.
સર્વ. ॥ ૬ ॥

મૃત્તિકા નિર્મંદી કુંભનેા હેતુ છે, મૃત્તિકા કુમ્ભનું રૂપ યાવે,
હણ્ડ સામગ્રીથી કીજીએ કુંભને મૃત્તિકા વ્યકતતા રૂપ યાવે.
સર્વ. ॥ ૭ ॥

તેમ સત્તાપણે ઋદ્ધિયો સર્વ છે, આત્મમાં મૃત્તિકા પેઠે બણ્યો,
સાધને સાધીએ વ્યકતતા આત્માની,
ઉદ્યમે કાર્ય સિદ્ધિ પ્રમાણેા. સર્વ. ॥ ૮ ॥

આત્મભાવે રહી રીઝીએ ગહગહી, પારકા દોષ દેખો ન પ્રાણી,
પારકા દોષને દેખતોં જ્યાં લગી, ત્યાં લગી નહિ હુવે તેહ નાણી.
સર્વ. ॥ ૯ ॥

દોષદંટિ ટળે મોહ માયા ગળે, સાધને સાધતા મુકિત સારી,
બુદ્ધિસાગર લહે શુદ્ધતા શુદ્ધતા,
જન્મને મૃત્યુનાં દુઃખ વારી. સર્વ. ॥ ૧૦ ॥

૭૫. આત્માને સ્વસ્વરૂપોપદેશ. (૨૫૧)

બુલણા ૭૬

અલખના પંથમાં ચાલને આત્મા,
નાત ને ભત સર્વે વિસારી,
જ્ઞાનના યોગથી તત્ત્વને પામીને,
શુદ્ધ ચારિત્રતા દીલ ધારી.

અલખ. ૧

(૯૦)

દુગ્ધમાં જળ મળ્યું હંસ જૂડું કરે,
તાદૃશી દૃષ્ટિને ધાર પ્યારા,

તત્ત્વદૃષ્ટિ ધરી તત્ત્વને પારખો,
યોગવિદ્યા લહી સત્ય ધારા.

અલખ. ૨

દૃષ્ટિ સ્યાદ્વાદની વાદ સહુ ટાળતી,
ખાળતી કર્મનો વેગ જ્ઞાને,

શુદ્ધ ઉપયોગથી અનુભવે આતમા,
સત્ય આનંદને તત્ત્વભાને.

અલખ. ૩

જ્ઞેય ને દ્યેય આદેય છે આતમા,
જ્ઞાનથી જ્ઞેય વસ્તુ પ્રકાશી,

જ્ઞેય ને જ્ઞાનરૂપે સદા જે રહે,
વસ્તુધર્મે સદા છે વિલાસી.

અલખ. ૪

સેવીએ આતમા સેવીએ આતમા,
દેહદેવળ રહીને પ્રકાશે,

તારીએ આતમા તારીએ આતમા,
બગતાં કર્મનો કન્દ નાસે.

અલખ. ૫

બન્ધ સદ્ભાવથી મુક્તિ છે જીવની,
બન્ધ નહિ ત્યાં લહો કેમ મુક્તિ ?

મુક્તિની યુક્તિમાં મુજ્જતા માનવી,
મોહ અજ્ઞાનથી કરી કુયુક્તિ.

અલખ. ૬

(૮૧)

અલખનો દેશ નિર્ભય સદા શોભતો,
 અલખના દેશમાં સત્ય શાન્તિ,
 અલખના દેશમાં સત્ય આનન્દ છે,
 અલખના જ્ઞાનથી જાય બ્રાન્તિ. અલખ. ૭

વીર વચનોથકી બાણીએ અલખને,
 સાત નયથી ખરો અર્થ ધારી,
 ત્યાગી એકાંતને અર્થને ધારીએ,
 પામીએ સત્યથી મુક્તિ નારી. અલખ. ૮

અલખના ખેલમાં લેણ નહિ કમનો,
 ખેલીએ અલખનો ખેલ રાગી;
 ખુદ્ધસાગર સદા અલખની ધૂનમાં,
 સત્યચૈતન્યની જ્યોતિ બગી. અલખ. ૯

૭૬. આત્મધ્યાનમહિમા. (૨૫૪)

કૃત્તણ્ણા ૭૬

અલખ નિર્ભય પ્રભુ દેહમાં વ્યાપિયો,
 જ્ઞાન વ્યાપક વિભુ તું સુહાયો;
 જ્ઞાનની જ્યોતમાં જોય ભાસે સકલ, અંકલ અક્ષર અરૂપી
 કહાયો. અલખ૦ ૧

જોય ભાસક સ્વતઃ ચિદ્ધનનાનન્દ તું, ભાન બૂલી વસ્ત્રો તું શરીરે;
 હાખ ચોરાશીમાં જન્મ મૃત્યુ કર્યાં, કમંથી સ્થિતિમાં ફરીરે,
 અલખ૦ ૨

(૮૨)

કર્મ કરતાં અને કર્મ લોકતા પ્રભુ, કર્મ હતાં પ્રભુ તું કહાવે;
આપભાવે રમે કર્મ કોટી ખપે, કર્મના નાશથી સિદ્ધ થાવે.
અલખ૦ ૩

કર્મને ખેંચતો કર્મને છંડતો, અન્ય ભાવે અને સ્વસ્વભાવે;
કર્મની વર્ગીણા આવતી જાવતી, હોય પરિણામથી તે સુહાવે.
અલખ૦ ૪

હોય પરિણામ તે બિન્ન કાલે કહ્યા,
વચન તીર્થેશનાં સત્ય જાણ્યાં,
ચાર ગતિ જાવવા છેદવા તું પ્રભુ, વચનસાપેક્ષ મનમાંહિ
આણ્યાં. અલખ૦ ૫

બન્ધ પરિણામથી ધર્મ ઉપયોગથી,
સકલ સિદ્ધાન્તનો સાર જાખ્યો,
વ્યકિતથી વ્યાપિયો દેહમાંહિ પ્રભુ,
વ્યાખ્ય વ્યાપક નયે સત્ય જાખ્યો. અલખ૦ ૬

સિંહ તું સાહિબા કર્મપિંજર પડ્યો,
જોઈ લે ચિત્તમાંહિ વિમાસી;
કર્મનો ભાર શો આપભાવે રમે, કર્મ છેદી હુવે સિદ્ધવાસી
અલખ૦ ૭

ચુંથતો શું પ્રભુ કર્મનાં ચુંથણાં, વિષય મિઠાન્નને ચિત્ત રાચી
સર્વ પુદ્ગલતણું કારમું રૂપ એ, બૂંદપેઠે રહ્યો કેમ માચી
અલખ૦ ૮

(૮૩)

જિન તું સાહિબા દીન પરભાવથી, જગતાં સર્વ શક્તિ પ્રકાશે
સુદ્ધિસાગર પ્રભુ આતમારામ તું, ધ્યાનથી ધ્યેયરૂપે પ્રભાસે.

અલખ૦ ૯

૭૭. અન્તરપ્રદેશધ્વનિગાન. (૨૬૨)

ગઝલ

- જગતને આંખથી દેખું, જગતને જ્ઞાનથી લેખું,
જગતને દેખતાં શાન્તિ, જગતને દેખતાં ભ્રાન્તિ. ૧
- જગતને દેખતા ભેગી, જગતને દેખતા ભોગી,
જગત્ તેા દેખતાં સાચું, જગત્ તેા દેખતાં કાચું. ૨
- જગતના ભાવ છે ખોટા, જગતના ભાવ છે મોટા,
જગતમાં પ્રેમની વીણા, જગતના ભાવ છે ઝીણા. ૩
- જગત્ છે દુઃખની છાયા, જગતમાં કમંથી કાયા,
જગતના ખેલ ખેલાડું, જગતમાં તત્વના લાડું. ૪
- જગતમાં મોહની ખાલ, જગતમાં મૂઠ છે રાલ,
જગતના જોષમાં કોષો, જગતમાં કોણને રોશો ? ૫
- જગતમાં રાગ ને દ્વેષો, જગતમાં પ્રેમ ને કલેશો,
જગતમાં કોણ છે મોટા, જગતમાં કોણ છે છોટા ? ૬
- જગતને જાણતા યોગી, જગતમાં મૂઠ છે ભોગી,
જગતમાં મોહથી મ્હારું, જગતમાં મોહથી તારું. ૭
- જગતમાં ધર્મ છે સાચો, જગતમાં મોહ છે કાચો,
જગતમાં મોહથી ફેરા, જગતમાં મોહ અન્ધેરા. ૮

(૮૪)

- જગતમાં મૂર્ખ છે મેલા, જગતમાં મૂઠ છે ઘેલા,
જગતમાં જ્ઞાન ને ગાંડા, જગતમાં ધર્મ ને બાંડા. ૯
- જગતમાં પ્રેમમાં ફાંસી, જગતના પ્રેમમાં હાંસી,
જગતમાં કલેશથી કાળું, જગતને જ્ઞાનથી ભાળું. ૧૦
- જગતમાં ઊરના ખ્યાલા, જગતમાં ઉંઘતા ખાલા,
જગતમાં ભગતા સુખી, જગતમાં ઉંઘતા દુઃખી. ૧૧
- જગતમાં પ્રેમના મેળા, જગતમાં પુણ્યની વેળા,
જગતમાં સત્યના તોટા, જગતમાં મોહના ગોટા. ૧૨
- જગતમાં ધર્મના અથો, જગતમાં મોક્ષના ધથો,
જગતમાં અંધ ને મુકિત, જગતમાં જ્ઞાનથી મુકિત. ૧૩
- જગતમાં ભૂખ છે ભૂંડી, જગતમાં આશ છે હુંડી,
જગતના ભર્મ ભૂંડા છે, જગતના ભર્મ ફૂડા છે. ૧૪
- જગતમાં સન્તની સેવા, જગતમાં સત્ય છે દેવા,
જગતમાં ભર્મ છે છાનો, જગતમાં ભર્મ છે માનો, ૧૫
- જગતમાં પુણ્ય ને પાપો, જગતમાં ધર્મની છાપો,
જગતને ભણવું ન્યાઈ, જગતને ભણવું પ્યાઈ. ૧૬
- જગતમાં સાચ છે સાઈ, જગતમાં ભર્મ અંધાઈ,
જગતમાં આત્મ છે દીવો, જગતમાં જ્ઞાનથી જીવો. ૧૭
- જગતમાં રંક ને રાજ, જગતમાં પીર તું ખવાજ,
જગતને ભણતાં પ્યાઈ, જગતને ભણતા આઈ. ૧૮

(૮૫)

જગતમાં જ્ઞાનથી રહેવું, જગતમાં દુઃખ સહુ રહેવું,
જગતમાં છું જગતમાં નહીં, અપેક્ષા જ્ઞાનમાં એ રહી. ૧૯

જગતમાં જીવવું જ્ઞાને, જગતમાં જાગવું જ્ઞાને,
યુદ્ધયજ્ઞિષ જ્ઞાનથી જોલે, નહિ કે જ્ઞાનથી તોલે. ૨૦

૭૮. કર્મસ્વરૂપ. (૨૬૭)

અર્થ ૭૬

કર્મ કરે તે હોય, કર્મને શર્મ ન કોની,
કર્મે નરપતિ હોય, મળે નહિ કર્મ દોષી;
કર્મે માગે બીજા, કર્મથી નોખત વાગે,
કર્મ ધક્કા ખાય, કર્મથી પાચે લાગે;
પુણ્ય પાપ બે કર્મ છે, જગ પુણ્યથી શાતા મળે,
પ્રગટે પાપોદય તદા તો, દુઃખતાણી વલ્લી ફળે. ૧

ચતુર્ગતિમાં ફેર, કર્મથી સઘળે ભટકે,
કર્મગતિ વિકરાળ, કર્મથી પ્રાણી અટકે;
ઉચ્ચ નીચ અવતાર, કર્મથી જગમાં ફેરો,
પિતાતણા બે પુત્ર, કર્મથી સિત્તજ પેરો,
શરીર કારણ કર્મ છે જગ, કારણ વણ નહિ કાજ છે;
રાગાદિકથી કર્મ બંધન, કર્મને નહીં લાજ છે. ૨

રાગાદિકનો કર્તા, તેહજ શરીર કર્તા,
કર્તા હર્તા એકજ, પણ પરિણામ વિશેષ;

(૮૬)

નિંદ્રામાં જે હોય મુલો, જાગૃતમાં તે છે,
 સુષ્પે સૂતો હું કહીને, જાગૃતમાં જે જાગતો.
 કર્તા હર્તા કર્મનો તે, આતમ જોકજ છાજતો. ૩

કર્તા લોકતા કર્મ તણો આતમ અજ્ઞાને,
 દેહ સૃષ્ટિનો કર્તા, હર્તા સૂત્ર વખાણે;
 શરીર બ્યાપી આતમ, ઇશ્વર કર્મ કરે તે,
 આતમ ઇશ્વર કર્મનો તો, બંધકર્તા જાણીયે;
 શુદ્ધોપયોગે આતમ ઇશ્વર, કર્મકર્તા માનીયે. ૪

કર્મબંધકનો નાશ, કર્મથી સિદ્ધ સ્વરૂપી,
 સિદ્ધ સનાતન નિર્ભય, દેશી રૂપારૂપી;
 કર્મબંધાદન દૂર, ગયાથી અનંત શકત,
 કર્મબંધાદન દૂર, ગયાથી નિર્મલ વ્યક્તિ,
 કર્મ સહિત સંસાર છે ને, કર્મ રહિત ભવ પાર છે.
 કર્મ ટાળે આતમ ધ્યાને, સદેહ તસ અવતાર છે. ૫

રાગાદિકથી કર્મ, કર્મથી પ્રગટે કાયા,
 પુદ્ગલ રૂપે અબંધ, કર્મ છે નહિ પડછાયા.
 કર્મ યોગથી રૂપી, આતમ કર્મ ગ્રહે છે,
 સ્થિતિ અનાદિ ક્ષણ, કર્મને જોમ લહે છે;
 પશુ વિભાવિક કર્મ છે તે, આતમધ્યાને અટ ટળે,
 અધિસાગર ધ્યાન યોગે, ચિદાનંદ મેળો મળે. ૬

(૮૭)

૭૯. ચિદ્ધનગાન. (૨૭૩)

ઠાલા વીરબિનેશ્વર-એ રાગ

પ્યારા ચિદ્ધન ચેતન, શુદ્ધ સ્વરૂપ તવ ધારણે રે,
 પામી હૃદો હાથે અલબેલા નહિ હારણે રે,
 નિરાકાર નિઃસંગી જ્ઞાની, અનંત દાનાદિકનો દાની,
 દિલ આદર્શો ચિદાનંદ અવધારણે રે. પ્યારા.૦ ૧

ઉપશમ ક્ષયોપશમની શક્તિ, ક્ષાયિક ભાવે પ્રગટે વ્યક્તિ,
 નિશ્ચલ ધ્યાને પોતાને ઝટ તારણે રે. પ્યારા.૦.૨

અલખ ખલકમાં સાચો સમણે, મુરતાથી રહેજે ત્યાં રમણે,
 વિષય વિકારો વેગે દિલથી વારણે રે. પ્યારા.૦ ૩

કર પોતાને પ્રેમે ભક્તિ, ખીલવજે તું નિજગુણ શક્તિ,
 ચેતન ચેતી ઝટપટ કર્મ કલંક વિહારણે રે. પ્યારા.૦ ૪

અલબેલો સાહિબ તું પ્યારો, પોતાને પોતે ધ્યાનારો;
 ભુદ્ધિસાગર પરમ પ્રભુ સંભારણે રે. પ્યારા.૦ ૫

૮૦. સુતી વખતે આત્મોદ્ગાર (૨૮૨)

ધીશના પદનો રાગ

શરીરનો તું સંગીરે, આતમ અવધારણે,
 શુદ્ધરૂપ સમણ રે, વિષયવિષ વારણે. શરીર૦

નાના મોટા વૃદ્ધ યુવા નર, નારીના પર્થાસ;
 પુદ્ગલના વ્યવહારે આતમ, જગમાંહિ કહેવાય.
 નાણીને ઝટ નેષને ચિત્તમાં વિચારણે. શરીર૦ ૧

(૮૮)

અનંતશક્તિ સ્વામી વાલ્હમ, ગુણપર્યાયાધાર,
 દેહ દેવળના વાસી ભેગી કરજે કૃત્ય વિચાર,
 બાજી પામી સારી રે, હવે નહિ હારજે. શરીર૦ ૨

ખેલાડુ થઇને શું ખેલે? બાહિર માયા ખેલ,
 રેતી પીલે તેલ ન નીકળે, સમજણ છે મુશ્કેલ;
 નાવ પામી સાઈ રે, પોતાને તું તારજે. શરીર૦ ૩

માનવ મુસાફર દુનિયામાં, ચેત ચેત ઝટ ચેત,
 ભિંધે ઉંઘણ પાર ન આવે, કાલ અપાટા દેત;
 અંતરના અલખેલા રે, પોતાને સંભારજે. ૪

સત્યાનંદ સ્વરૂપી શાશ્વત, ધર પોતાની ટેક.
 ક્ષીર નીરની પેઠે હંસ, ધરજે સત્ય વિવેક;
 બુદ્ધિસાગર ત્રેમે રે, આતમને ઉદ્ધારજે. શરીર૦ ૫

૮૧. કાયા અને ચેતન ચર્યા ગાન. (૨૮૪)

રામ ધીરાના પદના

બાલે કાયા શાણીરે, ચેતન તમે કયાં વસિયા ?
 માઈં માઈં માનીરે, માયાવશ કેમ ક્ષિયા ?

ચેતન તું મુસાફર જગમાં, વસિયો મારે ઘેર,
 તું નહિ મારો હું નહિ તારો, માને શું મન લહેર ?
 ચેત ચેતન જ્ઞાનેરે, અંતર અતુલવ રસિયા. બાલે૦ ૧

ચેતન હવે બાલેરે, બહાલી કાયા શું બાલે ?
 પ્રાણુથકી પ્યારીરે, નહિ કાઈ તુજ તોલે,

(૯૯)

અવરાણું પીવરાણું તુજને, નવરાણું બહુ પેર,
હવા દવાથી તુજને પોણું વસિયો ત્હારે ઘેર;
વસોથી શણગારે, મારે તું મોંઘા મોલે. ચેતન૦ ૨

હરતાં ફરતાં તારી ખબરો, લઈ છું વારંવાર,
રંગ રસીલી અમર કાયા, તું છે પ્રાણાધાર;
બોલ નહિ ખોટું રે, મન મારૂં બહુ ડોલે. ચેતન૦ ૩

કાયા પછી કહેતી રે, ચેતન હું તો નહિ ત્હારી;
તને હું નથી પરણીરે, હજી હું બાલકુંવારી,
હું જડ છું તું તો ચેતન, જૂઠી બણ સગાઈ;
હું તો રૂપી તુહિ અરૂપી, સગપણની ન લલાઈ,
તારી ન ત્રણ કાળે રે, કરૂં નહીં તુજ ચારી. ચેતન૦ ૪

મારી મારી માની ચેતન, કર નહિ મારી સેવ,
તારાં મારાં લક્ષણ જુઠાં, શી પ્રીતની ટેવ ?
સમજ્યો ન સાચું રે, ઉમર તેં ફેગટ હારી. ચેતન૦ ૫

ચેતન હવે બોલેરે, કાયાનાં વેણ સંભારી,
કાયા છે તું તો ન્યારીરે, વાત હવે નિર્ધારી;
આજલગી હું મારી માની કરતો તારી સેવ,
મોહ મદિરા ઘેને ઘેર્યો, સમજ્યો ન આતમ દેવ,
હવે હું સાચું સમજ્યોરે, ઉપયોગ દિલધારી. ચેતન૦ ૬

બૂંડી તારા માટે મેં તો કીધાં ભારે પાપ,
લોગવવાં તે મારે પડશે, એવી પ્રભુની છાપ;
હવે શું થાયે મારૂં રે, વાત ભૂલ્યો બહુ સારી. ચેતન૦ ૭

(૯૦)

કાયા પાછી જાલેરે; ચેત તું ચેતન ભાવે,
 મારાથી તું તો ન્યારેરે, ભૂલીશ નહિ પરભાવે;
 મારામાંહિ વાચ કર્યો પણ, ધર તારો વિશ્વાસ.
 આજ થકી મૂરખ તું નાહક, બનીશ નહિ સુખ ઠાસ;
 મોહના ધતીંગેરે, કહી નહિ સુખ થાવે. ચેતન૦ ૮

ચેતન હવે જાઓરે, કાયાનાં વેણુ સંભારી,
 ધ્યાવે રૂપ સાચું રે, અંતરમાંહિ અવધારી;
 છંડી કાયાની માયાને, ધ્યાવે આપોઆપ,
 નિરાકાર નિઃસંગી નિર્મળ, કરતો અજપાજપ,
 અંતર સુખ ભોગી રે, થયો હવે જયકારી. ચેતન૦ ૯

કાયાની માયાથી અજગા, રહેવું ધારી ધ્યાન,
 અલખસ્વરૂપી આતમ દેવા, શક્તિથી ભગવાન;
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાને રે, વાત સત્ય નિર્ધારી. ચેતન૦ ૧૦

૮૨. સહજનનંદ સ્વાધ્યાય. (૨૮૧)

રાગ કેદારો

ચિદ્ધન ચેતન નિર્ભય દેશી, વ્યકિત અસંખ્ય પ્રદેશીરે.
 જાતિ વચન ને લિંગથી ન્યારો, રાગી નહિ ને દ્વેષીરે. ચિદ્ ૧
 આતમ સ્વભાવે સદા જે પ્રકાશી, સત્યાનંદ વિલાસીરે;
 પ્રતિપ્રદેશે સુખ અનંતું, શુદ્ધ રમણતા વાસીરે. ચિદ્ ૨
 જહતા ભાવે ચેતન સુંઝયો, પરબ્રહ્મ નહિ ભુજ્યોરે;
 તેથી આશ્ચર્યમણતા ખુન્ધો, પરમભાવ નહિ સુજ્યોરે. ચિદ્ ૩

(૯૧)

કેવલજ્ઞાન ને કેવલદર્શન, ક્ષાયિક મુખ ગુણુ ભરિયોર,
આવિભાવે ગુણુગણુ દરિયો, જાણે તે જીવ તરિયોર. ચિદ્ ૦ ૪
સત્તાએ તું સિદ્ધ સમોવક, પ્રગટયણે હવે થાતુંરે;
બુદ્ધિસાગર પ્રહાદશામાં, કાંઈ ન થાતું ન જાતું રે. ચિદ્ ૦ ૫

૮૩. આત્મધ્યાન મહિમા. (૨૯૮)

ગુણુજ્ઞા ૭૬

અલખ નિભાંય પ્રભુ કેહમાં વ્યાપિયો,
જ્ઞાન વ્યાપક વિભુ તું સહાયો;
જ્ઞાનની જ્યોતમાં જેય ભાસે સકલ,
અકલ અક્ષર અરૂપી કહાયો.

અલખ૦ ૧

જેય ભાસક સ્વતઃ ચિદ્ધનનનન્દ તું,
ભાન ભૂષી વસ્યો તું શરીરે;
લાખ ચોરાશીમાં જન્મ મૃત્યુ કર્યાં,
કર્મથી ચઉગતિમાં ફરીરે.

અલખ૦ ૨

કર્મ કર્તા અને કર્મ લોકતા પ્રભુ;
કર્મ હર્તા પ્રભુ તું કહાવે;
આપ ભાવે રમે કર્મ કોટી ખપે,
કર્મના નાશથી સિદ્ધ થાવે.

અલખ૦ ૩

કર્મને ખેંચતો કર્મને છંડતો,
અન્ય ભાવે અને સ્વસ્વભાવે;

(૯૨)

- કર્મની વર્ગણા આવતી જાવતી,
દોષ પરિણામથી તે સુહાવે. અલખ૦ ૪
- દોષ પરિણામ તે ભિન્ન કાલે કહ્યા,
વચન તીર્થેશનાં સત્ય જાણ્યાં;
આર ગતિ જાવવા છેહવા તું પ્રભુ,
વચન સાપેક્ષ મનમાંહિ જાણ્યાં. અલખ૦ ૫
- અન્ધ પરિણામથી ધર્મ ઉપયોગથી,
સકલ સિદ્ધાન્તનો સાર જાખ્યો;
અક્રિતથી વ્યાપિયો દેહમાંહિ પ્રભુ,
વ્યાખ્ય વ્યાપક નયે સત્ય જાખ્યો. અલખ૦ ૬
- સિંહ તું સાહિબા કર્મપિંજર પડયો,
જોઈ લે ચિત્તમાંહિ વિમાસી,
કર્મનો ભાર શો આપ બાવે રમે,
કર્મ છેદી હુવે સિદ્ધવાસી. અલખ૦ ૭
- ચુંથતો શું પ્રભુ કર્મના ચુંથણાં,
વિષય મિષ્ટાન્નને વિત્ત રાચી;
સર્વપુદ્ગલતણું કારમું રૂપ એ,
જૂંડ પેઠે રહ્યો કેમ માચી. અલખ૦ ૮
- જિન તું સાહિબા, દીન પરભાવથી,
જાગતાં સર્વ શક્તિ પ્રકાશે;
બુદ્ધિસાગર પ્રભુ આતમારામ તું,
ધ્યાનથી દ્યેયરૂપે પ્રભાસે. અલખ૦ ૯

(૯૩)

૮૪. સ્વાનુભવરટના. (૨૯૯)

રાગ-કાન્હરો. ૫૬

આતમ અનુભવ રટના લાગી, સુરતા અન્તરમાં સ્થિર બાગી.	આતમ૦ ૧
ચિદ્ધન ચેતન મનમાં ધ્યાવો, સોડહં સોડહં પદથી ગાઓ.	આતમ૦ ૨
બલપંકજવત્ અન્તર ન્યારો, સ્થિર ઉપયોગ હોય ઉજ્યારો.	આતમ૦ ૩
સમતાસરોવર હંસા ખેલે, સંવરથી આસવ હસેલે.	આતમ૦ ૪
અનુભવામૃત ક્ષણ ક્ષણ પીવો, શુદ્ધસ્વરૂપે નિશદિન છવો.	આતમ૦ ૫
ક્ષાયિકલાવે નિજપદ મળવું, સુદ્ધિસાગર નિજપદ બળવું.	આતમ૦ ૬

૮૫. ચિદ્ધનગાન. (૩૧૩)

ઠાલા વીર જિનેશ્વર—એ રાગ

ખ્યારા ચિદ્ધન ચેતન શુદ્ધ સ્વરૂપ તવ ધારજેરે, પામી હીરો હાથે અલખેલા નહિ હારજેરે;	
નિરાકાર નિઃસંગી જ્ઞાત્રી, અનંત જ્ઞાનાદિકનો જ્ઞાત્રી, દિલ આદશે ચિદ્ધનંદ અવધારજેરે.	ખ્યારા૦ ૧

(૬૪)

ઉપશમ ક્ષયોપશમની શક્તિ, ક્ષાયિક ભાવે પ્રગટે વ્યક્તિ;
નિશ્ચય ધ્યાને પોતાને ઝટ તારજોરે. પ્યાસ૦ ૨

અલખ અલકમાં સાચો સમજો, સુરતાથી સ્હેજે ત્યાં રમજો,
વિષય વિકારો વેગે ઘીલથી વારજોરે. પ્યાસ૦ ૩

કર પોતાની પ્રેમે ભક્તિ, ખીલવજો તું નિજગુણ શક્તિ;
ચેતન ચેતી ઝટપટ કર્મ કલંક વિકારજોરે. પ્યાસ૦ ૪

અલખેલો સાહિબ તું પ્યારો, પોતાને પોતે ધ્યાનારો;
મુદ્ધિસાગર પરમ પ્રભુ સંભારજોરે. પ્યાસ૦ ૫

૮૬. આત્મદેશોત્તતિના ઉદ્દગાર. (૩૨૦)

હરિગીત

હે પત્ર તું જ પ્રેમથી જનના હૃદયમાં પેસજો,
બહુ લાગણીથી ધ્યાન ખેંચી સ્થાનમાં સ્થિર બેસજો;
સહુ પ્રેમિઓના પ્રેમમાં વૃદ્ધિ કરી ઝટ વારમાં,
ધર્મોત્તતિથી સકલ જન મન પૂર્ણ કર સંસારમાં. ૧

બહુ વૈરિઓના વૈર નાસો કપટ ટળશે કારમાં,
મુસંપથી મંગલ લહે સહુ મનુષ્યના અવતારમાં;
દેશોત્તતિમાં સર્વજનનું ચિત્ત સાચું લાગજો,
દેશોત્તતિમાં ભવ્ય લોકો ધર્મથી ઝટ જાગજો. ૨

આ દેશમાં તો કલેશથી હાનિ થઈ ગણજો ધણી,
પ્રભુ થઈ છે રાંકડી માથે નહી શુભ ઠાઈ ધણી;

(૯૫)

પરદેશીઓના ભેરથી વ્યાપાર ભાગ્યે દેશનો,
નિજ દેશમાં પરદેશીઓનો પાઠ ભારે કલેશનો. ૩.

જન ભગભો મન જ્ઞાનથી ઇટ સંપનાં કામો કરો,
પરતંત્રતાને ત્યાગીને નિજતંત્રતા મનમાં ધરો;
પરદેશીઓના પાસથી સુખવાસ નાઠો આપણો,
પરદેશીઓના રાગથી નિજ દેશ નહિ સોહામણો. ૪

નિજ દેશના ઘાતક બન્યા પરદેશીઓના પ્રેમમાં,
નિજ દેશના પાપી બન્યા પરદેશીઓની રહેમમાં;
પરદેશીઓ લક્ષ્મી હરે છે, દેશની બહુ ભેરથી,
પરતંત્રતાની ઝેડીમાં કૂલો ફરી શું તોરથી. ૫

નિજદેશને હાર્યાથકી હાયુ'જ સઘળું બહુભો,
નિજદેશને છૂટ્યાથકી છૂટ્યું સઘળું માનજો;
નિજદેશનો ઘાતક બને તે માનવી નહિ ઠાર છે,
નિજદેશનો શત્રુ બને તે માનવી નહિ ચાર છે. ૬

નિજદેશની ભયોન્નતિમાં ભાગ લેવો ભેરથી,
નિજદેશની ભયોન્નતિમાં ભાગ લેવો તોરથી;
વિદ્યા વિનય વિવેકથી વિચાર કરવા દેશના,
ઇટ રાગ ને બહુ દ્રેષ હરવા મૂળ કાપો કલેશના. ૭

બહુ ધૈર્યથી નિજદેશના ધ્યાને રહો ગુલતાનમાં,
નિજદેશની ઉન્નતિના ઉપાય સર્જો જ્ઞાનમાં;

(૯૬)

નિજદેશના આવેશમાં ઉપાય કરશે સોગણા,
વેળા ગઈ આવે નહિ રાખો નહિ કાંઈ મણા. ૮

નિજદેશના ઉદ્ધાર કરવા ધર્મખંધુ ભાગળે;
અન્તરપ્રદેશી આતમાની ઉન્નતિમાં લાગળે,
આત્મોન્નતિથી દેશ સઘળો સુધરશે ક્ષણવારમાં,
વેળા મળી છે જ્ઞાનયોગે ચઢતી છે ક્ષણવારમાં. ૯

ખરાખરીનો ખેલ છે આ સમજી લ્યો સંસારમાં,
યાત્રી અરે! તું મનુષ્યભવ દેશોન્નતિને હારમાં;
દેશોન્નતિમાં સ્હાય કરશે સર્વ દેવો પ્રેમથી,
દેશોન્નતિ દીક્ષાથકી છે વ્રત ધાર્યાં તે નેમથી. ૧૦

નિજદેશના શુભ અંથ વાંચી દેશની ઢાંઝે ચઢો,
નિજ અતુલ બળથી આત્મલોગે શત્રુની સાથે લઢઢો;
જયનાદથી દેશોન્નતિમાં બુદ્ધિસાગર ધર્મ છે,
અધ્યાત્મભાવે ભવ્ય શિક્ષા સમજતાં શિવ શર્મ છે. ૧૧

૮૭, સમભાવ સ્વરૂપ. (૩૨૨)

મનહરભંદ

જનની સમાન સહુ લલનાને માની લેને,
પરધનપત્થર સમાન ચિત્ત ધારને;
પોતાના ચેતન સમ સહુ જીવ ગણી લેઈ,
મન વચ કાયાથકી કોઈને ન મારને. ૧૨

(૬૭)

વંદકં નિન્દકં પર ચિત્તની સમાનતાજ,
અશુભ વિચારથી ચેતનને વારજે;
ખેલી નિજરૂપમાંહિ શૂરવીર થઈ જીવ,
ભવોદ્ધિથી ઝટ પોતાને તું તારજે. ૨

લપ છપ ગપ સપ તજીને ચેતન હવે,
સ્થિરયોગથી એક આતમને ધ્યાવજે,
પરમાં પ્રવેશ થકી ચિત્તડું ચંચલ થાય,
માટે હિતશિખ હવે ધ્યાનમાંહિ લાવજે. ૩

ભૂલી સહુ ડુનીયાનું ભાન એક ધ્યાનથી,
સાધ્યમાંહિ સુરતાની ભીનતા લગાડજે;
ધીનિધિ કહે છે શૂરવીર થઈ જીવ હવે,
વિજય વિજય વાદ વેગથી વગાડજે. ૪

૮૮. ચેતનાનુભવ અમૃતપાન. (૩૩૩)

મનહરજંદ

દિનમણિ જ્ઞાનમણિ રૂપશર્માણિ જગદણી,
દુઃખહર સુખકર આનંદ નિધાન છે;
અલખ ખલકમાંહિ સાચ અન્ય કાચ સહુ,
ચેતનાનુભવ સત્ય અમૃતનું પાન છે. ૧

અન્તરના જ્ઞાનથી જાણ્યા અહો જ્ઞેય સહુ,
અન્તરના ધ્યાનમાંહિ યોગિયો મસ્તાન છે;
સત્ય જિનવાણી જાણી ધીનિધિ તું ચેતી લેજે,
ચેતન વિનાનું અન્ય જાણજે તોજ્ઞાન છે. ૨

૭

(૬૬)

જ્ઞાન જાને ક્રિયાથી મોક્ષનો તો પન્થવહે,
જરૂર સમયવેળા દીલમાં વિચારજે;
જિનવાણી સત્ય જાણી સદહસ્યા કર ભવી,
રત્નત્રયી ગ્રહી જીવ પોતાને તું તારજે. ૩
અષ્ટસિદ્ધિ નવ નિધિ ઋદ્ધિનો ભંડાર તુંહિ,
અનંત અનંત જ્ઞેય જ્ઞાનથી જણાય છે;
ધીનિધિ ચેતન અટ ચિત્તમાંહિ ચેતી લેજે,
અનંત અનંત સુખ તુજમાં સમાય છે. ૪

૮૯. આત્મસ્વરૂપ વિચારણા. (૩૩૪)

અનંતરજ્ઞ

પાર્શ્વને મનુષ્યભવ પાપ કર્યા લાખો ગમે,
તેની યાદી કરી જીવ પશ્ચાત્તાપ કીજીએ;
હવેથી ના પાપ થાય એવું તો વર્તન રાખ,
નિજમાં રમણતાથી શિવસુખ લીજીએ. ૧
બૂદ્ધ્યો ત્યાંથી ફેર ગણુ હવેથી ન બૂલ થાય,
સ્મૃતિ એવી ખાતાં પીતાં ચાલતાં તું રાખજે;
વિચારીને વેણુ જોલ વિવેકથી સત્ય તોલ,
ધ્યાનામૃતસ્વાદ ભવિ પ્રેમ ધરી ચાખજે. ૨
ચેત અરે જીવ જરા ચિત્તમાં વિચારી જોને,
જડમાં રમણતાથી જડ જેવો થાય છે;
મોતીચારો હંસ ચરે વિગ્ડાથી ન પ્રેમ ધરે,
અરે હંસ જીવ કેમ વિગ્ડામાં મુંઝાય છે? ૩

(૯૯)

ભતિ જીવ ત્હારી તેવી રીતે તો અન્તર રાખ,
 ચેતન સ્વરૂપમાંહિ ચેતના સમાવજે;
 ધીનિધિ ચેતનરૂપ પડ નહીં ભવરૂપ,
 ચરમ સ્વરૂપમાંહિ ચેતના રમાવજે.

૪

૯૦. સ્વસ્વરૂપ વિચાર. (૩૪૦)

મનહરજીંદ

ચેત જીવ ચિત્તમાંહિ સંસાર અસારમાંહિ,
 મ્હારું ત્હારું વારી સહુ ધર્મ ચિત્ત ધારજે;
 વિષયને વિપસમ ગણી ભાઈ જ્ઞાનથકી,
 મ્હાડુઃખદાયી કામ ચિત્તથકી વારજે.

૧

જૈન ધર્મ ધારવાને ભવદુઃખ વારવાને,
 જ્ઞાની મુનિ સંગ કરી તત્ત્વને વિચારજે;
 મ્હા પુણ્યયોગે મળ્યો મનુષ્યનો ભવ અરે,
 વારંવાર જીવ કહું પોતાને તું તારજે.

૨

પ્રીતિમાંહિ ભીતિ બાણી રાખ નીતિ ધર્મની તું,
 સંયોગ છે જેનો તેનો વિયોગ વિચારજે;

અલખ અરૂપી તુંહિ અન્તરમાં બાણી લેઈ,
 મોહ શત્રુ સેનાને તું જ્ઞાન ખડ્ગે મ્હારજે.

૩

સમય વિચાર સહુ સમજીને ચેતન તું,
 ઉપાદેય એક ત્હારું રૂપ અવધારજે;
 ધીનિધિ ચતુર ચિત્ત સમજીલે જ્ઞાનમાંહિ,
 પાત્રીને મનુષ્યભવ દેવે નહિ દારજે.

૪

(૧૦૦)

૯૧. મિત્રલક્ષણ. (૩૪૨)

મનહરછંદ

સંકટમાં સ્હાય કરે સ્વાર્થ નહિ દીલ ધરે,
 દોષ સહુ ઠાંકે અને સુખે ગુણ ગાય છે;
 મિત્રનો ઉદય દેખી દીલમાં આનન્દ ધરે,
 દ્વિત શિખ આપવાથી કબુ ન રીસાય છે. ૧
 સમય સુભણુ હોય મિત્રના ન દોષ જોય,
 ગુણવાત મિત્રની તે કયાંય ન પ્રકાશતો;
 દીર્ઘદૃષ્ટિ ગુણવન્ત નીતિમાન લજ્જાવન્ત,
 મિત્ર મહા અવતાર સુમિત્ર પ્રભાસતો. ૨
 સમચિત્ત કુલ વય ધર્મ જાતિ નીતિ વિત્ત;
 મિત્રની મિત્રાઈ ગુણદાયી સુખદાયી છે;
 મિત્રની મિત્રાઈ ગુણદાયી સર્વ મિત્રતામાં,
 અભયકુમાર આર્દ્ર પેઠે વખણાઈ છે. ૩
 મૂખની મિત્રાઈ કોઈ કાળમાં ન કર ભાઈ,
 મૂખની મિત્રાઈ દીલ દુઃખ તણી કચારી છે;
 ઘરડાની લાકડીને આંધળાની આંખ જેવો,
 ધીનિધિ સુધર્મી મિત્ર પુણ્યયોગે ચારી છે. ૪

૯૨. આત્માને જગૃતિભાવનો ઉપદેશ. (૩૪૭)

બુલણા

જગરે આતમા જગરે આતમા,
 મોહની ભંધમાં ચોર લૂંટે,

(૧૦૧)

વિત્ત દારા અને વિષયની વાસના, પાશથી શત્રુઓ ખૂબ કુટે.
જાગ. ૧

વૃત્તિ બાહિવ'હે .કમ' આઠે ગ્રહે,
આતમા બ્રાન્તિથી ભાન બૂલ્યો;
ક્રોધ ને માનથી લીભ માયાથકી, લક્ષ ચોરાશીમાં ખૂબ બૂલ્યો.
જાગ. ૨

પામી માનવપણું પુણ્ય ઉત્કર્ષથી,
મુક્તિ સાધન અરે તેં વિસાચું;
ખબ અપકૃત્યથી પાપ ગાડું લયું, જાવવું નર્કમાં કેમ ધાયું?
જાગ. ૩

શ્વાસ ઉચ્છવાસથી જીવ આચુ ઘટે,
ખખર નહિ કાલની કેમ થાયે;
કાલનું કૃત્ય તે આ ક્ષણે કીજીએ, ધર્મથી આ ભવાળિષિ
તરાશે. જાગ. ૪

કૌટિલ્યન આવશે નહિ કદી સાથમાં,
પાપ ને પુણ્ય સાથેજ આવે;
દાન કરજે સદા ધર્મ વાટે મુઠા,
દાનથી આતમા મોક્ષ પાવે. જાગ. ૫

સ્મરણ કર દેવનું શરણ જે દીનનું,
સાધુના દર્શને પુણ્ય થાવે;
સાધુ દર્શનથી સાધુ વન્દનથી,
કૌટિલ્યનાં કર્યાં પાપ જાવે. જાગ. ૬

સાધુના સંમથી આતમા જાગતા,
તીર્થ જગમ મુનિ ભવ્ય સેવો,

(૧૦૨)

તીર્થ જંગમ મુનિ કદવેલી અહો, પુષ્કરાવતાંના મેઘ જેવો.

ભગ. ૭

સાધી લે સિદ્ધિને ધર્મવ્યવહારથી

ભક્તિ ઉત્સાહથી યત્ન ધારો;

ધર્મકરણી કરી ફેક થાવે નહીં,

ધર્મથી આવશે દુઃખઆરો. ભગ. ૮

ઉંઘ ત્યાગી અહો દેહુ દેવળ વિષે,

શુદ્ધ ચેતન પ્રભુને જગાડો;

બુદ્ધિસાગર સદા ભાવના મોગરી, સ્મરણનો ઘંટ હેતે વગાડો.

ભગ. ૯

૯૩. ધર્મપ્રભાવ. (૩૪૯)

બુલણા ૭૬

ધર્મ કર આતમા ધર્મ કર આતમા,

ધર્મથી હોય સંસાર પારો;

ધર્મ કરતાં કદી ધાઠ આવી પડે, પૂર્વના કર્મથી તે વિચારો.

ધર્મં ૧

ધર્મથી દેવતા ધર્મથી માનવી, ધર્મથી નરપતિ શ્રેષ્ઠ થાવે,

ધર્મથી ઇષ્ટ સંયોગ આવી મળે, ધર્મથી દુઃખહૈભાગ્ય ભવે.

ધર્મં ૨

આગ્નિ પશુ જલ હુવે સર્પ માલા હુવે,

ધર્મથી કીર્તિ જગમાં જવાતી;

ધર્મથી સિદ્ધિને પામતો માનવી, ધર્મથી ઋદ્ધિયો સહુ પમાતી.

ધર્મં ૩

(૧૦૩)

ધર્મના તેજથી મેઘ વર્ષા કરે, ધર્મના તેજથી વાઙ્ માયુ;

ધર્મના તેજથી રાત્રિ દિવસ થતા,

ધર્મના તેજથી દીર્ઘ આયુ. ધર્મં ૪

માનવી ઉદ્ધતો ધર્મપણુ જાગતો, ધર્મનું આંધીએ સત્ય જાતું;

ચોરે ચોરે નહીં અગ્નિ જાળે નહીં;

સમજળે ધર્મનું સત્ય જાતું. ધર્મં ૫

ધર્મથી પરભવે ઉચ્ચ અવતાર લે,

ધર્મથી પાપ સર્વે પ્રણાશે,

ધર્મથી લઙ્ગિયો છવને સંપળે, ધર્મથી સર્વ બુદ્ધિ પ્રકાશે.

ધર્મં ૬

પગ પગે ઋદ્ધિયો પ્રગટતી ધર્મથી, ધર્મથી દુનીઆ હાથ જોડે;

ધર્મ હીરો તણ મૂઠ માનવ અરે, પાપના પત્યરે શિર ફોડે.

ધર્મં ૭

સત્ય આનન્દ ને મોજ છે ધર્મથી,

પૂર્વભવનાં કર્યાં આજ પાવે;

હાલનાં ધર્મને લોગવે પરભવે, પામતો ફલ યથા જીજ વાવે.

ધર્મં ૮

આમ આવળ અને લીંબડો આંબલી,

માનવી જે રુચે તેહિ વાવે;

વાવીએ જેહવું પામીએ તેહવું, નાસ્તિ તેમાં જરા કોઈ દાવો.

ધર્મં ૯

ધર્મના જીજ વાવો સદા પ્રેમથી, ચાલતો ધર્મથી સુક્રિતવાટે;

બુદ્ધિસાગર અરે ચેતજે આતમા, માલ છે સુક્રિતનો શિર સાટે.

ધર્મં ૧૦

(૧૦૬)

૯૪. ભક્તિમાહાત્મ્ય (૩૫૦)

ગુણશ્લા ૭૬

ભક્તિતકર ભક્તિતકર ભક્તિતકર દેવની,
 સારમાં સાર જિન નામ સાચું;
 દેવના ગાનથી દીલ નિમંલ બને, દેવની ભક્તિ વિષુ સર્વ કાચું.
 ભક્તિ૦ ૧

લૂણુ વિષુ લોજને રસ જરા નહિ પડે,
 ભક્તિ વિષુ સેવના સર્વ લુખી;
 દેવની ભક્તિથી સત્યસુખ સમ્પન્ને,
 ભક્તિ વિષુ પ્રાણિયા થાય દુઃખી. ભક્તિ૦ ૨

શ્વાસ ઉચ્છ્વાસમાં સ્મરણુ કર દેવનું, દ્યેયરૂપે સદા જિનધારી;
 પ્રેમની ભક્તિમાં આંતરુ નહિ કશું,
 દેવની સ્થાપના મૂર્તિ પ્યારી. ભક્તિ૦ ૩

ભક્તિનાં અંગ સર્વે ગ્રહી ભાવથી,
 સેવિયે તે સદા સુખકારી;
 ભક્તિવિષુ પાર નહિ હોય સંસારનો,
 ભક્તિથી ટેવ ટળશે નઠારી. ભક્તિ૦ ૪

ભક્તિ આધીન વિષુ આતમા ભવ તરે,
 ભક્તિથી સ્વર્ગ સિદ્ધિ સુહાવે;
 દેવની ભક્તિ પણુ છવના સન્મુખી,
 ભક્તિકર્તા સદા સિદ્ધ થાવે. ભક્તિ૦ ૫

દેવની ભક્તિથી શક્તિ શુભ જગતી,
 ચિત્ત લય ભક્તિથી ભવ્ય ભાળો;

(૧૦૫)

- લકિતમાં મિષ્ટતા સંપન્ને રહેજમાં,
લકિતના માર્ગમાં આયુ ગાળો. લકિત૦ ૬
- લકિતમાં ચિત્તવૃત્તિતથો રોધ છે,
લકિતથી જ્ઞાનની જ્યોતિ જાગે;
- લકિતથી આંતરુ નહીં પ્રભુનું કદી,
લકિતથી લકતની પ્રાંતિ જાગે. લકિત૦ ૭
- લકિતના તેજમાં જોર છે કંઈ નવું,
લકિતનો યોગ કલિકાલ મોટો;
- લગતિયા તેલ જેવી લહો લકિતને,
લકિતનો યોગ નહિ ભાઈ છોટો. લકિત૦ ૮
- લકિત સાકારની સાધીએ સત્યથી,
લકિત સાકારમાં ચિત્ત લાગે;
- પગથિયું મુકિતનું લકિત છે આઘમાં,
ચિત્ત ચેતન પ્રભુ લકિત જાગે. લકિત૦ ૯
- લકિત લખતી રહે યોગના રંગમાં,
લકિત પણ યોગ છે યોગ લકિત;
- જેઠ લેણાં રહે નામ જૂદાં લહે,
લકિતના યોગથી સત્ય શકિત. લકિત૦ ૧૦
- લકિત ગંગા સમી તીર્થ સાચું ગણું,
લકિતના યોગમાં ભૂલ નાવે;
- લકિતથી શૂન્ય વૃત્તિ વહે બાઘમાં,
લકિતથી સત્ય આનન્દ થાવે. લકિત૦ ૧૧

(૧૦૬)

ભકિતની ધૂનમાં દેવ છે આત્મા,
 ભકિત રસથી રસિક જ કહાવે;
 ભકિતના પગથિયે પાદ મૂક્યા થકી,
 જન્મ મૃત્યુતણાં દુઃખ ભવે. ભકિત૦ ૧૨
 ભકિતથી સહુ મળે મોહ માયા ગળે,
 ભકિતના લોજને ભૂખ ભાગે;
 ભકિત અમૃતતણું પાન કીધાથકી,
 પ્રાણી રંગાય નહિ અન્ય રાગે. ભકિત૦ ૧૩
 ભકિતની ઓષધી રાગ સહુ ટાળતી,
 ભકિતના ભાવથી નિત્ય રાચું;
 ભકિત ભવવન્તની લેહ સહુ ભાગતી,
 દેવભકિત સહિત જ્ઞાન સાચું. ભકિત૦ ૧૪
 શુદ્ધ ભાવે રમી ભકિત સાચી લહે,
 આત્મની ભકિતના કેઇ લોગી;
 બુદ્ધિસાગર નિરાકરની ભકિતને,
 જ્ઞાનથી સાધતા કેઇ યોગી. ભકિત૦ ૧૫
 ૯૫. આત્મપ્રભુની સ્તુતિ. (૩૫૧)

કુલણા હંદ

સર્વ શકિત ઘણી યોગ ચિંતામણિ.
 યોગના પગથિયે પાદ મૂકે;
 અષ્ટ છે પગથિયાં યોગનાં આત્મા,
 પામી અવસર તે કદિ ન ચૂકે, સવ૦ ૧

(૧૦૭)

યમ અને નિયમ આસનતણા લેઈ બહુ,
 ચિત્ત ઉત્સાહથી ભવ્ય સાધો,
 પ્રાણને સાધીએ પૂરકાદિ થકી,
 પાંચમા લેઈથી ખૂબ વાધો. સર્વં ૨
 ધારણા ધારીએ ધ્યાનમાં લીનતા,
 એમ અભ્યાસથી શક્તિ પ્રકટે;
 આઠમા પગથિયે પાદ મૂક્યા થકી,
 ચિત્તના દોષનો ભાર વિષ્ટે. સર્વં ૩
 સત્ય આનંદથી પૂર્ણતા પામતાં, કાર્ય સિદ્ધે મટે સહુ ઉદાસી;
 હેતુ પંચે મળે કાર્યની સિદ્ધતા, જૈનશ્યાદ્વાદ તરવે વિલાસી;
 સર્વં ૪
 સર્વ સત્તા ગુણો વ્યકિત ભાવે હુવે, કર્મોપાધિ તદા દૂર ભવે,
 હંસ નિર્મલ હુવે જેલ જેલે નવા,
 સમયમાં સિદ્ધિ સ્થાને સુહાવે. ૫
 રત્નની મંજૂષા તાળું દીધું ખરું, કુંચીથી ઉઘડતું તેહ તાળું;
 તાળું ઉદ્ઘાટતાં રત્ન પામે યથા, આત્મઋદ્ધિ તથા દીલ ભાળું
 સર્વં ૬
 મૃત્તિકા નિર્મલી કુંભનેા હેતુ છે,
 મૃત્તિકા કુંભનું રૂપ પાવે,
 હંડ સામગ્રીથી કીજિએ કુંભને, મૃત્તિકા વ્યકિતતા રૂપ થાવે,
 સર્વં ૭
 તેમ સત્તાપણે ઋદ્ધિયો સર્વ છે, આત્મમાં મૃત્તિકા પેઠ ભણો;
 સાધને સાધીએ વ્યકિતતા આત્મની,
 ઉદમે કાર્ય સિદ્ધ પ્રમાણો. સર્વં ૮

(૧૦૮)

આત્મ ભાવે રહી રીઝીએ ગહગહી,
 પારકા દોષ દેખો ન પ્રાણી;
 પારકા દોષને દેખતો જ્યાં લગી,
 ત્યાં લગી નહિ હુવે તેહ નાણી. સર્વં ૯
 દોષદૃષ્ટિ ટળે મોહ માયા ગળે, સાધને સાધતો મુક્તિ સારી;
 બુદ્ધિસાગર લહે શુદ્ધતા બુદ્ધતા,
 જન્મ ને મૃત્યુનાં દુઃખ વારી. સર્વં ૧૦

૯૬. આત્માને સ્વસ્વરૂપોપદેશ. (૩૫૪)

બુલણાં ૭૬

અલખના પન્થમાં ચાલજે આત્મા, નાત ને જાત સર્વે વિસારી;
 જ્ઞાનના યોગથી તત્ત્વને પામીને, શુદ્ધ ચારિત્રતા દીલ ધારી.
 અલખં ૧

હુબ્ધમાં જળ મળ્યું હંસ જૂહું કરે,
 તાદૃશી દૃષ્ટિને ધાર પ્યારા,
 તત્ત્વદૃષ્ટિ ધરી તત્ત્વને પારખો, યોગવિદ્યા લહી સત્ય ધારા.
 અલખં ૨

દૃષ્ટિ સ્યાદ્વાહની વાદ સહુ ટાળતી.
 ખાળતી કર્મનો વેગ જ્ઞાને,
 શુદ્ધ ઉપયોગથી અનુભવે આત્મા, સત્ય આનંદને તત્ત્વભાને.
 અલખં ૩

જ્ઞેય ને દ્યેય આદેય છે આત્મા, જ્ઞાનથી જ્ઞેયવસ્તુ પ્રકાશી;
 જ્ઞેય ને જ્ઞાનરૂપે સદા જે રહે, વસ્તુધર્મે સદા છે વિલાસી.
 અલખં ૪

(૧૦૯)

સેવીએ આતમા સેવીએ આતમા, દેહનેવળ રહીને પ્રકાશે;
તારીએ આતમા તારીએ આતમા, જાગતાં કર્મનો ક્રન્દ નાસે.

અલખ૦ ૫

બન્ધ સદ્ભાવથી મુક્તિ છે જીવની,
બન્ધ નહિ ત્યાં લહો કેમ મુક્તિ ?

મુક્તિની મુક્તિમાં મુંઝતા માનવી,
મોહ અજ્ઞાનથી કરી કુચુક્તિ. અલખ૦ ૬

અલખનો દેશ નિર્ભય સદા શોભતો,
અલખના દેશમાં સત્ય શાંતિ;

અલખના દેશમાં સત્ય આનન્દ છે,
અલખના જ્ઞાનથી જાય જ્ઞાંતિ. અલખ૦ ૭

વીર વચનોથકી જાણીએ અલખને,
સાત નયથી ખરો અર્થ ધારી,
લાગી એકાન્તને અર્થને ધારિયે, પામીએ સત્યથી મુક્તિ નારી.

અલખ૦ ૮

અલખના જેલમાં લેળ નહિ કર્મનો,
જેલીએ અલખનો જેલ રાગી;

બુદ્ધિસાગર સદા અલખની ધૂનમાં,
સત્યચૈતન્યની જ્યોતિ જાગી. અલખ૦ ૯

૯૭. સંસારની અસારતા. (૩૫૫)

બુલણા જંદ

ધર્મ સંસારના ભાવ છે કારમા,
સાર તેમાં નથી સત્ય ભાષાં;

(૧૧૦)

રૂપ જુદાં ધરે ખ્યાર ત્યાં શુ' કરે,
 સમજને આતમા સત્ય ઠાપુ'. સર્વ' ૧
 સ્થિતિ આનન્દમાં મોહથી મુંઝીને,
 ભવ્ય માનવપણું કેમ હારે ?
 આજ ને કાલ કરતાં થકાં માનવી,
 કાળ આયુ હરે કે વિચારે ? સર્વ' ૨
 આહ્ય આનન્દનો રંગ છે અભિનવો,
 નજ તે તો યથે ચિત્ત ધારો,
 આધિ ને વ્યાધિથી મુક્ત કર આતમા,
 સમજને સત્યને કેમ હારો ? સર્વ' ૩
 સ્વસ્થ ચોરાશીમાં વિવિધ ટેહો ધયાં,
 મોહ અજ્ઞાનથી પાર નાવ્યો;
 આતમા સત્ય જાણ્યો સહી જ્ઞાનને,
 દીલમાં તે સદા ખૂબ ભાવ્યો. સર્વ' ૪
 જૂઠું સંસારમાં સાર છે નહિ કશું, તત્ત્વદષ્ટિથી લે વિચારી;
 વર્ણને વેશ લિંગાદિકે ધર્મ નહિ,
 જ્ઞાન્તિમાં જૂલતાં છે ખુવારી. સર્વ' ૫
 સદ્ગુરુ સંગથી સમજરે ધર્મને, ધર્મથી પાપ સઘળાં પ્રણાશે
 સાધનન્તી સ્થિતિ પામતો આતમા, ધર્મથી શુદ્ધ રૂપ પ્રકાશે.
 સર્વ' ૬
 વિતાના કન્દમાં હુંખના કન્દ છે,
 સત્ય વૈરાગ્યથી તે વિચારો,
 સત્ય આનન્દમાં સમજુતા રાખવી, જાપ અજ્ઞપાથકી જીવ તારે
 સર્વ' ૭

(૧૧૧)

ફેકે ઇધડા કરી ધર્મના ફન્દમાં, કેમ આયુ અરે ભાગ્ય ગાળે
તરવ નહિ અન્યથા કોઇ કાળે થતું, સત્યસારાંશથી ધર્મ પાળે.

સર્વં ૮

વીર વચનો સદા સર્વ સાપેક્ષ છે, સમજીએ જ્ઞાનને દીલ ધારી;
બુદ્ધિસાગર સદા મુકિતના પન્થમાં, વીરવચનો મહાઉપકારી.

સર્વં ૯

૯૮. પ્રહાર્ય. (૩૫૬)

બુલણા હંદ

સત્યની ટેકથી ધારણે શિયલને,

શિયલના મન્ત્રથી સર્વ સિદ્ધિ,

શિયલ ધાર્યાંથી દેવ પાણી ભરે,

શિયલના મન્ત્રથી સર્વ ઋદ્ધિ. સત્યં ૧

શિયલથી માનવી કાર્ય ધાર્યાં કરે,

શિયલના તેજથી ભૂત નાસે;

શિયલના તેજથી પ્રાપ્તિ છે પ્રહાની,

શિયલના તેજથી સત્ય ભાસે. સત્યં ૨

મન વચઃ કાયથી શિયલને ધારતાં,

દેવની કોટિ પશુ શીર્ષ નામે;

શિયલ સન્નાહથી શસ્ત્ર વાગે નહીં,

શિયલના તેજથી દુઃખ વામે. સત્યં ૩

હાકિણી શાકિણી ભૂત સહુ નાસતાં,

શિયલના તેજથી ભવ્ય ભણે;

મન્ત્રની સિદ્ધિયે શિયલના તેજથી,

શીલથી હોય નહિ ભય કયાંનો. સત્યં ૪

(૧૧૨)

વચનની સિદ્ધિ પણ શિયલના તેજથી,
 શિયલના તેજથી સત્ય શાન્તિ;
 શિયલનું તેજ છે સૂર્યથી મોટકું,
 શિયલના તેજથી હેહ કાન્તિ. સત્ય૦ ૫
 શિયલની સિદ્ધિમાં સર્વ સુખડાં વસે,
 સર્વ વ્રતમાં સદા શીલ મોટું;
 શિયલને જલધિની ઉપમા શાસ્ત્રમાં,
 વેણુ બાણીશ નહિ લવ્ય છોટું; સત્ય૦ ૬
 શિયલના તેજથી યોગની સિદ્ધિયો,
 શિયલના તેજથી હોય મુક્તિ.
 દ્રવ્ય ને ભાવથી શિયલને ધારવું,
 સર્વ સિંધાન્તની એહ યુક્તિ. સત્ય૦ ૭
 પામીએ ખલ ધણું શિયલના તેજથી,
 શિયલના તેજથી દીર્ઘ આયુ;
 શિયલના તેજથી સર્વ રોગો ટળે,
 વીર તીર્થકરે એમ ગાયું. સત્ય૦ ૮
 દ્રૌપદી કુન્તી ને મહનરેખા સતી,
 શિયલના તેજથી શાન્તિ પામ્યાં;
 સર્વ સંકટ ટળે સ્વાય તે તો મળે,
 શિયલના તેજથી દુઃખ પામ્યાં. સત્ય૦ ૯
 બ્રહ્મચર્યે સદા લવ્ય રાચી રહો,
 શિયલને ટેકથી ફિલ ધારો;
 જુદ્ધિસાગર સદા શિયલના તેજથી.
 પામીએ દુઃખનો લવ્ય આરો. સત્ય૦ ૧૦

(૧૧૪)

૯૯. ઉપકારમહિમા. (૩૫૭)

કૃષ્ણા ૭૬

કાર્ય ઉપકારનાં ક્રીણએ માનવી,
 લક્ષ્મીથી લીણએ સત્ય લહાવો;
 સાનીને સ્હાયથી સત્ય ઉપદેશથી,
 સત્ય આનન્દને લબ્ય પાવો. કાર્યં ૧
 ધર્મ ઉપદેશથી સત્ય ઉપકાર છે,
 જીવને દુઃખમાંથી બચાવો;
 જીવનની સફલતા સત્ય ઉપકારમાં,
 કાર્ય પરમાર્થનાં દીલ ધ્યાવો. કાર્યં ૨
 લબ્ય ઉપકારીના દીલમાં છે દયા,
 દીલ ઉપકારીનું સ્વચ્છ રહેવે;
 ધન્ય છે જગત્માં જન્મ ઉપકારીને,
 સ્વર્ગને સિદ્ધપણું તેહ લેવે. કાર્યં ૩
 બાહ્યમાં કયાં રમે મોહવનમાં ભમી,
 કાર્ય ઉપકારનાં દીલ ધારો;
 જગત્માં માન પામે અહો પ્રાણિયા,
 સત્ય ઉપકારથી જીવ તારો. કાર્યં ૪
 પૂજ્ય તીર્થેશ્વરા દેશના દેહને,
 પ્રાણીના સ્તોકને શીઘ્ર તારો,
 પરમ ઉપકારમાં કર્મનો નાશ છે,
 જન્મની સફલતા સત્ય સારે. કાર્યં ૫
 રાચશે સ્વપર ઉપકારમાં માનવી,
 પરમ ઉપકારથી કાર્ય સિદ્ધિ;

૮

(૧૧૪)

બુદ્ધિસાગર સદા સત્ય ઉપકારથી,
પામીએ સત્ય ચૈતન્ય ઋદ્ધિ. કાથં ૬

૧૦૦. સર્વનું ભલું ઇચ્છવું. (૩૭૪)

ઝાંખવજી સંદેશો કહેજો શ્યામને—એ રાગ

- સહુનું સાડું ઇચ્છો સજ્જન માનવી,
પરના ઉપકારે ઉત્તમ અવતારજો;
પરનું સહુપદેશે સાડું કીજીએ,
સહુને શાંતિ સદા મળો નિર્ધારજો. સહુ ૧
- સહુને સુખની આશા હીલમાં છે ઘણી,
સુખ અર્પણથી સુખને પામો ભલું જો;
હુઃખ દેવાની બુદ્ધિ કદીય ન ધારીએ,
રાગાદિક દોષો છે પરિહતંત્ય જો. સહુ ૨
- ભલું કરે છે ઉત્તમ જન સહુ જીવનું,
તીર્થંકર ઉપદેશે થઈ કૃતકૃત્ય જો;
ત્રિયોગે હુઃખવવા નહિ પરજીવને,
સાચું વહવું જાણી તત્ત્વો સત્ય જો. સહુ ૩
- પાપીની પણ ખોટી બુદ્ધિ ટાળવી,
હિંસક પર પણ કરુણા કરવી નેમ જો;
સુતની વિઠા ધોવે માતા પ્રેમથી,
બુદ્ધિ એવી વતે તો સુખ હેમ જો. સહુ ૪
- શત્રુ પર પણ શત્રુબુદ્ધિ ટાળવી,
શાંત શાન્તિ પામો જીવનાં વૃન્દજો;
અનુભવો આતમ સમ સર્વે આતમા,
ટળો વિકારી માયાના મહાકન્દ જો. સહુ ૫

(૧૧૫)

ભૂંડાનું પશુ ભૂંડું કઠી ન ઇચ્છવું,
 વૈરી પર પશુ કઠી ન કરવું વેર ભે;
 સમભાવે વતીને આ - સંસારમાં,
 સર્વં જીવો પર કરેલ ટાળો ઝેર ભે. સહુ૦ ૬
 વાહવિવાહો ટાળી ઠહાલા બન્ધુઓ,
 કરશે જન્મી આતમનું કલ્યાણ ભે;
 બુદ્ધિસાગર વતી શાન્તિ સર્વને,
 એવી બુદ્ધિ આપે શિવનું સ્થાન ભે. સહુ૦ ૭

૧૦૧ બાલકોને હિતશિક્ષા વચનામૃત. (૩૭૮)

જુજંગી હંદ

પિતા માતને બાળકો પાચ લાગો,
 પ્રભાતે પ્રતિદિન ઠહેલાજ ભગો;
 લણો ને ગણો તત્ત્વવિદ્યા વધારો,
 કુટેવો પડે તેહને દૂર વારો. ૧
 અહેબાધથી કલેશ કૂડો નિવારો,
 રડે ને લડે પુત્ર તે તો નઠારો;
 કઠી ગાળ બોલો નહીં રે નઠારી,
 સદા વાક્યને બોલીએ સુખકારી. ૨
 કઠી ના રીસાવું થતો ક્રોધ વારી,
 પિતા માત શિક્ષાથકી સુખ ભારી;
 સદા સત્ય વાણી વઢો ધર્મ ધારી,
 બહુ ધાય છે ચોરીથી તો ખુવારી. ૩
 મહા પાપ ચોરી કરે તેહ પાવે,
 લહે બન્ધ મૃત્યુ નિગોઢે સિધાવે;

(૧૧૬)

- કરે ચોરીનું કામ તે તો નહારો,
ઠરે ના કહા એક કામે વિચારો. ૪
- હિલે બળબળે ચોરીનું પાપ મોટું,
કરે ચોરી તેનું થશે ભાઈ ખોટું;
બધો ભાવથી શિક્ષકો પાસ વિદ્યા,
તબે જ્ઞાનથી જેહ લાગે અવિદ્યા. ૫
- સહા સાધુને વંદીએ પ્રેમ લાવી,
ગુરુ સત્ય દેશે સુવિદ્યાની ચાવી;
ગુરુના કહ્યા કાર્યને ભવ્ય કીજે,
ભલામાં સહા અન્યના ચિત્ત દીજે. ૬
- ગુરુજ્ઞાનથી મોહ માયા ટળે છે,
ગુરુજ્ઞાનથી મુક્તિ રહેજે મળે છે;
ગુરુ જ્ઞાનથી ગર્વ નાવે જ પસે,
ગુરુ જ્ઞાનથી સત્ય જ્યાં ત્યાં પ્રકાશે. ૭
- સહા ઉન્નતિ ધર્મથી તો થનારી,
સહા ધર્મથી દોષ શ્રેણી જનારી;
હયા ધર્મમાં બાળકો ચિત્ત રાખો,
હયા ધર્મથી મુક્તિનાં સુખ ચાખો. ૮
- સહુ સાથમાં પ્રેમથી નિત્ય રહેવું,
ભલું વેણ વાચાથકી ભવ્ય કહેવું;
કરો કાર્ય સારાં નહારાં તણને,
લહો સત્ય શાન્તિ પ્રભુને ભણને. ૯
- ધરી ધૈર્યને કીજીએ ધર્મસેવા,
ધરી ભક્તિને પૂજીએ ઇષ્ટદેવા;
કહે ધીનિધિ સન્નીતિ ધર્મ સારો,
ભલા બાળકો વાત એ તો વિચારો. ૧૦

સં. ૨૦૧૫ના જાેઠ વહ ઉ ને મંગળવાર તા. ૨૩-૬-૫૬
 ના દિને મુખ્ય-હીરા ખાગમાં સ્મૃતિકોઝ કોર્ટના
 જજ શ્રીમાન પ્રસન્નમુખચંદ્ર બહામીની અધ્યક્ષતામાં
 પૂ. આ. શ્રીનો ઉદ્ધમો સ્વર્ગ દિન
 ઉજવાયો તે પ્રસંગે, મંડળના
 પ્રમુખશ્રી કૃતેહચંદ અવેરભાઈ
 વું વક્તવ્ય-નિદર્શન

સ્વ. પ. પૂ. આ. શ્રી બુદ્ધિસાગર સૂરીશ્વરજીની
 જીવનરેખા.

મા. પ્રમુખશ્રી, આમંત્રિત સભ્યનો,
 અન્ય અંધુઓ અને બહેનો,

જેઓ સાહિત્યિક, સંયમી અને તપોમય તેમજ
 રાષ્ટ્રીય જીવન જીવી ગયા છે, એવી મહાન વિભૂતિની આજે
 ઉદ્ધમી મંગલમય સ્વર્ગારોહણ તિથિ છે-એ આપ
 સહુને સુવિદિત છે; દર વર્ષે તેમને યાદ કરી સ્વર્ગવાસ
 તિથિ ઉજવવી એ ગુણદૃષ્ટિને સ્વીકારી-એમના અસંખ્ય
 ગુણોમાંથી બની શકે તેટલું આચારમાં મુકવા માટેનો તેમજ
 જૈન દર્શનના પારિભાષિક શબ્દોમાં-પ્રયોજ્યમાનનો ઉચ્ચ
 હેતુ રહેલો છે.

(૧૧૮)

શ્રીમદ્ આનંદધનજી મહારાજે કહ્યું છે કે-મુગ્ધ સુગમ કરી સેવન આદરે રે, સેવન અગમ અનુષ્ઠાને દૃષ્ટિએ સ્વ. આ. મહારાજશ્રીમાં અનેક સદ્ગુણોનો વિકાસ થયો હતો. તેમાંથી અલ્પાંશે આજે એમના સ્મૃતિ દિને એમનું જીવનદર્શન કરી તેમાંથી બોધરૂપે યથાશક્તિ ગ્રહણ કરીએ તો તિથિ ઉજવવાની સાર્થકતા ગણી શકાય.

સ્વ. આ. મ. શ્રી પટેલ કુટુંબમાં જન્મ્યા હતા. એ રીતે બાલ્યરૂપે કૃષિકાર હતા અને આંતર સ્વરૂપે એમણે લગભગ ૧૧૫ પુસ્તકો લખી જનસમાજરૂપ ક્ષેત્રમાં-અધ્યાત્મ યોગ અને કર્મયોગનાં બીજો વાવ્યાં અને એ રીતે ભાવકૃષિકાર બન્યા. ગૃહસ્થ તરીકેનું નામ બહેચરદાસ હતું; બાલબ્રહ્મચારીપણામાં ભાગવતી પ્રવચ્યા સ્વીકારી બુદ્ધિસાગરસૂરિ આચાર્યરૂપે કૃમેકૃમે બન્યા. સંયમના લગભગ પચીસ વર્ષમાં અનેક ગ્રંથો પ્રતિપાદક (Constructive) શૈલિથી રચ્યા અને આત્માના વિકાસક્રમની સંગીન ચાવી જૈન સમાજને આપી.

સ્વ. આ. શ્રી વિભાવપુરમાં કે જ્યાં તેમનો સં. ૧૯૩૦ માં જન્મ થયો હતો, ત્યાંજ તેમનો સં. ૧૯૮૧ માં સ્વર્ગવાસ થયો હતો. સં. ૨૦૦૬ ના વૈશાખ માસમાં વ્રજ દિવસના સમારોહ પૂર્વક એમનો શૈખ્ય મહોત્સવ ઉજવવામાં આવ્યો હતો-એ જૈન સમાજને સુવિદિત છે.

વિભાવપુરમાં શૈખ્ય મહોત્સવ પ્રસંગે ઇનામી નિબંધની યોજના થઈ હતી. સં. ૨૦૦૬ માં પ્રકાશિત થયેલી સાહિત્ય કૃતિ-યોગદૃષ્ટિ સમુચ્ચય ગ્રંથના-વિવેચનકાર તરીકેનું ઇનામ

(૧૧૯)

સુવર્ણચંદ્રક-ડો. ભગવાનદાસ મહેતાને, સં. ૨૦૦૭-૮ નું પારિતોષિક પ્રતિક્રમણ પ્રબોધ ટીકા ભા. ૨ ના લેખક શ્રીચુત ધીરજલાલ ટોકરસી શાહને તથા સં. ૨૦૦૯ નું ચક્રવર્તી ભરતનાં પુસ્તક માટે લેખક શ્રી જયલિખ્ખુ ઉર્ફે શ્રી ખાલાભાઈ વીરચંદને આપવામાં આવ્યું હતું.

આ મહાન જ્યોતિષર યોગીને સ્થૂળ જન્મ વિજ્ઞાનપુરમાં પાટીદાર કુટુંબમાં સં. ૧૯૩૦માં માહાવદી ૧૪ને દિને થયો હતો. સ્વાસ્થ્ય નાનપણથી સુંદર હતું. ગ્રહણ શક્તિ અને સ્મરણશક્તિ પૂર્વજન્મના સંસ્કારો વડે ઉન્નતપણે પ્રાપ્ત કરી હતી. અભ્યાસમાં કુશાલ બુદ્ધિ અને ખાલપ્રદાયારી હતા. સં. ૧૯૫૭ માં પાલનપુરમાં શ્રી સુખસાગરજી મહારાજ પાસે દીક્ષા સ્વીકારી. દીક્ષા લેતાં સુધીમાં અનેક વખત શ્રી દેવચંદ્રજી કૃત આગમસાર ગ્રંથ વાંચ્યો હતો. જૈનોના ગુરુ ઉપરાંત મુસલમાનો, ઠાકરડાઓ, હરિજનો, ગિરિજનો, અને આદિવાસીઓના તેઓ ગુરુ હતા. જીવન પર્યંત રચનાત્મક કાર્ય કર્યું જવું! એ એમના જીવનનું ધ્રુવબિંદુ હતું, જેથી જૈન સમાજને ચરણે લગભગ ૧૧૫ ગ્રંથો ધર્યાં. જૈનદષ્ટિએ ઇશાવાસ્યોપનિષદ, પરમાત્મ જ્યોતિ, ભજનપદ સંગ્રહના ૧૧ ભાગો, યોગદીપક, આત્મપ્રકાશ, સંઘપ્રગતિ વિગરે અનેક ગ્રંથોની જ્યોતિ પ્રકટાવી છે. સં. ૧૯૭૦ માં તેમને પેથાપુર મઠ્યે આચાર્યપદાપ્તિ થયું હતું.

તેઓશ્રી ઉચ્ચ કોટિના મહાપુરુષ, સંસ્કારીયોગી, શુચીનાં શ્રીમતાં ગેહે યોગબ્રહ્મોડયજાયતે-એ ગીતાના પ્રલોકને સાર્થક કરતું મૂર્તિમાન સ્વરૂપ, પ્રખરલેખક, શીઘ્રકવિ, અવિરત

(૧૨૦)

ઉઘમી, લોકલોચ્ય અને વિદ્વલોચ્ય સાહિત્યના સર્જક, અધ્યાત્મજ્ઞાનના અદ્ભુત નિધિ, શરીરે ખડતલ, પ્રસન્ન અને સાત્ત્વિક આકૃતિવાળા અને આસપાસના વાતાવરણને અને બાળકોને આનંદિત કરવાની શક્તિવાળા હતા. ઉપરોક્ત ગ્રંથ ઉપરાંત આનંદધન પદ સંગ્રહ ૧૦૮ પદોનાં વિવેચન સાથે, પરમાત્મદર્શન, આત્મદર્શનગીતા, અધ્યાત્મગીતા, પ્રેમગીતા, કુક્કાવલિ સુબોધ, જૈનધર્મ અને ખ્રીસ્તી ધર્મનો સુકાબલો, જૈનોપનિષદ, સાબ્રમતી ગુણ શિક્ષણ કાવ્ય, તત્ત્વ વિચાર, આંખા ઉપરનું કાવ્ય, કુમ્ભયોગ વિગેરે વિગેરે અનેક પુસ્તકો રચી જૈનસમાજ ઉપર અપરિમિત ઉપકાર કરેલો છે તેમજ લાલાલાજીપતરાય અને જૈનધર્મ નામક ગ્રંથ પ્રકાશિત કરી સત્યતત્ત્વનું દર્શન કરાવ્યું છે.

એમની પ્રેરણાથી માણસામાં સં. ૧૯૬૫માં અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રચારક મંડળની સ્થાપના જ્ઞાનપંચમીના દિવસે થયેલી છે; ઉર્દૂ, હિંદી, ગુજરાતી, પ્રાકૃત સંસ્કૃત ભાષાનો અભ્યાસ, યોગ, વ્યાકરણ, ઇતિહાસ, સાહિત્ય, રાસ, લજ્જન કાવ્યો, માતૃપિતૃભક્તિ, બાલલગ્ન, સાધર્મિક ભક્તિ વિગેરેમાં, સામાજિક ધાર્મિક અને આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિએ કાવ્યોનું સર્જન કરી, આબાલવૃદ્ધ જૈનજૈનેતર સૃષ્ટિ ઉપર મહાન તેજ પાથયું છે તેમજ અનેક રાજા મહારાજાઓને પ્રતિબોધ કરેલો છે.

દીક્ષા લીધા પહેલાં સરલ ગુજરાતી ભાષામાં અનેક કાવ્યો કરેલાં છે, તેમાં પોતાના હૃદયની ભાવના વ્યક્ત કરેલી છે; તેમાંથી માત્ર બે નમુના આપની સમક્ષ રજુ કરું છું.

(૧૨૧)

શુભ ગ્રંથ ભણું અને ઉચ્ચ બનું,
 શુભ સર્વ વિચારો હૃદયમાં વણું;
 કદિ ક્રોધ કરું નહિ, શાંતિ ધરું,
 દિલ આજીવ માદીવ પ્રેમ ભરું.

આત્મ પ્રભુ પ્રેરણા ચિત્ત ધરું,
 મુજ જન્મ વિષે આ કાર્ય ખરું;
 મુજ જીવવું નિશ્ચય મુક્ત થવા,
 પ્રભુ સહાય કરો, તુજ પંથ જવા.

ત્યાગ સંબંધી તેમણે વિવિધ કાવ્યો બનાવ્યાં તેમાંની
 અમુક પંક્તિઓ આ છે:-

ત્યજ્યાં માતાપિતા બ્રાતા, ત્યજ્યાં વહાલાં સગાં સર્વે,
 ત્યજી બહેનો ત્યજ્યાં ભિત્રો, પ્રભુ એ સર્વ તુજ માટે;
 ત્યજઈ દેહની મમતા, નિરંજન નિત્ય નિધાર્યો,
 અકલ તારું સ્વરૂપ જોવા, ફકીરી વેષ લીધો મહેં.

બીજાં અનેક કાવ્યોમાં એમના ઉચ્ચ વિચારોની
 જ્ઞાનકી આ રીતે છે.

આનંદધન મુનિવરની પેઠે,
 આલમનો આદર્શ જગાવ;
 આત્મારામની પેઠે પંક્તિ,
 કર્મચોગી થઈ ધર્મ જણાવ. ૧

અણિશુદ્ધ બ્રહ્મચારી જોઓ,
 ખરે ન જોવું વીર્યાબિંદુ;
 અતુલબલી તે પ્રયંત કાર્યો,
 કરતાં પ્રકટાવે મુખસિંધુ. ૨

(૧૨૨)

- અંબા માતા તુજ સમ સઘળી,
નારી ભાત મેં માની સત્ય. ૩
- એકવીશમી સદીમાંહુ થાયે
યુગ પ્રધાનો મોટા ચાર,
એક એકથી મહા ચઢીઆતા
જૈન શાસન જગત જયકાર ૪
- લભથી મરવું લભથી તરવું,
લભથી રોગ અને આરોગ્ય;
લભમાં ચડતી પડતી જાણે,
લભથી યોગ અને છે ભોગ. ૫
- નવયૌવનમાં ખસી પડા નહિ,
ક્ષણક્ષણ યૌવનને સંભાળ;
નવયૌવનમાં ધર્મ કરી લે,
દેવગુરુ પર ધરજે પ્યાર. ૬
- મરવું એક દિન સોને નક્કી,
મારું તારું કરવું ફેકું;
મારું તારું સ્વપ્નની બાણે,
જાણી મોહની વૃત્તિ રોક. ૭
- નકામા અર્થના લાખો, રૂપૈયા નાત લખોમાં,
તમારી કોમની બહારે ચઢો ઝટ જૈન બંધુઓ. ૮
- કહો મિચ્છામિ દુઃકં એ બનીને શુકની પેડ;
નથી ત્યાં મારૂં પાપોની, હૃદયની માફી જુદી છે. ૯
- ખત્યા પશ્ચાત્તરહે શાંતિ, થતી ના દ્વેષની વૃત્તિ;
ખમાવ્યા બાદ જ્યાં મૈત્રી,
ખમાવ્યું તે ખરું માવું. ૧૦

વિગેરે વિગેરે.

(૧૨૩)

સં. ૧૯૭૩ માં શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતાની શૈક્ષિને અનુ-
સરીને સ્વતંત્ર રીતે મહાકાવ્ય કૃમ્યોગ ગ્રંથ લખ્યો. તે
ગ્રંથનું મેટર લો. મા. તિલકને માંડવેની જેલમાં તપાસવા
માટે મોકલેલું; તે ઉપરથી લો. મા. તિલકે તેમના ઉપર એક
પત્રમાં જણાવ્યું કે: Had I known that you are
writing Karmayoga I might not have written
my Geeta Karmayoga-અર્થાત્ આપના કર્મયોગના પ્રૂકે
વાંચ્યાં; આ પ્રૂકે મને પહેલાં મળ્યા હોત તો હું 'ગીતાનો
કર્મયોગ' જેલમાં લખત નહિ.-મતલબ કે કર્મયોગનું લખાણ
ઘણું વિશાળ અને ઊંચ અભ્યાસથી ભરપૂર હતું. પ્રસ્તુત
કર્મયોગની ખીજી આવૃત્તિ છ વર્ષ પહેલાં મંડળ તરફથી
પ્રકાશિત થઈ ગયેલી છે. આ કર્મયોગ ગ્રંથમાં ગૃહસ્થને
યોગ્ય લૌકિક-લૌકોત્તર કર્મો, સાધુ જીવનને યોગ્ય લૌકોત્તર
કર્મો, જ્ઞાનયોગ અને કર્મ યોગનો પરસ્પર સમન્વય, શારીરિક
સંરક્ષણ, કસરતની ઉપયોગિતા, જ્ઞાન અને ક્રિયાની આવશ્યકતા,
વીર કેમ બની શકાય? ઉદાર ભાવના કેને કહેવાય?
પદ્મશૈલોનો સ્વદર્શનમાં સ્થાદવાદ દૃષ્ટિથી સમન્વય, ભગવદ્
ગીતાનો સમન્વય, પુરુષાર્થની પ્રધાનતા, શુદ્ધ આધ્યાત્મિક
વૃત્તિનો નિરાસ, છ આવશ્યકોમાં સાત નયોનું અવતરણ-
વિગેરે વિગેરે અનેક હકીકતોનો લગભગ નવસો પાનામાં
સમાવેશ છે. તેમાં સ્વરચિત પ્રલોકો રજર છે. વિવેચનમાંથી
માત્ર ત્રણ નમુના આપની સમક્ષ રજુ કરું છું.

(૧) અમુક શાસ્ત્રમાં અમુક ક્રિયા કહી છે તે સત્ય
છે અને અમુક શાસ્ત્રમાં અમુક ક્રિયા કહી છે
તે અસત્ય છે-એમ માની કલેશ ન કરતાં

(૧૨૪)

જેનાથી સર્વ પ્રકારે શુભોન્નતિ થાય તે ક્રિયાઓને સ્વાધિકાર કરવા તરફ લક્ષ્ય દેવું અને તત્ત્વ કેવલીગમ્ય રાખવું.

(૨) જે શુભક નિવૃત્તિ પ્રધાનતાને જૈન કોમ વળગી રહેશે તો અંતે એ પરિણ્યામ આવશે કે જૈન કોમ પોતાનું નામ નિશાન દુનિયામાં રાખી શકશે નહિ.

(૩) સંકુચિત દૃષ્ટિવાળા કમયોગીઓ કરતાં વિશાળ દૃષ્ટિવાળા કમયોગીઓ પ્રકટાવવાની ઘણી જરૂર છે; રાજકીય ખાબતોમાં ચાણુક્ય જેવા ચતુર, રાજ્યોમાં કુમારપાળ અને અકબર તથા અશોક જેવા, વિદ્વાનોમાં શ્રીમદ્ હરિભદ્રસૂરિ, હેમચંદ્ર ચાર્ય અને ઉ. યશોવિજયજી જેવા કમયોગીઓ પ્રકટાવવાની જરૂર છે. સર્વજ્ઞ શ્રી મહાવીર પ્રભુના સત્યધર્મના વિચારોને આજની દુનિયામાં ફેલાવી દે તેવા કમયોગીઓ પ્રકટાવવાની જરૂર છે.

આ રીતે કમયોગના વિશાળ ગ્રંથમાંથી માત્ર ત્રણ નમુના તરીકે એમના વિચારો આપવામાં આવ્યા છે તે ઉપરથી ખ્યાલ આવશે કે લગભગ એંતાલીશ વર્ષ પહેલાં એમના વિચારો કેટલા વિશાળ દૃષ્ટિવાળા હતા!

તેઓ દરરોજ આસન અને પ્રાણાયામ કરતા-એ રીતે એમણે યોગસાધના કરી હતી, યોગનો અભ્યાસ વધારી

(૧૨૫)

યોગદીપક, યોગવિદ્યા વિગેરે ગ્રંથો રચ્યા. એ મહાન યોગીએ આખું દૃષ્ટિથી એંતાલીશ વર્ષ પહેલાં લવિધ્ય ભાષ્યું છે કે:—

રાજ સકળ માનવ થશે, રાજ ન અન્ય કહાવશે;
એક ખંડ ખીજ ખંડની ખખરો ઘડીકમાં આવશે.

ભજનપદ સંગ્રહમાં કળિકાળમાં શું શું બનશે તે ઉપર કાવ્યોનો લિન્ન લિન્ન રાગો અને છંદોમાં અખંડ પ્રવાહ વહેતો રહેલો છે. શ્રેષ્ઠિક સુખોધ, પ્રિયદર્શના સુખોધ, સુદર્શન સુખોધ, જીવક સુખોધ, વિગેરે શ્રી મહાવીર પરમાત્માએ આપેલા યોધોને કાવ્યોમાં પુષ્કળ રીતે ઉતાર્યા છે અને તે પણ સાદાં છતાં અધ્યાત્મ તત્ત્વથી ભરપૂર અને લોકલોગ્ય છે.

સં. ૨૦૧૦ માં એમના આનંદધન પદસંગ્રહ ભાવાર્થરૂપ વિશાળકાય ગ્રંથની ત્રીજી આવૃત્તિ સંશોધિત થઈને સચિત્ર બહાર પડેલી છે; એ મહાન યોગીનું એમણે ઘણા દિવસ ધ્યાન ધરીને અધ્યયન કર્યું અને પછી અવ દમ અમર મયે ન મરે વિગેરે વિગેરે ૧૦૮ પદોનું વિવેચન લખવા માંડ્યું—‘એ યોગીના લાંબા વખતના ધ્યાન પછી હું તેમના પદોનો ભાવાર્થ અદ્વારો પણ સમજી શક્યો છું.’—એમ શ્રી બુદ્ધિસાગરજી જણાવે છે. જે વિચારો તે ગ્રંથમાં તેમણે દર્શાવ્યા છે તેના વિચાર કલ્પિકાઓના ત્રણ નમુના આપની સમક્ષ રજૂ કરું છું.

(૧) જ્યારે જ્યારે જૈનધર્મ પાલનારાઓમાં એકાંત જડવા દનો ગાડરીઓ પ્રવાહ વધી પડે છે અને અધ્યાત્મ જ્ઞાનને દાખી દેવામાં આવે છે તે વખતે સગદ્વેષનું ભેર વધવા માંડે છે, ધર્મક્રિયાઓમાં પણ મલમતાંતર

(૧૨૬)

પડે છે, લોકો કષાયોની ઉઠીરણા કરીને ધમાધમ કરી મુકે છે તેવા વખતે પુષ્કરાવત્ મેઘવડે જગત્માં શીતળતા પ્રસરાવનારા અધ્યાત્મજ્ઞાનીઓ પ્રકટે છે; પ્રત્યેક બે શતકના આંતરે અધ્યાત્મ માગ્ અને ક્રિયામાગ્નો ઉદ્ધાર કરનારા મુનિ-જનો પ્રકટી નીકળે છે. અઠારમાં શતકમાં વિદ્વાન સંતો ઘણા હતા; જ્ઞાનની જાહોજલાલી હતી, પરંતુ ત્યાર પછી અધ્યાત્મજ્ઞાન તરફ સાધુજનોનું લક્ષ્ય ઓછું થઈ ગયું; તેમજ ક્રિયામાં પણ શિથિલતા આવી. ગચ્છના કલેશો, સંકુચિતતા વિગેરે દોષો પ્રકટી નીકળ્યા હતા. તે વખતે મુખ્યતાએ અધ્યાત્મ જ્ઞાનના ઉદ્ધારક તરીકે શ્રીમદ્ આનંદધનજી અને ક્રિયા માગ્ અને જ્ઞાન માગ્ના ઉદ્ધારક તરીકે શ્રી યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય પ્રકટયા.

- (૨) પા. ૧૫૫ માં એમની આર્ષદૃષ્ટિએ ભવિષ્ય ભાષ્યું છે કે 'વેદ તથા ઐશ્વ ધર્મના સિદ્ધાંતોનો ફલાવો થવા માંડશે કે તુરત દુનિયાનું લક્ષ્ય જૈન શાસ્ત્રો જોવામાં ચોટશે અને જૈન શાસ્ત્રોની અહિંસા અને અનેકાંત શૈલિથી દુનિયા ઉપર જૈનધર્મરૂપ સૂચનાં કિરણો ફરીથી એકવાર પડશે અને ઘ્યાનો સિદ્ધાંત સર્વત્ર ફલાશે. જૈન ધર્મની પડતી હાલ છે તેમ કેટલાકને લાગતું હશે પણ કેટલાંક વર્ષો પછી યુગપ્રધાનો જન્મ લેશે, જૈન ધર્મના ઉચ્ચ સિદ્ધાંતોને પૃથ્વીમાં ફલાવશે અને જૈન તત્ત્વજ્ઞાનનો પ્રકાશ થતાં ખરા જૈનો પ્રકટશે.'

(૧૨૭)

(૩) સાધુજનો પરસ્પર ગવ્હની તકરારોથી ધર્મનાં યુદ્ધો કરી કલેશ કરે તો રાગ અને દ્વેષમાં ફસાતા બંધ અને મમતાના યોગે કલેશનાં એવાં બીજા વવાય કે કઠી દરેક ગવ્હવાળાઓ શુદ્ધ પ્રેમથી મળી શકે નહિં. દરેક ગવ્હવાળાનું કંઈ કંઈ અપેક્ષાએ શું શું કહેવાનું છે તે પ્રથમ સમજ્યા વિના પોતાના પકડેલા મમત્વથી ધર્મધર્મા કરવી ભેદએ નહિ અને એ નહિં કરનાર આત્મપ્રભુની પ્રાપ્તિના અધિકારી બને છે.

આટલી હકીકત આપની સમક્ષ નિવેદન કર્યા પછી ગત વર્ષમાં ખેદજનક અંભીર બીના બની છે કે આપણા આરિયશીલ સાધુજનો કે જેમનાથી શાસનનો ઉદ્ધાર અને શાસનની રક્ષા થવાની છે—તેવું આપણે માનીએ છીએ—તેમનું સમ્મેલન અમદાવાદમાં થઈ ગયું હતું પણ મમત્વના પરિણામે નિષ્ફળ ગયું છતાં ઉપરોક્ત આ. મ. શ્રી ભુદ્રસાગરજીના અવિધ્યકથન પ્રમાણે જરૂર શ્રમણસંઘ સંગઠિત થઈ સહકાર પ્રકટાવશે પોતાની ભૂલો સહુ કોઈ સમજી જશે તેમજ સંગઠનબળ ઉભું કરી, જેન શાસનની ઉન્નતિ તેમનાજ હાથે શ્રી ચતુર્વિંધ સંઘદ્વારા થશે એવી આશા રાખીએ. ચતુર્વિંધ સંઘની કુશળ વ્યક્તિઓ એકાંત નિચતિવાદનું અવલંબન ન લેતાં બગડી બાણ સુધારીને શાસન ઉન્નતિ માટે તમામ પ્રયત્નો કરે.—કેમકે વીર પ્રભુનું શાસન એકવીસ હજાર વર્ષમુધી રહેવાનો શાસ્ત્રીય ઉદ્દેશ્ય છે—તે ચડતી પડતીના અંધકારમાંથી માર્ગ દર્શનના પ્રયત્નોનું સૂચક છે.

(૧૨૮)

સ્વ. પૂ. બુદ્ધિસાગરસૂરિજીએ પાલીતાણા જૈન ગુરુકુળ કમીટીનું સજન કયું હતું અને ગુરુકુળની ઉન્નતિ માટેની એમની તમન્ના ઘણી હતી. એઓશ્રી ગુરુકુળની ઉન્નતિ માટેની પ્રેરણાના અનેક રીતે સહાયક હતા. સ્વ. પૂ. સુ. શ્રી ચારિત્ર વિજયજી (કચ્છી) એ રાપેલક બીજને એમણે સિંચન કરાવ્યું હતું; અત્યારે વાલકેશ્વરમાં બિરાજતા પૂ. સુ. શ્રી જનભદ્ર વિજયજી મહારાજ કે જેઓએ ગૃહસ્થાવસ્થામાં શેઠ જીવણચંદ ધરમચંદ હતા, તેઓ તથા શેઠ ફકીરચંદભાઈ કેસરીચંદ અને શ્રી લલ્લુભાઈ કરમચંદ વિગેરે સાથે મળીને સ્વ. પૂ. આચાર્યશ્રીએ ગુરુકુળ માટેની સંગીન વ્યવસ્થા કરી. એમના એ ઉત્તમ ગુણોની કહર કરી ગુરુકુળ કમીટીએ એમની પ્રતિમાનું સ્થાપન કરવાને ઉચિત નિર્ણય કરેલો. જેથી શેઠ જેસંગભાઈ જગજીવનદાસ (પાટણ-વાલા) તરફથી તેમની મૂર્તિ બનાવરાવવામાં આવી અને તાજેતરમાં (વૈ. સુ. ૬) તેની સ્થાપના સ્વ. આચાર્યશ્રીના શિષ્યો તરફથી વાસકોપ પૂર્વક જૈનગુરુકુળમાં કરવામાં આવી છે. અમદાવાદ મધ્યે શેઠ લલ્લુભાઈ રાયજી જૈન બોડીંગની સ્થાપના પણ તેઓશ્રીથી થઈ છે.

જીવકપ્રબોધ, અધ્યાત્મગીતા, આત્મસ્વરૂપ, આત્મ-સમાધિ અને પરમાત્મદર્શન પાંચ નાના ગ્રંથોનું ભાષાંતર થયેલ છે જે પૂ. આ. શ્રી ઋદ્ધિસાગરજી સૂરિએ કરેલ છે. તે સંશોધન થયેથી હવે ધણી મંડલ તરફથી છપાશે. બંધુઓ,

આપના સમક્ષ પૂ. આ. શ્રી બુદ્ધિસાગરજીની 'સત્ય ચિવં સુદર' રૂપ સાહિત્યસૃષ્ટિની સંક્ષિપ્ત હકીકત નામે

(૧૨૯)

સાથે રજુ કરી પણ તે વાંચવાની અને તે પછી તદનુસાર યથાશક્તિ વર્તન કરવાની આપણામાં આટલાં વર્ષો પછી પણ તમન્ના આ જ્યંતી પ્રસંગે થશે ? જ્યંતીની સાથેકતા માત્ર ભાષણોમાં નથી પરંતુ તેમણે કરેલા અથાગ પ્રયત્નને આપણા આત્મા સાથે સંલગ્ન કરી, પુસ્તકોનું વાચન કરી અમલમાં મુકવા માટેની છે-અં આપ સહુને પુનઃ પુનઃ નિવેદન કરવા રજા લઉં છું.

એમના અનેક ગુણોનું વર્ણન આપણી અલ્પબુદ્ધિ કેટલું કરી શકે ? જૈનશાસન, સમાજ, સંઘ, અને રાષ્ટ્રની ઉન્નતિ માટે એમની કલમ વ્યાવહારિક અને આધ્યાત્મિક જીવન જીવવાની યોજના પૂર્વક પ્રત્યેક અંથમાં આરોહ-અવરોહથી સુમધુર લાગતી-લાંબા લાંબા વાક્યો અને કવનોથી પ્રવાહ રૂપે ચાલી આવતી-દેખાય છે, એ એમના અંથોના વાચનથીજ ખબર પડશે.

એમના અંથો અને એમનું સંયમી યૌગિક જીવન ચતુર્વિધ સંઘને માટે માર્ગદર્શક છે. તેમના સંદેશને શી રીતે વહેતો રાખવો તે આપણે-તેમના જીવનમાંથી સાર ગ્રહણ કરી-પ્રત્યેક વ્યક્તિએ પ્રગતિ કરવાની છે; જૈન ઠાન્કર-સના અધિવેશનો અંગે તેમણે અનેક વખત ગેય કાવ્યો રચેલાં છે; સ્વામિવાત્સલ્યની વિશાળ વ્યાખ્યાવાળાં તેમનાં અનેક કાવ્યો તેમજ સામ્રમતી અને આંખા વિગેરેનાં કુદરતી કાવ્યો પ્રકટાવી તેમાંથી ષોધ લેવા લાયક અધ્યાત્મરસ ઉત્પન્ન કર્યો છે-આ રીતે જૈન જૈનેતર જગતને શુભ પ્રવૃત્તિમય બનાવી મોક્ષમાર્ગ સન્મુખ કરવા માટેના નવીન વિચારોના

(૧૩૦)

દીવાદાંડી રૂપે તેઓશ્રી બન્યા છે અને સંયમી-યોગી જીવન જીવી ગયા છે. જરૂર તેઓ પૂર્વ જન્મના સંસ્કારોથી સમૃદ્ધ Born Ascetic, Born Poet, અને Born Author હતા. અર્થાત્-જન્મ જન્માંતરની યોગી, કવિ અને લેખક તરીકેની તૈયારી કરીને આવેલા હતા.

એમનો સ્વર્ગવાસ સં. ૧૯૮૧ માં વિજાપુરમાં જેઠ વહ ૩ એમનીજ જન્મભૂમિમાં સમાધિમય સ્થિતિમાં થયો. એઓશ્રી અક્ષર દેહે અમર છે.

તેઓના અગ્નિ સંસ્કાર સમયે અમદાવાદ-પાટણ-મહેસાણા-મુંબઈ અને વિજાપુરના નજીકના ઘણા ગામોના જૈન બંધુઓ મોટા પ્રમાણમાં હાજર હતા. જૈન જૈનેતર સર્વ કેમોએ સ્મશાન યાત્રામાં બાગ લીધો હતો. તેઓનો જન્મ જે ઘરમાં થયેલ તેનાથી માત્ર દરેક મીનીટના છેટે-સ્ટેશન તરફ બાળ વયે ઘોડીઆમાં જુદ્યા હતા તેખેતર પાસેજ, જ્યાં કાર્તિકી પુનમે પટયાત્રા થાય છે, ત્યાં અગ્નિ સંસ્કાર કરવામાં આવ્યો હતો. આ સ્થળે બલ્ય સમાધિ મંદિર થયેલ છે. જૈનોને ઉતરવા મકાનો થયેલ છે-બીજી દેરીઓ પણ થયેલ છે. વિજાપુર ગામમાં મોટા ઉપાશ્રય પાસે જ્ઞાનમંદિર થયેલ છે જેમાં તેઓશ્રીનો વિશાળ પુસ્તક સંગ્રહ સંઘને લેટ અપાયેલ તે રખાયો છે, અને સાથેજ મંડળના પુસ્તકો રાખવા અદ્યાત્મજ્ઞાનજીવન આ વર્ષે તૈયાર થયેલ છે.

તેઓશ્રીના સહુપદેશથી ઘણી જગ્યાએ પાઠશાળાઓ સ્થપાઈ છે તથા તેઓના હસ્તે મુંબઈ પાસે અગાસી તીર્થમાં જિન મંદિરની પ્રતિષ્ઠા તથા મહુડી-સંઘપુર વગેરે કેટલાક સ્થાનોમાં જિન મંદિરની પ્રતિષ્ઠા થયેલ છે.

(૧૩૧)

જૈનશાસન જયવંત વતે છે. શ્રી હરિભદ્રસૂરિ, શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય, શ્રી ધર્મ્ય ભટ્ટીસૂરિ, શ્રીમદ આનંદ-ધનજી, શ્રી યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય, શ્રી વિજયાનંદ સૂરિજી, શ્રી વિજયનેમિસૂરિજી, અને શ્રીમદ બુદ્ધિસાગરજી જેવા અનેક મહાન આત્માઓનો પ્રાદુર્ભાવ થતો આવ્યો છે, જેથી વીરશાસન એકવીસ હજાર પર્યંત અવિચલ રહેશે એ નિર્વિવાદ સત્ય છે.

ઉપસંહારમાં આજે એમની ૩૪ મી સ્વર્ગવાસ તિથિ-એ એમને વંદનાંજલિ અર્પી આપણે યત્કિંચિત્ કૃતાર્થ થઈએ અને એક વિદ્વજ્ઞના શબ્દોમાં કહીએ કે-‘જે મહા પુરૂષની જીવન-ગાથાના અમો આજે શુભગુણ ગાઈ રહ્યા છીએ તે માર્ગે જવાની મહાન શક્તિનું સમસ્ત સમાજને જ્ઞાન થાય.’-પ્રાંતે સ્વ. બુદ્ધિસાગરસૂરિજીએ શ્રી સંઘને આપેલા નીચેના મંગલમય આશીર્વાદ સાથે પ્રસ્તુત વકતવ્ય હું પૂર્ણ કરું છું.

સર્વ વિદ્યમાં શાંતિ પ્રકટો,
થાઓ લોકોનું કલ્યાણ;
સર્વ લોકોમાં સત્ય પ્રકાશો,
દિલમાં પ્રકટો શ્રી ભગવાન.

શાંતિ તુષ્ટિ પુષ્ટિ પામો,
જીવો પામો મંગલ માળ;
આત્મિક ઋદ્ધિ સિદ્ધિ પામો,
પામો મહાવીર આતમ લાલ.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

પ્રકટ થયેલા ૧૧૨-ગ્રંથો.

૦ ૧ આત્મવ્યાખ્યાનમાળા	૦-૪-૦
૦ ૨ ભજનસંગ્રહ ભાગ ૨ નો.	૦-૮-૦
૦ ૩ ભજનસંગ્રહ ભાગ ૩ નો	૦-૮-૦
૦ ૪ સમાધિશતકમ્	૦-૮-૦
૦ ૫ અનુભવપરચીરી	૦-૮-૦
૦ ૬ આત્મપ્રદીપ	૦-૮-૦
૦ ૭ ભજનસંગ્રહ ભાગ ૪ થો.	૦-૮-૦
૦ ૮ પરમાત્મદર્શન	૦-૧૨-૦
+ ૯ પરમાત્મજ્યોતિ (આવૃત્તિ ૨ જી)	૨-૮-૦
૦ ૧૦ તત્ત્વખિંડુ	૦-૪-૦
૦ ૧૧ ગુણાનુરાગ (આવૃત્તિ ખીજી)	૦-૧-૦
૦ ૧૨-૧૩ ભજનસંગ્રહ ભા. પમો તથા તત્ત્વ જ્ઞાનદીપિકા	૦-૬-૦
૦ ૧૪ તીર્થયાત્રાનું વિમાન (આ. ત્રીજી)	૦-૮-૦
૦ ૧૫ અધ્યાત્મભજન સંગ્રહ	૦-૬-૦
૦ ૧૬ ગુરુબોધ (આ. ખીજી)	૦-૮-૦
+ ૧૭ તત્ત્વજ્ઞાનદીપિકા (આ. ૨)	૦-૧૦-૦
૦ ૧૮ ગહુલીસંગ્રહ ભા. ૧ (આ. ૨)	૦-૬-૦
૦ ૧૯-૨૦ શ્રાવકધર્મસ્વરૂપ ભા. ૧-૨	૦-૨-૦
૦ ૨૧ ભજનપદ સંગ્રહ ભાગ ૬ ઠો.	૦-૧૨-૦
૦ ૨૨ વચનામૃત.	૦-૧૪-૦
૨૩ યોગદીપક (આ. ૨)	૩-૦-૦
+ ૨૪ જૈન ઐતિહાસિક રાસમાળા	૧-૦-૦

(૧૩૩)

૨૫ આનંદધનપદ સંગ્રહ ભાવાર્થ (આ. ૩)	૧૨-૮-૮
૨૬ અધ્યાત્મશાંતિ (આ. ચોથી)	૦-૧૨-૦
૦ ૨૭ કાવ્યસંગ્રહ ભાગ ૭ મો	૦-૮-૦
+ ૨૮ જૈનધર્મની પ્રાચીન અને અર્વાચીન સ્થિતિ	૦-૩-૦
૦ ૨૯ કુમારપાલ (હિંદી)	૦-૬-૦
૦ ૩૦ થી ૩૪ સુખસાગર ગુરુગીતા અન્થ ૫.	૦-૪-૦
૩૫ પદ્મવ્યવિચાર (આવૃત્તિ ૩)	૦-૪-૦
૩૬ વિભાવુર વૃત્તાંત ન્હાનું	૦-૪-૦
૩૭ સાબરમતી ગુણુશિક્ષણ કાવ્ય	૦-૬-૦
૩૮ પ્રતિજ્ઞાપાલન	૦-૫-૦
૦ ૩૯-૪૦-૪૧ જૈનગરુડમતપ્રબંધ, સંઘ પ્રગતિ, જૈન ગીતા	૧-૦-૦
૪૦ સંઘપ્રગતિ (આ. ૨ જી)	૧-૦-૦
૦ ૪૨ જૈનધાતુપ્રતિમા લેખ સંગ્રહ ભા. ૧	૧-૦-૦
૦ ૪૩ મિત્રમૈત્રી	૦-૮-૦
૦ ૪૪ શિવોપનિષદ	૦-૨-૦
+ ૪૫ જૈનોપનિષદ	૦-૨-૨
૦૪૬-૪૭ ધાર્મિક ગદ્યસંગ્રહ તથા પત્ર સહુપદેશ ભા. ૧. ૩-૦-૦	
૦ ૪૮ ભજનસંગ્રહ ભા. ૮	૮-૦-૦
૪૯ શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર ભા. ૧ (આ. ૨)	૨-૮-૦
૪૯ શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર ભા. ૧ ના ચાર કટકા જુદા પાકા બાંધેલા. ૧-દેવચંદ્ર ચોવીસી ૩. ૦૧૧, ૨-નય ચક્રસાર ૩. ૦૧૧, ૩-કર્મઅન્થ ૩. ૦૧૧ ૪-વિચાર રત્નસાર ૩. ૧૧	

(૧૩૪)

૫૦ કુમ્ભયોગ (આ. ૨ ૭)	૧૨-૮-૦
૫૧ આત્મદર્શન	૦-૧૦-૦
૫૨ ભારતસહકાર શિક્ષણ કાવ્ય	૦-૧૦-૦
૫૩ શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર ભા. ૨ (આ. ૨) B	૨-૮-૦
૫૪ ગહુ'લી સંગ્રહ ભા. ૨. (આ. ૨)	૦-૬-૦
૫૪ ગહુ'લી સંગ્રહ ભા. ૧-૨ લેગા પાકા ખાંધેલા	૦-૧૨-૦
૫૫ કર્મપ્રકૃતિટીકા ભાષાંતર	૩-૦-૦
૫૬ ગુરુગીત ગહુ'લીસંગ્રહ	૦-૧૨-૦
૫૭-૫૮ આગમસાર અને અધ્યાત્મગીતા, (આ. ૨)	૦-૬-૦
૫૯ દેવવંદન સ્તુતિ-સ્તવન સંગ્રહ	૦-૪-૦
૬૦ પૂજા સંગ્રહ ભા. ૯ B	૧-૮-૦
૬૧ ભજનસંગ્રહ ભા. ૧૦ B	૧-૦-૦
૬૨ ભજનપદસંગ્રહ ભાગ ૧૦ B	૧-૦-૦
૬૩ પત્રસહુપદેશ ભાગ ૨ B	૧-૮-૦
૬૪ ધાતુપ્રતિભા લેખસંગ્રહ ભા. ૨	૧-૦-૦
૬૫ જૈનદર્શનએ ઇશાવાસ્થોપનિષદ્ ભાવાર્થ વિવેચન	૧-૦-૦
૬૬ પૂજાસંગ્રહ ભાગ ૧-૨	૨-૦-૦
૬૭ સ્નાત્રપૂજા	૦-૨-૦
૬૮ શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજી અને તેમનું જીવનચરિત્ર B	૦-૪-૦
૬૯-૭૨ શુદ્ધોપયોગ વિ. સંસ્કૃત અથ ૪ B	૦-૧૨-૦
૭૩-૭૭ સંઘકર્તૃવ્ય વિ. સંસ્કૃત અથ ૫	૦-૧૨-૦
૭૮ લાલા લાજપતરાય અને જૈન ધર્મ	૦-૪-૦
૭૯ ચિન્તામણિ	૦-૪-૦
૮૦-૮૧ જૈનધર્મ અને ખ્રીસ્તી ધર્મનો સુકાબલો તથા જૈન ખ્રીસ્તી સંવાદ	૧-૦-૦

(૧૩૫)

÷ ૮૨ સત્યસ્વરૂપ	૦-૬-૦
÷ ૮૩ ધ્યાન વિચાર	૦-૮-૦
૮૪ આત્મશક્તિપ્રકાશ (આ. ૨)	૦-૧૪-૦
૮૫ સાંવત્સરિક ક્ષમાપના (આ. ૩)	૦-૮-૦
૮૬ આત્મદર્શન (મણિચંદ્રણ કૃત સજ્જાયોનું વિવેચન)	૦-૪-૦
○ ૮૭ જૈનધાર્મિક શંકાસમાધાન	૦-૪-૦
○ ૮૮ કન્યાવિકૃચનિષેધ	૦-૬-૦
+ ૮૯ આત્મશિક્ષા ભાવના પ્રકાશ	૦-૭-૦
૯૦ આત્મપ્રકાશ (ત્રીણ આવૃત્તિ)	૫-૦-૦
○ ૯૧ શોકવિનાશક ગ્રંથ	૦-૧-૦
÷ ૯૨ તત્ત્વ વિચાર	૦-૬-૦
૯૩-૯૭ અધ્યાત્મગીતા વિ. સંસ્કૃત ગ્રંથ ૫ B	૧-૦-૦
○ ૯૮ જૈનસૂત્રમાં મૂર્તિપૂજા	૩-૦-૦
+ ૯૯ શ્રી યશોવિજયણ નિબંધ	૦-૬-૦
+ ૧૦૦ ભજનપદ સંગ્રહ ભાગ ૧૧ B	૦-૧૨-૦
૧૦૧ ભજનપદ સં. ભા. ૧, ૨ (આ. ૪ થી)	૨-૮-૦
+ ૧૦૨ ગુજરાત બૃહદ્ વિજયપુર વૃત્તાંત	૧-૪-૦
૧૦૩-૪ શ્રીમદ્ દેવચંદ્રણનું વિસ્તૃત જીવન ચરિત્ર તથા દેવવિલાસ	૦-૧૨-૦
૧૦૫ મુદ્રિતજૈન પ્રવે. ગ્રંથગાઈદ B	૧-૮-૦
૧૦૬ કક્ષાવલિ-સુબોધ B	—-૪-૦
+ ૧૦૭ સ્તવનસંગ્રહ (દેવવંદન સહિત)	૨-૧૦-૦
+ ૧૦૮ પત્ર સદુપદેશ ભાગ ૩	૦-૬-૦

(૧૩૬)

૧૦૬ શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વર સ્મારક ગ્રંથ B	૦-૧૨-૦
૧૧૦ પ્રેમગીતા સંસ્કૃત	૦-૬-૦
૧૧૧ યોગનિઠક આચાર્યશ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સૂરિજીનું વિસ્તૃત જીવનચરિત્ર	૧૧-૦-૦
૧૧૨ અધ્યાત્મસાર	૦-૧૨-૦
૧૧૩ આંતર જ્યોતિ ભા. ૧	૫-૦-૦
૧૧૪ " " ભા. ૨	૫-૦-૦

૦ આ નિશાનીવાલા ગ્રંથો સીલકમાં નથી
+ " " " " ૧૫ ૨૫ નકલ છે.

સિવાય નિશાની વગરના ગ્રંથો ૧૦૦ થી વધુ નકલો
સીલક છે.

મુદ્રક:-જ્ઞાનવજી પીતામહ કલકર, ઉપા પ્રિન્ટરી (પ્રાઇવેટ) લી.
દેવકરજી મેનશન, વિઠ્ઠલદાસ રોડ, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ,
મુંબઈ ૨.

પ્રકાશક:-ગૌતમલાલ જી. શાહ
શ્રી આધ્યાત્મિક જ્ઞાન પ્રસારક મંડળ
૩૪૭, કાલજાદેવી રોડ, મુંબઈ ૨.

વીરચ્ય ભૂષણમ્ ક્ષમા.

આ ગ્રન્થમાં કાના-માત્રાદિના ટાઇપ કેટલીક જગ્યાએ ખરાબર ઉઠેલ નથી, તથા કાળજી રાખવા છતાં કેટલીક ભૂલો રહી જવા પામી છે તે સુજો ધ્યાન આપી સુધારી વાંચે તેવી વિનયિત છે.

શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારક મંડળ તરફથી પ્રકટ થયેલ ગ્રન્થો મળવાનાં ઠેકાણાં.

- (૧) શ્રી બુદ્ધિસાગરજીસૂરિ જ્ઞેન જ્ઞાનમંદિર શ્રી વિજાપુર (ગુજરાત)
- (૨) શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારક મંડળ-મુંબઈ ઠે. ૩૪૭-કાલબાદેવી રોડ-મુંબઈ, ૨.
- (૩) શ્રી મેઘરાજ પુસ્તક ભંડાર-ઠે. ગોડીજીની ચાલ-કીકાર્ટ્રીટ-મુંબઈ, ૨.
- (૪) શ્રી અમૃતલાલ શકરચંદ હીરાચંદ-શ્રી અમદાવાદ-ઠે. ઝવેરીવાડ-આંબલીપોળ ઉપાશ્રય પાસે.
- (૫) શ્રી. સોમચંદ ડી. શાહ, પાલીતાણા (સૌરાષ્ટ્ર.)
અને બાણીતા બુકસેલરો પાસેથી.